

Viamigo: Een vriend op weg

Een onderzoek naar de uitdagingen voor de applicatie Viamigo voor mensen met een verstandelijke beperking

Mertens Jade
Molemans Shannen
Nauwelaerts Shana
Smeuninx Sien
Verboven Nils
Verschuieren Sien

Sociaal Werk
Maatschappelijk werk

Academiejaar 2013-2014
Campus Geel, Kleinhoefstraat 4, BE-2440 Geel

VOORWOORD

Toen we begonnen met het project noemde de applicatie nog V-pad, dit staat voor 'Veilig op pad'. Gedurende het project heeft er een naamsverandering plaatsgevonden, zo onstond de naam Viamigo. De reden voor deze verandering kunnen we terugvinden bij het aspect internationalisering. 'Veilig op pad' is een Nederlandstalige benaming. De ingenieurs van V-pad zien het project grootschalig, waardoor er bijpassend ook een internationale benaming nodig is. V-pad werd tevens toegevoegd aan Cloudina en sindsdien is de naam Viamigo een feit. De naamsverandering was voor onze groep toch even wennen, maar we zijn volledig akkoord met de intentie van de naamsverandering.

Gedurende het project werden we ondersteund door verschillende mensen in onze omgeving. We willen hen graag bedanken voor hun inzet en geloof in ons. Hierbij denken we ten eerste aan onze ouders en vrienden die er altijd voor ons zijn geweest. Wij appreciëren het dat zij een bijdrage geleverd hebben door alert te zijn voor grammaticale fouten en hun kritische kijk te formuleren op onze bachelorproef.

Ook zouden we in het bijzonder nog enkele mensen persoonlijk in de bloemetjes willen zetten. Ten eerste willen we Jan Dekelver, bezieler van het project Viamigo, bedanken voor zijn geloof in ons als studenten Maatschappelijk Werk. Ook Steven Solberg, de ingenieur van Viamigo, willen we graag bedanken om steeds paraat te staan om onze vragen te beantwoorden in verband met de technische werking van Viamigo. Raf Hensbergen, jobcoach bij de dienst begeleid werken die Viamigo in de praktijk toepast, willen we dan weer graag bedanken om voortdurend bereid te zijn om onze vragen te beantwoorden in verband met de praktische werking van Viamigo. Ilse Cornelis, onderzoekster van CEBUD, willen we bedanken om ons te helpen met het maken van de enquête in Qualtrics. Ook willen we een dankwoord geven aan de gehele stuurgroep, zij hebben ons aanbevelingen en aandachtspunten meegegeven.

Graag willen we ook de medewerkers van de verschillende voorzieningen die aanwezig waren op de focusgroepgesprekken bedanken voor hun medewerking en input. Hierdoor hebben we een betere kijk gekregen op hoe mobiliteit georganiseerd wordt binnen de verschillende tehuizen voor werkenden, tehuizen voor niet-werkenden en dagcentra. Daarnaast hebben we ook een beeld gekregen van hun visie op Viamigo. De focusgroepgesprekken betekenden een grote meerwaarde voor dit onderzoek.

De persoon die een apart woord van dank verdient, is onze coach Aleidis Devillé. Zij is docent aan de Thomas More hogeschool in Geel en heeft ons gedurende dit academiejaar ondersteund en begeleid bij het uitwerken van onze bachelorproef. Ze is steeds in ons blijven geloven, dit betekende enorm veel voor ons.

SAMENVATTING

In deel 1 gaan we dieper in op de doelgroep van Viamigo. Wat wordt er verstaan onder een verstandelijke beperking? In de eerste plaats gaat het om 'personen'. Om het verstandelijke vermogen van een persoon te meten maakt men gebruik van het intelligentiequotiënt (IQ). De DSM-IV stelt dat personen met een verstandelijke beperking te maken hebben met een stoornis die men zwakzinnigheid noemt. Om van zwakzinnigheid te kunnen spreken moeten drie aspecten aanwezig zijn. Vooreerst moet het intellectueel functioneren van de persoon duidelijk beneden het gemiddelde liggen. Daarnaast doet er zich een beperkte aanpassing voor. Tenslotte moeten deze kenmerken vroegtijdig optreden. De stoornis begint voor 18 jaar, het is aangeboren of wordt al vroeg verworven. Men maakt een onderscheid tussen lichte, matige, ernstige en diepe zwakzinnigheid. Te vaak wordt de levenskwaliteit van deze personen beperkt tot hun gezondheid. Ook andere domeinen zijn belangrijk voor een goede kwaliteit van leven voor personen met een verstandelijke beperking, namelijk: sociale relaties, maatschappelijke participatie, persoonlijke ontwikkeling, fysiek welbevinden, zelfbepaling, rechten, materieel en emotioneel welbevinden.

Daarnaast zijn we op zoek gegaan naar wat de maatschappelijke visie op personen met een verstandelijke beperking inhoudt. De internationale visie via de Verenigde Naties, de visie van de federale overheid, de visie van Vlaanderen en onze eigen visie komen aan bod. De Verenigde Naties wil met de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) een aantal mensenrechten verwezenlijken en de levensomstandigheden voor alle mensen verbeteren. Personen met een verstandelijke beperking worden door de UVRM erkend als dragers van mensenrechten. Daarnaast werd er het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (VRPH) opgesteld dat extra aandacht schenkt aan hun noden. De federale overheid wil discriminatie bestrijden via het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. Vlaanderen wil discriminatie dan weer bestrijden door het team Gelijke Kansen in Vlaanderen de opdracht te geven het Vlaamse gelijkekansenbeleid voor te bereiden, uit te voeren, te evalueren en te coördineren. Om gelijke kansen in Vlaanderen te bevorderen, werd in het kader van het gelijkekansenbeleid een decreet ontworpen. Daarnaast werd er door de Vlaamse regering een conceptnota opgesteld, Perspectief 2020, dat tot doel heeft de persoonlijke autonomie van personen met een verstandelijke beperking te verhogen. Verder gaat het Steunpunt Gelijke kansenbeleid, een samenwerkingsverband van een aantal Vlaamse universiteiten, op zoek naar oorzaken en mechanismen die een rol spelen in het ontstaan van gelijkheid of ongelijkheid. Ook Grip vzw (Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een Handicap), een burgerrechtenbeweging die bestaat uit ervaringsdeskundigen, wil achterstellingsmechanismen tegengaan. Tenslotte wordt onze eigen visie als studenten Maatschappelijk Werk besproken. Personen met een verstandelijke beperking moeten als volwaardige burgers kunnen participeren aan de samenleving. Als we personen hun mogelijkheden in acht nemen, dan kan iedereen op zijn eigen wijze zelfstandigheid ervaren.

Verder gaan we dieper in op Viamigo, gelijkaardige technologieën en andere ondersteunende middelen voor personen met een verstandelijke beperking op vlak van mobiliteit. Viamigo kent zijn oorsprong dankzij het onderzoeksproject V-pad, wat de afkorting is van 'Veilig op Pad'. Het project V-pad heeft als doel om de mobiliteit van personen met een verstandelijke beperking te vergroten. Viamigo is een onderdeel van Cloudina. Cloudina bundelt verschillende hulpmiddelen voor personen met een verstandelijke beperking in een applicatie. De communicatiepas kan in combinatie met Viamigo gebruikt worden. De pas verzamelt een aantal belangrijke gegevens waarmee de persoon zich kan behelpen in geval van moeizame communicatie.

Heel wat gelijkaardige technologieën bevatten elementen die interessant kunnen zijn voor Viamigo. Op nationaal niveau zien we dat het hulp- of noodstelsel van Care4Safety leerrijk kan zijn. Op internationaal niveau werden er verschillende

systemen ontwikkeld: I-cane Mobile, Buzz Buddy, My GPS Tracker, SpotX, ClickTrace XS en Buddytraining. De noodknop van I-cane Mobile, de wandelstok voor blinden, kan interessant zijn voor Viamigo. Buzz Buddy is een apparaat dat werkt zoals een 'track and trace' systeem. De gebruiker kan via het apparaat getraceerd worden. Ook de GPS-tracker en SpotX zijn volgsystemen. ClickTrace XS is eerder een systeem voor personenbeveiliging, dat werkt vanaf het moment dat de persoon in beweging komt. Verder kan buddytraining als voorbeeld dienen voor het aanleren van de route. Deze training heeft als bedoeling dat de cliënt zelfstandig zijn reisweg kan afleggen.

Er bestaan een aantal ondersteunende middelen voor personen met een verstandelijke beperking op vlak van mobiliteit. Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) komt tussen in de onkosten bij verplaatsingen van en naar het werk als men zich verplaatst met een eigen vervoermiddel. Het VAPH biedt ook tegemoetkomingen aan voor de kosten van het aanschaffen van diverse hulpmiddelen. Er kan door het VAPH ook het persoonlijk assistentiebudget (PAB) toegekend worden dat personen met een handicap in staat stelt om assistentie te organiseren en te financieren thuis, op het werk of op school. Ook binnen het openbaar vervoer worden er maatregelen genomen om personen met een verstandelijke beperking te ondersteunen. Verder bestaan er taxicheques waar men gebruik van kan maken en kan men beroep doen op de Minder Mobielen Centrale. Tenslotte werd er een actieplan opgesteld in het Vlaamse Gelijke Kansenbeleid. De Vlaamse overheid wil op vlak van mobiliteit aangepast vervoer van deur tot deur realiseren.

In deel 2 wordt het project beschreven. Als eerste wordt er dieper ingegaan op de gehanteerde methodiek, waarna er verder gegaan wordt met de resultaten. Vooreerst wordt de onderzoeksvraag geformuleerd. We kregen de opdracht om een SWOT-analyse te maken van de applicatie Viamigo. Daarna wordt er dieper ingegaan op het vooronderzoek. We wilden een zicht krijgen op hoe het vervoer georganiseerd wordt voor volwassen personen met een verstandelijke beperking in tehuizen voor werkenden, tehuizen voor niet-werkenden en dagcentra door middel van een enquête. Er werd onderzocht van welke vervoersmiddelen er binnen de voorzieningen gebruik gemaakt worden en hoeveel cliënten er beschikken over een gsm of een smartphone. Na dit vooronderzoek werden er enkele focusgroepen georganiseerd waaraan een aantal voorzieningen hebben deelgenomen. Om de informatie van deze gesprekken te verwerken hebben we er voor gekozen om een codeboek op te stellen. Uit de analyse is gebleken dat er in alle voorzieningen cliënten aanwezig zijn die in aanmerking komen voor Viamigo en er voor open zouden staan. Personen met een lichte tot matige verstandelijke beperking kunnen in aanmerking komen om Viamigo te gebruiken. Belangrijk hierbij is de mate waarin de persoon de mogelijkheid heeft om een route aangeleerd te krijgen. De applicatie heeft veel potentieel, maar er wordt weerstand ervaren bij ouders, begeleiders en het beleid. De kennis over smartphones van de doelgroep, ouders en begeleiders is bepalend in het gebruik van Viamigo. Andere drempels die de begeleiders ervaren zijn de permanentie binnen de voorziening en het kostenplaatje. Er werden tijdens de focusgroepen ervaringen gedeeld en enkele aanbevelingen geformuleerd. Verder werd er duidelijk wat men verwacht van Viamigo. Onderwerpen die hieromtrent aangehaald worden zijn nabijheid, begeleiding op afstand, inclusie, zelfstandigheid, veiligheid, vertrouwen en controle. Tenslotte wordt er aangehaald welke middelen Viamigo kunnen ondersteunen. Voorgeprogrammeerde telefoons, foto's van herkenningspunten, pictogrammen en noodkaarten kunnen een hulp zijn.

INHOUDSTAFEL

VOORWOORD	3
SAMENVATTING	3
INHOUDSTAFEL	5
INLEIDING	8
DEEL 1: LITERATUURSTUDIE	10
1 DE DOELGROEP: PERSONEN MET EEN VERSTANDELIJKE BEPERKING.	11
1.1 Het gaat om personen ...	11
1.2 Het gaat om een verstandelijke beperking ...	11
1.3 Inclusie en kwaliteit van leven voor personen met een verstandelijke beperking	13
2 MAATSCHAPPELIJKE VISIE OP PERSONEN MET EEN VERSTANDELIJKE BEPERKING	15
2.1 Internationale visie via de Verenigde Naties	15
2.1.1 Universele Verklaring van de Rechten van de Mens	15
2.1.2 Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap	15
2.1.3 VN-resolutie	17
2.2 Visie van de federale overheid: Discriminatie bestrijden via het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding	18
2.3 Visie van Vlaanderen	18
2.3.1 Gelijke kansen decreet: bestrijden van discriminatie	18
2.3.2 Perspectief 2020: persoonlijke autonomie verhogen	19
2.3.3 Steunpunt Gelijke kansenbeleid: emancipatie van kwetsbare groepen	21
2.3.4 Visie van ervaringsdeskundigen in Vlaanderen via GRIP vzw	22
2.4 Onze visie: Inclusie	23
2.4.1 Recht op participatie	23
2.4.2 Integratie versus inclusie	25
2.4.3 Inclusie realiseren	26
3 VIAMIGO	27
3.1 Viamigo als onderdeel van Cloudina	29
3.1.1 Om autonomie en inclusie te realiseren	29
3.1.2 Om veilig op pad te gaan door middel van coaching	30
3.2 Communicatiepas als hulpmiddel bij Viamigo	30
4 GELIJKAARDIGE TECHNOLOGIEËN	32
4.1 Op nationaal niveau	32
4.1.1 Care4Safety	32
4.2 Op internationaal niveau	32
4.2.1 I-cane Mobilo	32
4.2.2 Buzz Buddy	33
4.2.3 Buddytraining	33
4.2.4 My GPS Tracker	34
4.2.5 ClickTrace XS	34
4.2.6 SpotX	35
5 ONDERSTEUNENDE MIDDELEN VOOR PERSONEN MET EEN VERSTANDELIJKE BEPERKING OP VLAAK VAN MOBILITEIT	37
5.1 Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap	37
5.1.1 Vervoer van en naar het werk	37
5.1.2 Hulpmiddelen	37
5.1.3 Persoonlijk assistentiebudget	37

5.2	Openbaar vervoer	38
5.2.1	De Lijn.....	38
5.2.2	NMBS	39
5.3	Taxicheques	39
5.4	Minder Mobielen Centrale.....	40
5.5	Actieplan in het Vlaamse Gelijke Kansenbeleid	40
DEEL 2: ONDERZOEKSPROJECT		41
1	SITUERING VAN ONDERZOEKSVRAGEN EN OPDRACHTGEVER	42
2	VOORONDERZOEK: MOBILITEIT BIJ VOLWASSEN PERSONEN MET EEN VERSTANDELIJKE BEPERKING	43
2.1	Onderzoeksvraag	43
2.2	Dataverzameling, populatie, steekproef en respons.....	43
2.3	Analyse met Excel	45
2.4	Sterktes en zwaktes van dit vooronderzoek.....	46
2.5	Onderzoeksresultaten	46
2.5.1	Algemeen beeld van het vervoer van en naar de voorziening.....	46
2.5.2	Meest populaire vervoermiddel: het busje van de voorziening.....	48
2.5.3	Wie rijdt er met dat busje?.....	49
2.5.4	Kostprijs voor gebruik van het busje	50
2.5.5	Gebruik vervoer door externe maatschappij	50
2.5.6	Kostprijs voor gebruik van het vervoer door externe maatschappijen	52
2.5.7	Hoeveelheid cliënten met GSM/smartphone.....	53
3	ONDERZOEK NAAR DE IMPLEMENTATIE VAN VIAMIGO	54
3.1	Doelstelling van het onderzoek	54
3.2	Methodologie	54
3.2.1	Steekproeftrekking.....	54
3.2.2	Dataverzameling: focusgroep interviews	54
3.2.3	Coderen en analyseren	55
3.2.3.1	Eerste stap: uittypen van de interviews	55
3.2.3.2	Tweede stap: opstellen van een codeboek.....	55
3.2.3.3	Derde stap: berekenen van de intercoderingsbetrouwbaarheid	56
3.2.3.4	Vierde stap: coderen van alle interviews	56
3.2.3.5	Vijfde stap: analyse.....	56
3.3	Onderzoeksresultaten	56
3.3.1	Doelgroep Viamigo	57
3.3.2	Kennis technologie door doelgroep, ouders en begeleiders	58
3.3.3	Verwachtingen over Viamigo	59
3.3.3.1	Nabijheid	59
3.3.3.2	Begeleiding op afstand	59
3.3.3.3	Inclusie.....	59
3.3.3.4	Zelfstandigheid	59
3.3.3.5	Veiligheid	59
3.3.3.6	Vertrouwen	60
3.3.3.7	Controle.....	60
3.3.4	Implementatie	60
3.3.5	Voordelen Viamigo	62
3.3.5.1	Werken met een smartphone.....	62
3.3.5.2	Barrièrezone.....	62
3.3.5.3	Tijdbesparend.....	62
3.3.5.4	Meerdere cliënten tegelijkertijd volgen.....	62
3.3.6	Nadelen Viamigo	62
3.3.6.1	Kwetsbaarheid doelgroep	62
3.3.6.2	Ontregelen van de smartphone.....	63
3.3.6.3	Afwijken van het pad en verloren lopen	63
3.3.7	Kostprijs	63
3.3.8	Vervoersmiddelen	64
3.3.9	Hulpmiddelen bij Viamigo.....	65
3.3.10	Ervaringen Viamigo	66

3.3.11 Aanbevelingen voor Viamigo.....	67
BESLUIT.	68
LITERATUURLIJST	70
BIJLAGEN	76
Bijlage 1: BlueAssist.....	76
Bijlage 2: E-mail	77
Bijlage 3: Codeboek	78

INLEIDING

We kozen voor deze bachelorproef vanuit een sociale bewogenheid. Veel studenten vinden 'onderzoek' misschien nietszeggend, maar wij zijn overtuigd dat we via dit onderzoek een kleine bijdrage kunnen leveren aan meer sociale inclusie voor mensen met een verstandelijke beperking. Sociale inclusie staat voor gelijkwaardigheid en volwaardig burgerschap vanuit het perspectief dat de verantwoordelijkheid voor de integratie van mensen met een functiebeperking in grote mate bij de samenleving ligt. We moeten de instituties van de samenleving veranderen, om tot meer sociale inclusie te komen. Sociale inclusie is volgens ons onlosmakelijk verbonden met begrippen als deelname aan de samenleving, maatschappelijke participatie, het onderhouden van relaties en burgerschap. Het ontwikkelen van een applicatie speciaal ontworpen om de mobiliteit bij personen met een verstandelijke beperking te verhogen, leek ons van meet af aan een toekomstgerichte aanpak om meer sociale inclusie te realiseren. Hier zouden we aan meewerken!

Gedurende het volledige derdejaar hebben we deelgenomen aan het onderzoek rond Viamigo. Dit onderzoek gaat over een smartphone-applicatie voor personen met een beperking. De applicatie heeft als doel om inclusie en zelfstandigheid na te streven. Het project leek ons zeer interessant, daarom waren we enthousiast om ons hiervoor te engageren. We zijn ervan overtuigd dat dit project in de toekomst een grote meerwaarde kan betekenen voor personen met een verstandelijke beperking. Dit zowel op vlak van inclusie als op vlak van zelfstandigheid van de persoon met een verstandelijke beperking in de samenleving.

We hebben allemaal bewust gekozen voor dit groepsproject of onderzoek, desondanks we op voorhand te horen hebben gekregen dat dit niet evident is. We zijn van mening dat studenten Maatschappelijk Werk in het werkveld vaak in groep samenwerken aan een onderzoek en dat dit project hier zeker een goede voorbereiding op is. Vanaf het begin van de samenwerking was duidelijk dat we allemaal gedreven zijn. Er hebben zich moeilijke momenten voorgedaan, wat niet uit te sluiten is. Samenwerking vergt immers een grote inspanning van iedereen. Toch hebben we ook de voordelen van samenwerken kunnen ervaren. Niemand stond er gedurende het project alleen voor, we konden steeds op elkaars hulp en steun rekenen.

Dit onderzoeksproject start met een **literatuurstudie**. Het doel van de literatuurstudie is om de lezer te informeren over het onderwerp. Daarom hebben we ons verdiept in literatuur die verband heeft met Viamigo. Ook voor ons heeft de literatuurstudie voor heel wat verduidelijking gezorgd. We merkten wel dat er niet veel literatuur bestaat over dit thema, maar toch hebben we getracht om de verschillende aspecten die te maken hebben met Viamigo in kaart te brengen. In deze literatuurstudie worden er vijf grote thema's besproken, namelijk: de doelgroep personen met een verstandelijke beperking, de maatschappelijke visie op personen met een verstandelijke beperking, de applicatie Viamigo, gelijkaardige technologieën en ondersteunende middelen voor personen met een verstandelijke beperking op vlak van mobiliteit. Deze vijf thema's worden verder onderverdeeld, zodat het geheel overzichtelijk blijft.

Door ons te verdiepen in de applicatie en de verschillende mobiliteitsmogelijkheden die er vandaag op de markt zijn, kregen we een eerste inkijk. De literatuurstudie heeft ervoor gezorgd dat we een goed zicht kregen op de doelgroep waar het in dit project over gaat: personen met een verstandelijke beperking. Vanuit het Maatschappelijk Werk wilden we graag de visies vanuit verschillende invalshoeken onderzoeken, namelijk hoe de maatschappij hiernaar kijkt en welk idee de federale overheid hierover heeft. Ook de visie die we als studenten hebben, komt aan bod.

Vervolgens komt het **onderzoeksdeel** aan bod. In dit onderdeel worden de verschillende stappen beschreven die we ondernomen hebben in dit onderzoeksproject. Zo vertellen we eerst wat meer over de onderzoeksvraag en de opdrachtgever. We starten met een vooronderzoek. Dit vooronderzoek betreft een digitale enquête die we via Qualtrics verstuurd hebben naar de tehuizen voor werkenden, tehuizen voor niet-werkenden en dagcentra. Nadien wordt het onderzoek naar de mening van de hulpverleners ten aanzien van Viamigo besproken. Het onderzoeksproject betreft een kwalitatief onderzoek. We bevraagden de hulpverleners via focusgroepen. Via deze weg verkregen we informatie over hoe het vervoer voor mensen met een verstandelijke beperking momenteel geregeld wordt in de voorzieningen. Ook hebben zij ons een beeld gegeven over hun ideeën over Viamigo en de meerwaarde om het al dan niet uit te proberen in de voorzieningen.

Fundamenteel voor dit onderzoeksproject zijn de **onderzoeksresultaten**. In dit onderdeel worden volgende elementen besproken: doelgroep; kennis technologie door doelgroep, ouders en begeleiders; verwachtingen; implementatie; voordelen; nadelen; kostprijs; vervoersmiddelen; hulpmiddelen; ervaringen en aanbevelingen voor Viamigo. Er worden regelmatig citaten en voorbeelden aangehaald om de resultaten te verduidelijken en te versterken.

In het **besluit** geven we de meest opvallende en interessante resultaten uit dit onderzoeksproject weer. Zo is gebleken dat de begeleiders het erg belangrijk vinden dat de vraag om met Viamigo te werken vanuit de cliënt zelf komt. Daarnaast hebben we gemerkt dat er weerstand is, zowel vanuit het beleid als vanuit de begeleiders. Nochtans kan Viamigo veel kansen bieden wanneer het beleid en de begeleiders er wel achter staan.

DEEL 1: LITERATUURSTUDIE

1 DE DOELGROEP: PERSONEN MET EEN VERSTANDELIJKE BEPERKING

1.1 Het gaat om personen ...

Als we spreken van 'personen met een verstandelijke beperking' moeten we steeds voor ogen houden dat het gaat om 'personen'. Personen zijn mensen met onder meer een bepaald karakter, een zekere graad van intelligentie en een fysieke geaardheid.

Alle mensen zijn te beschouwen als een open systeem, dat ontvankelijk is voor zinvolle modificatie door beïnvloeding vanuit de omgeving (Feuerstein, Rand & Rynders, 1993). Deze visie staat lijnrecht tegenover de nog steeds gangbare visie dat mensen met een verstandelijke beperking in te delen zijn in lichte, matige, ernstige of diepe zwakzinnigheid en dit op basis van hun genetische aanleg (zie verder). Natuurlijk is een indeling nodig om personen te benoemen en er ook een zinvol traject mee af te leggen. In die zin zijn we niet tegen zo'n indeling, maar als Maatschappelijk Werkers willen we de mens niet reduceren tot een 'etiket'. We vinden het belangrijk te benadrukken dat deze personen mensen zijn zoals u en ik, met eigen capaciteiten en tekorten zoals elk van ons. Dit betekent tevens dat deze mensen, net zoals wij, streefdoelen kennen in hun leven en daarvoor tot modificatie bereid zijn.

Eigenlijk zijn we allemaal mensen 'met een verstandelijke beperking': de ene worstelt met dyslexie, de ander met een beperkt oriëntatievermogen, sommigen krijgen een bepaalde taal maar niet onder de knie en je hebt mensen voor wie 'de regel van drie' wiskundig te ingewikkeld is om te begrijpen. Daarom maakt men gebruik van het intelligentiequotiënt om het verstandelijk vermogen van een persoon te kunnen meten. Ook daarom zijn er zoveel kritieken op het klassieke IQ. Immers, ieders IQ zit wat anders in elkaar. Intelligentie gaat niet enkel over schoolse vaardigheden, maar gaat veel breder. Men spreekt ook steeds vaker van 'meervoudige intelligentie'. Gardner stelt dat er acht vormen van intelligentie te onderscheiden zijn: verbaal-linguïstisch, logisch-mathematisch, visueel-ruimtelijk, muzikaal-ritmisch, lichamelijk-kinesthetisch, naturalistisch, interpersoonlijk en intrapersoonlijk (Buter, 2004; Van Hove, van Loon & Vandeveldde, 2010, p. 19-63).

Laten we personen met een verstandelijke beperking dus niet etiketteren met labels die veraf staan van het taalgebruik dat we voor karaktereigenschappen of intelligentie van de meeste mensen hanteren. Laten we vooral deze personen niet anders behandelen en onze verwachtingen ten aanzien van hen in dezelfde lijn zien als de verwachtingen die we hebben ten aanzien van mensen zonder verstandelijke beperking. We willen waarschuwen voor de valkuil dat we personen met een verstandelijke beperking moeten 'aanvaarden' zoals ze zijn, terwijl we van de meeste mensen toch verwachten dat ze zich veranderen en zich emanciperen of empoweren. Ook mensen met een verstandelijke beperking zijn modificeerbaar, hebben eigen doelen en kunnen deze bereiken als ze een omgeving kennen die hen daarin stimuleert en stretcht.

1.2 Het gaat om een verstandelijke beperking ...

Etikettering en labels zijn nodig om de realiteit te begrijpen en er vat op te krijgen. We klaren daarom hieronder uit wat we dienen te verstaan onder een aantal labels. Vandaag geven pedagogen en andere menswetenschappen de voorkeur aan het gebruik van de term 'verstandelijke beperking'. De DSM-4, het standaardwerk voor de praktijk van psychiaters en artsen, spreekt (nog steeds) van 'zwakzinnigheid'.

De begrippen ziekte, stoornis, beperking en handicap worden vaak door elkaar gebruikt. Het zijn echter geen synoniemen van elkaar, want de betekenis is niet

volledig dezelfde. Volgens Van Dale (2014) is een ziekte een storing in de werking van één of meerdere organen. Stoornissen bevinden zich ook op het niveau van de organen. "Een stoornis wordt gedefinieerd als iedere afwezigheid of afwijking van een psychologische, fysiologische of anatomische structuur of functie" (de Kleijn-de Vrankrijker, Halbertsma & Lankhorst, 1990, p. 2012-2013; Kraijer, 2000, p.69-72). Wanneer de persoon hinder ondervindt bij het uitvoeren van activiteiten spreekt men van een beperking, men voelt zich 'begrenst'. "Een beperking wordt gedefinieerd als iedere vermindering of afwezigheid van de mogelijkheid tot een voor de mens normale activiteit zowel wat betreft de wijze als de reikwijdte van de uitvoering" (de Kleijn-de Vrankrijker, e.a., 1990, p. 2012-2013; Kraijer, 2000, p.69-72). Men spreekt pas van een handicap wanneer een ziekte ook sociale nadelen heeft. "Een handicap wordt gedefinieerd als een nadelige positie van een persoon als gevolg van een stoornis of beperking, welke de normale rolvervulling van de betrokkene (gezien leeftijd, geslacht en sociaal-culturele achtergrond) begrenst of verhindert." (de Kleijn-de Vrankrijker, e.a., 1990, p. 2012-2013). Een handicap houdt een beperking van participatie aan de maatschappij in. (Kraijer, 2000, p.69-72)

De DSM-IV stelt dat personen met een verstandelijke beperking te maken hebben met een stoornis die men zwakzinnigheid noemt. Om van zwakzinnigheid te kunnen spreken, moeten drie aspecten aanwezig zijn. Vooreerst moet het intellectueel functioneren van de persoon duidelijk beneden het gemiddelde liggen. Daarnaast doet er zich een beperkte aanpassing voor. Om van zwakzinnigheid te spreken moeten deze kenmerken tenslotte vroegtijdig optreden. De stoornis begint voor de leeftijd van 18 jaar, het is aangeboren of wordt al vroeg verworven. (Cuyvers, s.a., p. 77-80; Didden, e.a., 2008, p. 614; Pinkhof, 2012, p. 1520)

De DSM-IV is een classificatiesysteem waarmee een stoornis in een bepaalde klasse wordt ondergebracht. Deze klassen of gradaties worden aan de hand van een IQ-test bepaald. IQ is de afkorting van intelligentiequotiënt, wat de verhouding tussen de verstandelijke leeftijd en de chronologische (werkelijke) leeftijd van een persoon weergeeft. Om van zwakzinnigheid te kunnen spreken moet de persoon een IQ van 70 of minder hebben. Kinderen met een *lichte zwakzinnigheid* (IQ van 55 tot 70) ontwikkelen zich op het eerste zicht normaal. Pas na een aantal jaren is er een verschil op te merken met andere kinderen. Deze kinderen komen vaak terecht in het buitengewoon onderwijs. Als volwassene kunnen ze voor zichzelf zorgen en kunnen ze zelfstandig leven, maar hebben wel begeleiding nodig (Cuyvers, s.a., p. 77-78; Pinkhof, 2012, p. 1520). Personen met een *matige zwakzinnigheid* (IQ van 40 tot 54) hebben het moeilijk om fantasie van de werkelijkheid te onderscheiden. Voor deze personen is het zeer moeilijk om zelfstandig te leven (Cuyvers, s.a., p. 78; Pinkhof, 2012, p. 1520). Personen met een *ernstige zwakzinnigheid* (IQ van 25 tot 39) hebben voortdurend toezicht nodig. Ze kunnen in beperkte mate communicatieve spraakvaardigheden verwerven. Als volwassene zijn ze in staat om zeer eenvoudige taken uit te voeren (Cuyvers, s.a., p. 78; Pinkhof, 2012, p. 1520). Personen met *diepe zwakzinnigheid* (IQ beneden 25) hebben voortdurend toezicht nodig en hebben nood aan een sterk gestructureerde omgeving. Ze hebben weinig besef van hun omgeving. Een minimale spraak is zeer uitzonderlijk (Cuyvers, s.a., p. 78; Pinkhof, 2012, p. 1520).

Labels en IQ-scores zijn geen persoonsbeschrijving en zijn niet absoluut. Bij de diagnosestelling en de beschrijving van niveaus van verstandelijke handicap is de relativiteit van de waarde van de IQ-meting de grootste moeilijkheid. Men dient er zich bij de interpretatie van een behaalde IQ-score goed van bewust te zijn dat deze score bij een eventuele volgende meting enigszins kan variëren, omwille van de standaardmeetfout van elke test en omwille van de context waarin de test werd afgenomen. Je kan het enigszins vergelijken met een examen: soms heb je pech en soms geluk; soms is er een externe factor die je afleidt en soms kan je je goed concentreren; enzovoort.

1.3 Inclusie en kwaliteit van leven voor personen met een verstandelijke beperking

Schalock en Verdugo (2002) besluiten op basis van een analyse van de internationale literatuur dat vooral de volgende domeinen belangrijk zijn voor een goede kwaliteit van leven voor mensen met een verstandelijke beperking (in dalende volgorde): sociale relaties, maatschappelijke participatie, persoonlijke ontwikkeling, fysiek welbevinden, zelfbepaling, materieel welbevinden, emotioneel welbevinden en rechten.

Te vaak wordt de levenskwaliteit van mensen met een verstandelijke beperking verengt tot hun gezondheid. Toch staat het fysiek welbevinden niet vooraan in de lijst die Schalock en Verdugo (2002) naar voor schuiven. Wel is het zo dat personen met een verstandelijke beperking vaak te maken krijgen met lichamelijke gezondheidsproblemen. Daarnaast lopen deze personen een verhoogd risico om problemen te krijgen met hun geestelijke gezondheid. Gedragsproblemen en psychiatrische stoornissen komen vaak voor bij deze groep van personen. (Van Hove, e.a., 2010, p. 19-63)

Met betrekking tot de meeste van de domeinen die Schalock en Verdugo (2002) naar voor schuiven –met name sociale relaties, maatschappelijke participatie, persoonlijke ontwikkelingen en zelfbepaling– is het belangrijk dat een persoon met verstandelijke beperkingen een eigen levenstraject kan volgen en persoonlijke doelen kan bereiken die zijn/haar levenskwaliteit ten goede komen (Maes, 2013). Om dit te realiseren moeten we niet enkel de intellectuele vaardigheden (zie hoger) in kaart brengen, maar ook de adaptieve vaardigheden. Dit zijn vaardigheden die men dagelijks nodig heeft, het gaat om het vermogen zich aan te passen aan de omgeving. Adaptatie doet zich voor op drie domeinen: conceptueel, sociaal en praktisch. Dit aanpassend gedrag doet zich voor op gebied van communicatie, sociale vaardigheden, zelfbepaling, zelfzorg, wonen, gezondheid en veiligheid, functionele schoolse vaardigheden, werken, vrije tijd en gebruik maken van voorzieningen in de maatschappij (de Jong, 2004; Van Hove, e.a., 2010, p. 19-63). Adaptief gedrag en intelligentie hangen met elkaar samen, maar vallen niet geheel samen. Zo kan bijvoorbeeld iemand met autisme hoog scoren qua IQ, maar zeer laag in adaptief vermogen. En bijvoorbeeld iemand met down-syndroom zal eerder lager scoren in de IQ-test, maar kan over een groot adaptief vermogen beschikken. Dit wordt niet enkel bepaald door de genen, maar ook door de context op micro-, meso- en macroniveau.

Als we kijken naar de kwaliteit van leven voor mensen met een verstandelijke beperking, moeten we veel oog hebben voor de context waarin ze zich bevinden. Personen met beperkte sociale aanpassingsvaardigheden hebben immers minder kansen om in gewone settings te leven, minder variatie in activiteiten, minder keuzemogelijkheden, minder kans op maatschappelijke participatie, minder betrokkenheid in dagelijkse activiteiten en een minder actieve levensstijl. Binnen de context kan men drie niveaus onderscheiden. Het *microniveau* bestaat uit de directe omgeving van de persoon. We denken dan op de eerste plaats aan het individu en het gezin. Het *mesoniveau* is de bredere omgeving, de buurt waarin een persoon leeft. Het verwijst ook naar de organisaties die betrokken zijn bij de persoon. De organisatie van onderwijs of de werksituatie en de hulpverlening zijn hier belangrijke onderdelen. Tenslotte is er nog het *macroniveau*, de maatschappij waarin de persoon zich bevindt. Omgeving en cultuur zijn bepalend voor de mate waarin de persoon met een verstandelijke beperking kansen krijgt en volwaardig kan participeren. (Van Hove, e.a., 2010, p. 19-63)

Hiermee belanden we bij de hulpverlening, die voor vele mensen met een verstandelijke beperking een belangrijke impact heeft op de levenskwaliteit. Door een individu te beschouwen in interactie met zijn of haar omgeving, wordt kwaliteit van leven in een dynamisch systeemperspectief geplaatst (Schalock & Verdugo, 2002).

Essentieel is de gedachte dat mensen, plaatsen en situaties een goed leven kunnen bevorderen (Maes, 2013).

Hulpverlening dient te vertrekken van de aspiraties, de voorkeuren, de sterktes en de noden van een persoon met verstandelijke beperkingen. Mensen met een verstandelijke beperking moeten met anderen in interactie kunnen treden en ze moeten de kans krijgen om bepaalde sociale rollen te vervullen (Van Hove, e.a., 2010, p. 19-63). Maes (2013) wijst ook op vele studies die heel wat evidentie leveren voor de stelling dat het proces van deïstitutionalisering significante verbeteringen teweegbrengt voor de cliënten op het vlak van kwaliteit van leven. Daarbij wordt sterk benadrukt dat mensen keuzes moeten kunnen maken en controle moeten hebben inzake activiteiten, interventies en hun omgeving. Dat veronderstelt dat personen met verstandelijke beperkingen en hun familie een centrale rol spelen bij de planning, de uitvoering en de evaluatie van de ondersteuning die nodig is bij de realisatie van hun levensproject.

2 MAATSCHAPPELIJKE VISIE OP PERSONEN MET EEN VERSTANDELIJKE BEPERKING

2.1 Internationale visie via de Verenigde Naties

De Verenigde Naties (VN) is de belangrijkste internationale organisatie in de wereld. Zo goed als elk internationaal erkend en onafhankelijk land is lid van de organisatie. De VN streeft naar stabiliteit en samenwerking op het gebied van het internationale recht, de wereldwijde veiligheid, het behoud van mensenrechten, de ontwikkeling van de wereldeconomie en het onderzoek naar sociale en culturele ontwikkelingen. We gaan dieper ingaan op het behouden van deze mensenrechten. (Adams, 2004, p. 4-19)

2.1.1 Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

Op 10 december 1948 heeft de VN één van de belangrijkste documenten van de moderne tijd goedgekeurd, namelijk de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM). Deze verklaring beschrijft zichzelf als "een gemeenschappelijk door alle volkeren en alle naties te bereiken ideaal", hoewel slechts een klein aantal van de landen die de verklaring hebben ondertekend het ideaal hebben gerealiseerd. Personen met een verstandelijke beperking worden door de UVRM erkend als dragers van mensenrechten. De aandacht wordt niet enkel gevestigd op de bestrijding van de inbreuk van de mensenrechten, maar ook op het waarmaken van verbeteringen van de levensomstandigheden van personen met een verstandelijke beperking. De verklaring heeft geen bindende kracht voor de landen die de verklaring hebben getekend, maar het heeft wel een grote morele waarde gekregen als de belangrijkste internationale maatstaf van de mensenrechten. (Adams, 2004, p. 4-19; Amnesty International, s.a.; Smeets, 2003)

2.1.2 Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap

Iedereen is gelijk, bijgevolg gelden de rechten die in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens staan voor elke mens, maar mensen met een beperking hebben echter bijkomende aandacht nodig. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens zijn immers op de eerste plaats ontworpen om de meest maatschappelijk kwetsbaren te beschermen. Het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (VRPH) is dus ondermeer voor hen ontworpen.

Op 13 december 2006 keurde de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties unaniem het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap goed. Na de goedkeuring door twintig landen trad het verdrag in 2008 in werking. België ondertekende het verdrag op 30 maart 2007 en keurde het op 2 juli 2009 goed. Op 1 augustus 2009 trad het verdrag in België in werking. Dit verdrag schept geen nieuwe rechten, maar het benadrukt dat alle mensenrechten volkomen van toepassing zijn op personen met een beperking en dat er voor hen ook garanties zijn wat de toepassing betreft. Dit verdrag herformuleert dus bestaande rechten om op die manier tegemoet te komen aan de noden en situaties van personen met een verstandelijke beperking.

Men wil gelijke kansen voor mensen met een beperking en daarom schenkt men er door het verdrag extra aandacht aan. Mensen met een verstandelijke beperking maken ongeveer 15% van de wereldbevolking uit en toch worden zij nog steeds geconfronteerd met hindernissen die hun actieve en daadwerkelijke participatie aan het politieke, economische, sociale en culturele leven in de weg staan. Een niet-inclusieve samenleving confronteert een persoon met een beperking met allerlei hindernissen. Elke hindernis voelt aan als een beperking en zo wordt iemands beperking ook duidelijker. Het verdrag houdt rekening met hun specifieke behoeften en de nodige

voorzieningen daartoe, zodat ze op gelijkwaardige wijze als andere personen kunnen participeren aan het maatschappelijk leven. Wanneer de landen hun verplichtingen niet naleven, dan kunnen individuen of belangengroepen zich wenden tot het VN-Comité van Personen met een Handicap. (Callebaut & Schoeters, 2010; Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, s.a.; Handicap International, s.a.; Liga voor Mensenrechten, 2011)

De landen die betrokken zijn bij dit verdrag zijn verschillende zaken overeengekomen. We geven de artikels weer die belangrijk zijn voor deze bachelorproef rond bevordering van inclusie.

In artikel drie komt aan bod dat het belangrijk is dat er volledige participatie is en er gelijke kansen zijn. Iedereen moet aan alles kunnen deelnemen. Als iemand naar de fanfare wil gaan, dan heeft die persoon daar recht op. Als die persoon er moeilijk geraakt, dan moet men ondersteuning bieden om er zo toch te geraken. Iedereen moet dezelfde kansen krijgen. Iedereen moet de bus kunnen nemen en als iemand daar moeilijkheden bij ondervindt dan moet men die persoon daarin ondersteunen.

Artikel vier zegt dat men ervoor moet zorgen dat mensen met een beperking deze rechten en vrijheden hebben. Er niet alleen over praten, maar met de mensen werken zorgt voor de verwezenlijking ervan. Men moet mensen met een beperking begeleiden, bijvoorbeeld door hen de bus te leren nemen om zo de participatie in onze samenleving te vergroten. Er moet onderzoek gedaan worden naar betere technologieën, zodat iedereen kan participeren in de samenleving. Technologieën zijn hulpmiddelen, zoals een sprekende klok, een computer die teksten kan voorlezen, enzovoort. Het moet dan wel zo goedkoop mogelijk zijn, zodat iedereen zich deze technologieën kan veroorloven.

Artikel negen zegt dat iedereen gebruik moet kunnen maken van het openbaar vervoer. Wanneer de persoon met een beperking nauwelijks zelf het openbaar vervoer kan gebruiken of ergens kan geraken, dan kunnen technologieën of begeleiding een belangrijke ondersteuning zijn.

Artikel twaalf zegt dat landen moeten beseffen dat mensen met een beperking handelingsbekwaam zijn. Ze kunnen zelf dingen doen, zoals de trein nemen naar de gewenste bestemming. Alle landen die betrokken zijn bij dit verdrag moeten maatregelen nemen die daarbij kunnen helpen.

Artikel veertien zegt dat iedereen recht heeft op vrijheid en op veiligheid. Iedereen mag zelf kiezen wat hij wil doen of waar men naartoe wil gaan en dat op een manier waarop ze beschermd worden tegen gevaar. Als een persoon met een beperking graag door kleine straatjes wandelt, dan heeft die daar recht op. Het is dan aan de samenleving om veiligheid te garanderen.

Artikel twintig is zeer belangrijk, want het gaat over de persoonlijke mobiliteit. Elke persoon heeft het recht om zich te kunnen verplaatsen en dus ook een persoon met een beperking. Iedereen mag zelf kiezen waar men naartoe wil en als men daarvoor hulp nodig heeft, dan moet deze gegeven worden. Hulp in de vorm van een begeleider, een hond, een stok, een technologisch hulpmiddel, een taxi, enzovoort.

Artikel dertig zegt dat mensen met een beperking ook recht hebben op vrije tijd en ontspanning. Dat kan een wandeling zijn, gaan fietsen, boodschappen doen, enzovoort. Iemand die een aangepaste fiets krijgt, kan zelfstandig gaan fietsen en eventueel boodschappen doen. Wanneer het moeilijk is om te fietsen naar winkels vanwege de ingewikkelde route, dan moet men de persoon daarbij ondersteunen met andere hulpmiddelen. (Callebaut & Schoeters, 2010)

2.1.3 VN-resolutie

Een resolutie van de Verenigde Naties houdt in dat een orgaan van de VN een besluit genomen heeft. In het algemeen worden de meeste resoluties door de Algemene Vergadering en de Veiligheidsraad aangenomen. Zoals eerder al vermeld, is 10 december 1948 een belangrijke datum omdat toen resolutie 217 Universele Verklaring van de Rechten van de Mens werd gestemd. Deze resolutie is genomen door de Algemene vergadering. Concreet wil dit zeggen dat resoluties die genomen zijn door de Algemene vergadering niet bindend zijn voor de leden van de VN, met één uitzondering namelijk dat het besluit betrekking zou hebben op de interne organisatie. Het gaat er zeer simplistisch aan toe: een besluit wordt genomen onder het motto 'de meerderheid wint'. Als het betrekking heeft op belangrijke zaken, wordt het besluit genomen als twee derde meerderheid akkoord is.

Bij de Veiligheidsraad zijn er twee soorten resoluties, namelijk voorstellen en besluiten. Als resoluties van de VN bindend voor de leden van de Verenigde Naties zijn, noemen we het besluiten. Het wordt als bindend aanzien, als het overeenkomt met het Handvest van de Verenigde Naties. Voorstellen worden als niet-bindend aanzien.

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is een resolutie waaraan veel belang gehecht wordt door hulpverleners. Het is noodzakelijk dat ook de personen met een beperking gewaardeerd worden en een gelijkwaardige plaats in de samenleving krijgen. (Wikipedia, 2013)

België heeft zich geëngageerd voor personen met een beperking door het VN-verdrag over de rechten van personen met een handicap te ondertekenen. Ondanks het akkoord, zouden de initiatieven - die inclusie bevorderen - volgens ons hoger moeten liggen. Personen met een handicap worden beleidsmatig zelden of nooit betrokken. België staat in vergelijking met heel wat andere landen achter op het vlak van handicapinclusie. Beleidsmakers dragen hierin een grote verantwoordelijkheid. Het is belangrijk dat mensen met een handicap een duidelijke plaats krijgen in diverse initiatieven en op diverse beleidsniveaus. Belangrijk dat in de toekomst hierin stappen gezet moeten worden. Een initiatief zoals Viamigo kan hierbij zeker bijdragen, zodat inclusie voor onze cliënten bereikt kan worden.

Om deze doelstelling een hogere slaagkans te geven, is het cruciaal dat beleidsmakers handicaps binnen het sociaal model erkennen. Dit model geeft aan dat de ervaring van handicap voornamelijk voortkomt uit het feit dat de omgeving en de samenleving beperkingen oplegt. Met beperkingen willen we wijzen op de beperkte kansen, de ontoegankelijkheid, de negatieve houdingen en de stigmatisering. We willen hier in de eerste plaats aangeven dat de nadruk niet op de persoon zelf of de beperking ligt, maar op de omringende omgeving en de samenleving. Belangrijk hierbij is dat er meer aandacht gaat naar de noden die cliënten hebben om in onze samenleving te kunnen functioneren. Hier sluit eveneens sterk bij aan dat specifieke ondersteuning nodig blijft (rehabilitatie, aangepaste hulpmiddelen, ...). (Chronisch zieken en Gehandicapten Raad Nederland, 2008; Platform Handicap en Ontwikkelingssamenwerking, s.a.)

Viamigo hield bij zijn ontstaan rekening met dit sociaal model, want het wil er mee voor zorgen dat de beperkte kansen die personen met een beperking hebben, hen niet meer zo beperkt. Het wil kansen creëren en tegelijk de veiligheid waarborgen. Bij Viamigo worden cliënten en hulpverleners ook betrokken bij het initiatief, wat zeer betekenisvol is voor het onderzoek.

2.2 Visie van de federale overheid: Discriminatie bestrijden via het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding

Het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding biedt informatie, advies en kan doorverwijzen. Het Centrum behandelt meldingen en klachten en ze kunnen ook zelf slachtoffers van een ongelijke behandeling of racisme begeleiden. Ze hechten veel belang aan dialoog, ze kunnen onderhandelen en bemiddelen. Om gelijke kansen te kunnen bevorderen doen ze aan sensibilisering, bieden ze vorming, laten ze onderzoek uitvoeren en spelen ze een rol in verschillende projecten. Tenslotte formuleren ze aanbevelingen om het beleid te verbeteren.

Het Centrum werd opgericht naar aanleiding van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. In deze wet wordt de opdracht van het Centrum beschreven. "Het Centrum heeft als opdracht het bevorderen van de gelijkheid van kansen en het bestrijden van elke vorm van onderscheid, uitsluiting, beperking of voorkeur op grond van: nationaliteit, leeftijd, seksuele geaardheid, handicap, geloof of levensbeschouwing, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, politieke overtuiging, huidige of toekomstige gezondheidstoestand en sociale afkomst."

Iedereen moet gelijk behandeld worden, ook personen met een beperking. Dit wil zeggen dat de ene persoon niet anders behandeld mag worden dan een andere persoon in een gelijkaardige situatie. Van Dale definieert discriminatie als het maken van een ongeoorloofd onderscheid. Discriminatie is de gedragsmatige consequentie van negatieve stereotypen of vooroordelen, men gaat een bepaalde groep en de leden ervan anders behandelen omdat ze behoren tot die groep. Stereotypen zijn opvattingen die men heeft over die groep en die gelden voor alle leden van die groep, vooroordelen zijn gevoelens die men heeft over die groep. Wanneer we spreken van discriminatie hebben we het vaak over groepen die benadeeld worden, maar men kan ook positief discrimineren. Dit wil zeggen dat men een bepaalde achtergestelde groep anders gaat behandelen, net om gelijkheid te bevorderen. (Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, s.a.; Opsteyn, s.a.; Van Dale, 2014)

2.3 Visie van Vlaanderen

2.3.1 Gelijke kansen decreet: bestrijden van discriminatie

Het team Gelijke Kansen in Vlaanderen heeft als taak het Vlaamse gelijkekansenbeleid mee voor te bereiden, uit te voeren, te evalueren en te coördineren. Pascal Smet is de minister van Gelijke Kansen. Het Vlaamse gelijkekansenbeleid wil gelijke kansen bevorderen door achterstellingsmechanismen tegen te gaan. Dit doen ze door curatief en preventief te werken, door de bestaande mechanismen te bestrijden en door het ontstaan van nieuwe mechanismen te voorkomen. Ze willen gelijkheid bevorderen en het ontstaan van nog meer ongelijkheid voorkomen. Het bespreekbaar maken van ongelijkheid is een belangrijke voorwaarde. Het team Gelijke Kansen in Vlaanderen doet aan sensibilisering om de zichtbaarheid van ongelijkheid te vergroten. Daarnaast maken ze gebruik van een wettelijk kader en onderzoek om hun doel te bereiken. (Vlaamse overheid, s.a.)

Het Vlaamse gelijkekansenbeleid wil gelijke kansen voor iedereen, maar is vooral gericht op discriminatie omwille van geslacht, holebi's (homo's, lesbiennes en biseksuelen) en transgender personen, personen met een functioneringsbeperking en personen met een handicap. Personen met een verstandelijke beperking worden nog steeds uitgesloten en kunnen bijgevolg niet volwaardig deelnemen aan de samenleving. (Vlaamse overheid, s.a.)

Om gelijke kansen in Vlaanderen te bevorderen werd in het kader van het gelijkekansenbeleid een decreet ontworpen. In het Vlaamse gelijkekansendecreet wordt ondermeer het doel van het gelijkekansenbeleid beschreven. "Het Vlaamse gelijkebehandelings- en gelijkekansenbeleid heeft tot doel: het bewerkstelligen van een tolerante samenleving waarin verschillen tussen personen erkend en gewaardeerd worden; het bestrijden en voorkomen van discriminatie; het creëren van de voorwaarden opdat eenieder volwaardig kan participeren aan de Vlaamse samenleving; het bewerkstelligen van gelijke kansen van sociale groepen die geconfronteerd worden met achterstellingen of uitsluiting." (Vlaamse regering, 2008).

2.3.2 Perspectief 2020: persoonlijke autonomie verhogen

Tegen het jaartal 2020 zou er heel wat moeten veranderen in de gehandicaptensector. Perspectief 2020 is een conceptnota die opgesteld werd door de Vlaamse regering. Hierin wordt gesteld dat personen met een verstandelijke beperking deel uitmaken van de samenleving en dat ze dus ook volwaardig moeten kunnen participeren. Personen met een verstandelijke beperking mogen bijgevolg niet afgezonderd worden, wat nog te vaak het geval is. Volwaardige participatie betekent dat personen met een verstandelijke beperking kunnen deelnemen aan het gewone leven en dit op verschillende levensdomeinen. Daarnaast moeten ze hun leven zelf vorm kunnen geven. Het bevorderen van autonomie en zelfsturing is dus erg belangrijk.

De basis van Perspectief 2020 bestaat er in om het leven van personen met een beperking zo veel mogelijk te realiseren in de samenleving en zo weinig mogelijk afzonderlijk en uitzonderlijk. Perspectief 2020 is een nieuw ondersteuningsbeleid voor cliënten van Vlaams minister Jo Vandeurzen. Hij kiest voor een resolute omkeer. Deze omkeer zat er al enkele jaren aan te komen, maar is nooit echt doorgebroken. Cliënten zijn volwaardige burgers en hun rechten, capaciteiten en persoonlijke autonomie horen gerespecteerd te worden. Zo autonoom mogelijk deelnemen aan de samenleving helpt hen het isolement van handicap te vermijden. Deze benadering breekt met het oude beeld dat men heeft van cliënten, namelijk dat deze hulp- en zorgbehoevend zijn. Met dit doel voor ogen moeten het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) en de ganse gehandicaptensector door een groot veranderingstraject.

Hulpmiddelen kunnen een belangrijke rol spelen in het bevorderen van inclusie. Technologische ontwikkelingen kunnen veel mogelijkheden bieden. Het budget dat de overheid vrijhoudt voor technische hulpmiddelen is dan ook sterk toegenomen. (Van den Broeck, 2013; Vandeurzen, 2010)

De twee belangrijkste doelstellingen van perspectief 2020 zijn: "in 2020 is er een garantie op zorg voor de personen met een handicap met de grootste ondersteuningsnood onder vorm van zorg en assistentie in natura of in contanten; in 2020 genieten geïnformeerde gebruikers van vraaggestuurde zorg en assistentie in een inclusieve samenleving" (Vandeurzen, 2010, p. 22). Men wil tegen 2020 alle zorg vraaggestuurd maken, men wil dus zorg op maat. Daarnaast wil men zorggarantie voor personen met de grootste ondersteuningsnood. Dit wil zeggen dat er geen wachtlijsten meer mogen bestaan. Een cliënt die in grote nood zit, zou onmiddellijk zorg moeten krijgen zonder dat deze cliënt eerst nog jaren op de wachtlijst staat. (Van den Broeck, 2013; Vandeurzen, 2010)

In 2020 wil men beschikken over een ondersteuningslandschap waarin cliënten gebruik maken van handicapspecifieke ondersteuning en door het Vlaams Agentschap Personen met een Handicap (VAPH) gefinancierde ondersteuning. Ook bevordert dit landschap maximale kansen tot zelfsturing om te participeren aan het maatschappelijk leven in al zijn aspecten en om hun levenskwaliteit te verbeteren. Dit zou minstens moeten gerealiseerd zijn voor cliënten waarbij de kloof tussen de mogelijkheden van het eigen draagvlak (bijvoorbeeld mantelzorg) en de ondersteuningsnood als gevolg van de

handicap niet te overbruggen is of wanneer er geen vervangende of bijkomende acties tot ondersteuning worden genomen.

Er zijn zo'n achttal criteria die doorwegen bij het kijken naar de ondersteuningsnood. Binnen elke provincie is er een Provinciale Evaluatie Commissie (PEC) die over elke zaak apart een beslissing neemt. Binnen deze provinciale commissie zijn er verschillende partijen vertegenwoordigd: het VAPH, voorzieningen, multidisciplinaire teams en gebruikersorganisaties.

Het is zeer belangrijk om het netwerk te ondersteunen zodat cliënten zo lang mogelijk thuis kunnen blijven. Wanneer het dan toch niet mogelijk is dat de cliënt thuis blijft wonen door bijvoorbeeld het overlijden van de ouders, dan zou de overheid de zorg overnemen. Daarom wordt het in de toekomst overbodig dat ouders hun kinderen op een wachtlijst zetten voor het geval dat. Er wordt beloofd dat er vanaf 2020 wel degelijk zorg aanwezig zal zijn op het moment dat de nood hoog is.

Binnen de doelgroep zijn er zeker ook cliënten die geen grote nood hebben, maar die wel hulp kunnen gebruiken. Zij krijgen toch de kans om tijdelijke dagopvang of thuisondersteuning te krijgen. Ze moeten dan geen volledig traject doorlopen, maar ze kunnen het bijvoorbeeld rechtstreeks door hun arts verkrijgen. Binnen deze hulp wordt er wel een duidelijk plafond gesteld. Het moet gaan om tijdelijke en geen te intensieve hulp. Een voorbeeld hiervan is een alleenstaande moeder die heel het jaar zelf voor haar gehandicapte zoon zorgt. Als deze moeder graag eens twee weken op vakantie wil, dan kan haar zoon tijdelijke dagopvang krijgen via een voorziening zonder dat ze hiervoor een hele administratieve procedure moet doorlopen. (Van Den Broeck, 2013.)

Vraaggestuurde zorg en assistentie staan recht tegenover aanbodgestuurde zorg. Bij aanbodgestuurde zorg zijn het de aanbieders die pakketten van ondersteuning en zorg aanbieden. Deze zorg is gericht op maat van het gemiddelde met het oog op het werkcomfort van de hulpverleners en de logistieke medewerkers, van de staf en de directie. Men kan het dus echt zien als gestandaardiseerde pakketten voor bijvoorbeeld dagbezigheid, voor therapeutische ondersteuning, enzovoort. In een vraaggestuurd zorglandschap daarentegen moet de cliënt de maximale controle krijgen over zijn zorg en/of moet men de ondersteuning zelf in handen kunnen nemen. Hierdoor behoudt hij de regie over zijn eigen leven en de invulling daarvan. Tegen 2020 moet de informatieverlening aan cliënten veel vollediger en uitgebreider zijn dan dat deze vandaag is. Ze moeten toegang krijgen tot alle noodzakelijke informatie en zicht hebben op de mogelijkheden tot ondersteuning die beschikbaar zijn op diverse levensdomeinen. (Vandeurzen, 2010)

Perspectief 2020 maakt een onderscheid tussen twee soorten hulp: rechtstreeks toegankelijke hulp en niet-rechtstreeks toegankelijke hulp. *De rechtstreeks toegankelijke hulp* bestaat uit een beperkte handicapspecifieke ondersteuning waarvoor de cliënt geen goedkeuring van het VAPH nodig heeft. Er is dus geen aanvraag bij het VAPH nodig. Deze hulp bestaat uit drie vormen: begeleiding, dagopvang en verblijf. De cliënt kan kiezen voor één van deze vormen of voor een combinatie. Begeleiding gebeurt onder de vorm van individuele gesprekken met een begeleider. Dergelijke gesprekken duren één tot twee uur. Zo'n gesprek kan zowel thuis als op de VAPH dienst of voorziening doorgaan. De gesprekken kunnen over diverse onderwerpen gaan zoals relaties, organisatie van het huishouden, leren zelfstandig te wonen, enzovoort. In een dagopvang zorgt een VAPH-voorziening voor een zinvolle dagbesteding voor de cliënt. Zo kan deze leren koken, een sociale vaardigheidstraining doen, zelfredzaam leren zijn, enzovoort. Soms kan het zijn dat de cliënt voor een bepaalde periode thuis niet terecht kan. In dergelijke situatie kan men beroep doen op een verblijf. Dit is een overnachting in een VAPH-voorziening. (VAPH, 2007)

Er kan dus binnen de rechtstreeks toegankelijke hulp beroep gedaan worden op: 12 ambulante begeleidingen, 24 volledige dagen dagopvang of 48 halve dagen dagopvang, 12 nachten per jaar. Deze ondersteuning laat familieleden toe om op adem te komen. Wanneer deze ondersteuning niet volstaat kan een vraag gesteld worden naar niet-rechtstreeks toegankelijke ondersteuning en zorg. (VAPH, 2013)

Naast de rechtstreeks toegankelijke hulp, voorziet het perspectief 2020 ook in *niet-rechtstreekse toegankelijke hulp*. Deze hulp is frequenter en intensiever dan rechtstreeks toegankelijke hulp. Cliënten die tot de doelgroep behoren, namelijk personen die zijn ingeschreven bij het VAPH en een bepaalde handicap hebben. Deze kunnen gebruik maken van verschillende vormen van bijstand: individuele materiële bijstand (IMB), persoonlijk assistentiebudget (PAB), zorg in natura. Individuele materiële bijstand kan in de vorm van hulpmiddelen of woningaanpassingen, zorg in natura houdt in dat er ondersteuning is door een dienst of voorziening.

Vanaf 2015 kunnen personen die tot de doelgroep van het VAPH behoren en degenen die nood hebben aan intensieve ondersteuning gebruik maken van een persoonsvolgend budget. Dit budget kan gebruikt worden in cash of voucher (tegoedbon), of een combinatie van beide. De hoogte van het budget is afhankelijk van de situatie van de cliënt. Wanneer de cliënt bijvoorbeeld niet tevreden is over de zorg van een bepaalde aanbieder kunnen ze naar een andere aanbieder gaan en nemen ze hun budget daar mee naartoe.

De toegang tot deze frequente en intensieve niet-rechtstreekse toegankelijke ondersteuning en zorg wordt verleend via de toegangspoort. Dit zou een vernieuwde toegangspoort zijn voor cliënten in overeenstemming met de toegangspoort van Integrale Jeugdhulp. Het verlenen van toegang omvat drie aspecten, namelijk: vaststellen dat de cliënt een handicap heeft, vaststellen dat de cliënt nood heeft aan intensieve ondersteuning en vaststellen dat de cliënt tot de prioritaire groep behoort. (VAPH, 2013)

2.3.3 Steunpunt Gelijke kansenbeleid: emancipatie van kwetsbare groepen

Het Steunpunt Gelijke kansenbeleid is een samenwerkingsverband bestaande uit de Universiteit van Antwerpen, de Universiteit van Hasselt, de Universiteit van Gent, de KU Leuven en de Vrije Universiteit van Brussel. Dit steunpunt houdt zich bezig met beleidsrelevant onderzoek. Ze gaan op zoek naar oorzaken en mechanismen die een rol spelen in het ontstaan van gelijkheid of ongelijkheid, om zo gelijkheid en inclusie te kunnen bevorderen. Het Steunpunt houdt zich ondermeer bezig met onderzoek rond handicap, antidiscriminatierecht, gender en geaardheid.

Binnen het onderzoek naar handicap bestaan er vier werkpakketten. Binnen het eerste werkpakket werkt men rond inclusie en participatie van personen met een functiebeperking en binnen het tweede werkpakket rond tewerkstellingskansen van werknemers met een handicap in Vlaanderen. Binnen het derde en vierde werkpakket doet men aan onderzoek dat relevant kan zijn voor personen met een verstandelijke beperking.

Het onderzoek binnen het derde werkpakket is gebaseerd op de vraag 'In welke mate bevordert het Vlaamse beleid de inclusie van personen met een beperking?'. Het Steunpunt Gelijke kansenbeleid bestudeert hoe het Vlaamse beleid al dan niet inclusie van personen met een beperking bevordert, dit met het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap in het achterhoofd. Op basis van dit onderzoek formuleren ze adviezen voor het beleid.

Binnen het vierde werkpakket werkt men rond de modellen achter het Vlaamse beleid voor personen met beperkingen en hun verhouding tot gelijkheid en intersectionaliteit. Het Steunpunt Gelijke kansenbeleid bestudeert deze modellen en hun invloed op inclusie en participatie van personen met een beperking. Ze gaan hierbij nagaan in welke mate deze modellen in strijd zijn met diegene waarop het Vlaamse gelijke kansenbeleid gebaseerd is. (Steunpunt Gelijkekansenbeleid, s.a.)

2.3.4 Visie van ervaringsdeskundigen in Vlaanderen via GRIP vzw

GRIP staat voor Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een Handicap. GRIP vzw is een burgerrechtenbeweging die bestaat sinds december 2000. Ervaringsdeskundigen staan aan het roer van de organisatie. Dit betekent dat het gehele bestuur en effectieve leden van de vereniging bestaat uit mensen met een beperking of hun ouders, broers of zussen. Ze zijn gevestigd in het Gelijke Kansenhuis van de Vlaamse Gemeenschap en worden gesubsidieerd door de cel Gelijke Kansen in Vlaanderen. Via het Vlaamse gelijkekansenbeleid wil de Cel Gelijke Kansen achterstellingsmechanismen tegengaan. Hun belangrijkste doel is het zichtbaar en bespreekbaar maken, het bestrijden en de totstandkoming van nieuwe mechanismen voorkomen. (Gelijke Kansen in Vlaanderen, 2014)

GRIP vzw vertrekt vanuit de ervaringsdeskundigheid van personen met een beperking en hun omgeving. Mensen met een beperking, hun familie, organisaties en andere experts buigen zich over verschillende thema's. Voor de werkzaamheden van GRIP op het vlak van hun drie zwaartepunten, namelijk ervaringsdeskundigheid, mensenrechten en kwaliteit van leven, doen zij beroep op thematische netwerken die individuele gebruikers en andere experts met een bepaalde expertise samenbrengen. Voor de organisatie van bepaalde initiatieven en campagnes kunnen er tijdelijke en beperkte werkgroepen worden ingezet. (GRIP vzw, 2014)

De visie van GRIP vzw is dat elke mens anders is en dat elke mens uniek is. Niet iedereen is een witte, jonge, heteroseksuele, knappe en bemiddelde persoon zonder een handicap. Vanuit de visie van GRIP stelt men dat als men dan toch van deze norm afwijkt, men wordt achtergesteld als persoon of groep en ongelijkwaardig wordt behandeld. Personen met een verstandelijke beperking wijken ook af van het ideaalbeeld dat de samenleving heeft van de mens waardoor ze vaak niet hetzelfde behandeld worden als de 'gewone burger'. Via Viamigo kan men hen de kans geven om terug in de samenleving te kunnen participeren. Door hen de mogelijkheid te geven zich autonoom te bewegen binnen hun gekende wegen, krijgen ze meer vrijheid.

Mensen met een handicap worden vaak beoordeeld op hun beperking. Er wordt eerst gekeken naar wat ze allemaal niet kunnen, in plaats van naar hun kwaliteiten te kijken. Er kan bij bepaalde cliënten gekeken worden naar het feit dat ze niet volledig zelfstandig een traject kunnen doorlopen van bijvoorbeeld het dagcentrum naar de bakker. Ze hebben altijd begeleiding nodig en kunnen nooit volledig alleen gelaten worden. Als men het langs de andere kant bekijkt, dan kunnen ze wel –na begeleiding– een traject volledig zelfstandig afleggen, terwijl vooraf misschien hun ouders hen altijd naar het dagcentrum gebracht hebben. Dit is voor hen ook een grote stap om het traject dan alleen af te leggen, zonder dat er iemand langs hen loopt.

Binnen het medische model beschouwt men een handicap als een afwijking die men moet herstellen. Centrale begrippen hierin zijn: zorg, revalidatie en integratie. Veel morele modellen vertrekken vanuit medelijden en naastenliefde. Onder invloed van mensen met een handicap zelf ontstonden nieuwe visies. Volgens het sociaal model wordt een 'beperking' pas een 'handicap' door maatschappelijke obstakels en vooroordelen. Vanuit die invalshoek komt GRIP vzw op tegen discriminatie en voor gelijke rechten en inclusie. Maar ze gaan nog een stap verder. Al deze visies hebben tekortkomingen en kwaliteiten. Centraal staan de individuele handicapervaring, de

eigen deskundigheid en het unieke wereldbeeld. Er is een onderlinge diversiteit, maar ook veel dat gemeenschappelijk is waardoor mensen met een handicap een culturele minderheid vormen. (GRIP vzw, 2014)

GRIP vzw wil dat de ervaringsdeskundigheid van personen met een handicap erkend wordt en dat er mét hen gepraat wordt in plaats van over hen. Ze willen dat de mensenrechten die voor iedereen gelden, daadwerkelijk ook voor iedereen gelden. Ze streven naar een zo hoog mogelijke kwaliteit van bestaan door zelfbeschikking en autonomie te verwezenlijken. Mensen met een handicap willen zelf bepalen hoe ze hun leven invullen en welke ondersteuning ze daarvoor nodig hebben. Het einddoel van GRIP vzw is een inclusieve en diverse samenleving. Iedereen moet evenwaardig kunnen deelnemen aan alle domeinen van de maatschappij. De beperkingen die ze hebben, moeten gezien worden als een volwaardig deel van hun diversiteit.

De beperking die personen met zich meedragen, is een deel van hun identiteit. Ze zijn allemaal verschillend, maar herkennen zichzelf ook in andere personen met een beperking. Ze vormen op deze manier een eigen cultuur. Hun beperking zorgt ook voor een eigen perspectief. De ervaringen die ze delen met hun beperkingen en hoe de samenleving ermee omgaat, zorgen voor een eigen wereldbeeld. Ze willen dat hun ervaringsdeskundigheid wordt erkend en een plaats krijgt binnen het beleid, het onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek. Ze willen gehoord worden en dat er ook effectief iets gedaan wordt met hun mening. Interactie en dialoog moeten gebeuren met de persoon zelf.

Het vertrekpunt van GRIP vzw is het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap van de Verenigde Naties. Dit VN-verdrag stelt dat ze dezelfde mensenrechten hebben als iedereen, zoals het recht op privacy en inspraak in het beleid. Ze hebben ook recht op onderwijs in gewone scholen, op werk in de reguliere arbeidsmarkt en op wonen in gewone huizen. Bijgevolg moeten deze ruimtes integraal toegankelijk zijn en hebben ze recht op redelijke aanpassingen en voldoende ondersteuning. Om inclusie en gelijke kansen te bekomen, is een inhaalbeweging nodig door middel van positieve actie. Dit wil men realiseren door Viamigo. Door deze positieve actie door te voeren in organisaties zoals tehuizen voor werkenden, tehuizen voor niet-werkenden en dagcentra, wil men zorgen dat cliënten de kans krijgen om hun zelfstandigheid te vergroten binnen onze samenleving.

Om hun kwaliteit van bestaan te verhogen en er zelf over te beschikken, hebben personen met een handicap geen nood aan zorg maar aan vraaggestuurde en persoonsgebonden ondersteuning. De ondersteuning die GRIP vzw aanbiedt, moet gericht zijn op de vragen die vanuit de cliënten komen. Belangrijk hierbij is dat men de persoon op zich hier niet vergeet. Wat hij of zij belangrijk vindt, moet hierbij zeker in acht genomen worden. Om de ondersteuningsnood in te schatten, moet men vertrekken van de mogelijkheden, ambities en behoeftes van personen met een beperking en niet van hun ongemak. Om dit te bepalen, is een goed sociaal netwerk onmisbaar. Mensen in hun omgeving kennen hen het beste en weten wat ze belangrijk vinden. Zij kunnen mee helpen bepalen wat de mate van ondersteuning moet zijn. Dit natuurlijk in samenspraak met de persoon met een beperking. (GRIP vzw, 2014)

2.4 Onze visie: Inclusie

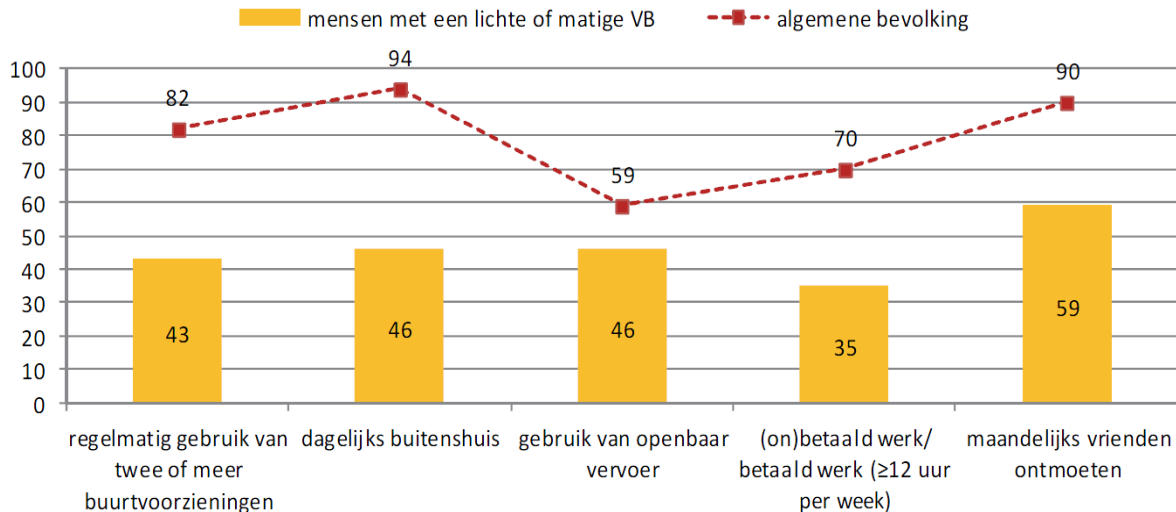
2.4.1 Recht op participatie

Mensen met een verstandelijke beperking zijn burgers die vanuit de mensenrechten aanspraak kunnen maken op een volwaardige participatie aan de samenleving. Burgerschap betekent onder andere: zelf beschikken en kiezen over de richting van het eigen leven (individuele emancipatie), dat er een omgeving is die voorwaarden creëert. Zelfbeschikking en keuzevrijheid zijn belangrijke kenmerken van burgerschap.

Personen met een verstandelijke beperking willen zelfbeschikking en eigen keuzes maken, maar het is aan de samenleving om hen daarbij te ondersteunen. Zo kunnen ze aan hun rechten voldoen en voelen ze zich een echte burger. Het heeft de voorbije jaren in de zorg een duidelijk draagvlak gekregen en in de praktijk blijkt het stilaan verwezenlijkt te worden.

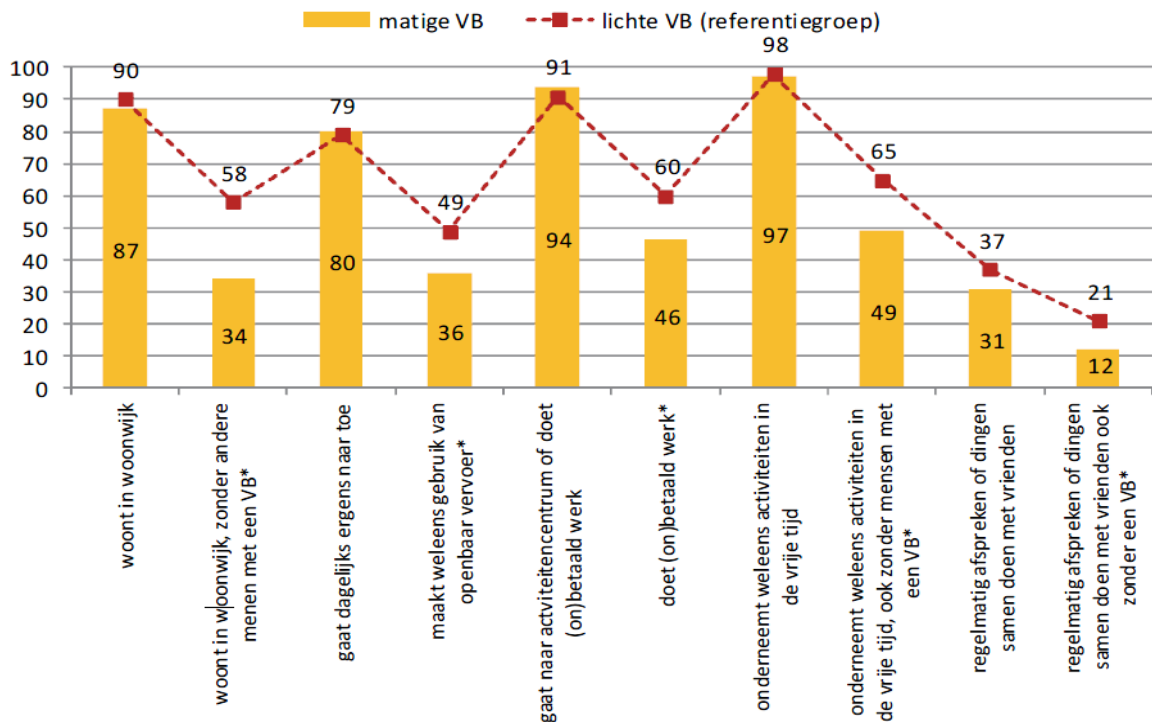
Het al dan niet kunnen participeren van personen met een verstandelijke beperking hangt samen met de attitudes die er bestaan tegenover hen. Een attitude is een denkwijze, een houding die men aanneemt ten opzichte van een bepaalde persoon of een groep van personen. Deze attitude heeft invloed op hoe men zich gedraagt en dus ook op hoe men omgaat met personen met een verstandelijke beperking. (GRIP vzw, 2014; Schuurman, 2002; SWC, s.a.)

Een ander belangrijk kenmerk van participatie is dat er een omgeving is die voorwaarden creëert. Daarmee wordt er bedoeld dat de omgeving mogelijkheden bezorgt voor participatie, gelijkwaardigheid, empowerment en sociaal verkeer. De omgeving bezorgt mogelijkheden, ze doet dit onder andere door: meer vervoersmogelijkheden te creëren, de personen te ondersteunen via fysieke en technologische hulp en de omgeving toegankelijker te maken. (Schuurman, 2002; Smeets, 2003) Participatie betekent dat iemand kan deelnemen aan het maatschappelijk leven. Uit de Participatiemonitor van het Nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg kwamen er interessante gegevens aan bod over de participatie van personen met een verstandelijke beperking op vlak van mobiliteit. In totaal hadden 816 personen deelgenomen aan het onderzoek in 2012. Van die 816 personen werden er 497 met een lichte of matige verstandelijke beperking geïnterviewd en hadden 319 naasten van personen met een verstandelijke beperking een vragenlijst ingevuld. (Cardol, Meulenkamp & van der Hoek, 2013)

Figuur 1: Participatie op deelgebieden van mensen met een lichte of matige verstandelijke beperking en van de algemene bevolking, 2012 (percentages) (Cardol, Meulenkamp & van der Hoek, 2013)

Uit deze gegevens kunnen we afleiden dat 46% van de mensen met een lichte of matige verstandelijke beperking gebruik maken van het openbaar vervoer.

Figuur 2: Participatie naar ernst van de verstandelijke beperking, 2012 (percentages) (Cardol, Meulenkamp & van der Hoek, 2013)

Uit deze gegevens kunnen we afleiden dat participatie afhangt van de ernst van de verstandelijke beperking. Mensen met een lichte verstandelijke beperking gebruiken het openbaar vervoer meer dan mensen met een matige verstandelijke beperking, namelijk 49% tegenover 36%. (Cardol, Meulenkamp & van der Hoek, 2013)

Mensen met een verstandelijke beperking hebben de mogelijkheid om gebruik te maken van aanvullend vervoer. 67% van de respondenten geeft aan dat er gebruik wordt gemaakt van speciaal vervoer om zich te verplaatsen. Met dit speciaal vervoer bedoelt men een taxi of bus van de voorziening. Vrouwen maken er iets meer gebruik van dan mannen, namelijk 74% tegenover 61%, en mensen met een matige beperking vaker dan mensen met een lichte beperking, namelijk 75% tegenover 61%. De mensen worden ook vaak vervoerd door familieleden. 53% van de respondenten geeft aan dat men gebracht en gehaald wordt door familie of vrienden. 21% van de respondenten geeft aan dat ze meer ergens naartoe zouden willen gaan. Op bezoek bij familie en vrienden, uitstapjes maken naar de stad of een park. (Cardol, Meulenkamp & van der Hoek, 2013)

2.4.2 Integratie versus inclusie

De visie op personen met een verstandelijke beperking verandert doorheen de tijd. We zijn geëvolueerd van het afzonderen van deze personen uit de samenleving over het streven naar integratie van personen met een verstandelijke beperking tot het idee van inclusie. Integratie is het idee van opnemen in een groter geheel via aanpassing. Personen met een verstandelijke beperking moeten dan kunnen deelnemen aan de samenleving, maar dit veronderstelt dat zij zich moeten aanpassen. Inclusie gaat nog verder. Men gaat personen met een verstandelijke beperking beschouwen als volwaardige burgers. Inclusie betekent dat iedereen deel uitmaakt van een groter geheel en kan deelnemen aan het maatschappelijke leven. De samenleving, en dus niet de personen met een verstandelijke beperking zelf, moet er voor zorgen dat ze volwaardig kunnen participeren. (GRIP vzw, 2014; Schuurman, 2002; Van Dale, 2014)

2.4.3 Inclusie realiseren

Als we personen hun mogelijkheden in acht nemen, dan kan iedereen op zijn eigen wijze zelfstandigheid ervaren. Men moet de essentie van ieder individu ontdekken en de voorwaarden ontwerpen op grond waarvan deze essentie tot ontwikkeling kan komen. De omgeving moet hier oog voor hebben, men moet proberen in te spelen op wat dat ene individu nodig heeft in een bepaalde situatie. We moeten proberen voor ieder individu een leven uit te werken dat zoveel mogelijk aanleunt bij het normale, pas dan spreken we over normalisatie. Voor personen zonder een beperking is het normaal om een traject te voet of met een vervoermiddel af te leggen, maar voor personen met een verstandelijke beperking is dat niet altijd evident. Bij normalisatie gaat men dan kijken hoe ze dan toch op een zo normaal mogelijke manier een traject te voet of met een vervoermiddel kunnen afleggen. Normalisatie en integratie treden gezamenlijk op. Met integratie bedoelt men niet alleen maar aanwezig zijn in de samenleving, maar ook gebruik kunnen maken van de voorzieningen van de samenleving, onder andere: de bus nemen, naar de bakker gaan, gaan winkelen enzovoort. Men moet gewoon kunnen deelnemen aan de samenleving als persoon met een verstandelijke beperking. Veiligheid en bescherming zijn zaken waar ze meestal nood aan hebben. Alleen een traject afleggen kan spanning, onzekerheid en een onveilig gevoel met zich meebrengen. Er moet iets gevonden worden waardoor zij zich toch veilig en beschermd voelen als ze op pad zijn en dat zowel de normalisatie als de integratie bevordert. (Bellemans, 2003)

3 VIAMIGO

Viamigo kent zijn oorsprong dankzij het onderzoeksproject V-pad, wat de afkorting is van Veilig op Pad. K-point, een onderzoeksgroep van de hogeschool Thomas More, ontwikkelde de applicatie V-pad. De applicatie wordt van februari 2014 tot juni 2015 getest door een aanzienlijk aantal gebruikers. V-pad bevindt zich dus momenteel in de testfase. Daarna wordt de applicatie verder ontwikkeld aan de hand van de bevindingen van de gebruikers uit de testfase en zal de applicatie ook aangevuld worden met routes van De Lijn. Nadien zal er wederom een praktische testfase plaatsvinden die achteraf beoordeeld zal worden. Doorheen het schrijven van onze bachelorproef hebben we gemerkt dat de applicatie reeds verschillende keren is geoptimaliseerd. Het kan voorkomen dat bepaalde informatie niet meer actueel is.

In de definitieve versie zal V-pad gebruikt worden onder de naam Viamigo. Het zal dan onderdeel uitmaken van Cloudina, waarover meer informatie bij hoofdstuk 3.1. V-pad wordt gesteund door de Vlaamse Overheid (EWI – Sociale Innovatie 2013) en werkt samen met onderzoekers van K-point, BICC en Imob. Ook is er een medewerking met studenten Ergotherapie en studenten Maatschappelijk Werk van hogeschool Thomas More Geel.

Viamigo is in het leven geroepen vanuit het idee dat informatie- en communicatietechnologie (ICT) een ondersteuning kunnen bieden voor personen met een verstandelijke beperking. Hierdoor kunnen deze personen meer autonoom functioneren, waardoor sociale inclusie nagestreefd wordt. Het onderzoek rond V-pad heeft als bedoeling om zich te verdiepen in het proces waarbij personen met een verstandelijke beperking een gekende route wordt aangeleerd, met als doel deze route nadien zelfstandig te volbrengen. Men vertrekt vanuit het idee dat een mobiel toestel of een smartphone in combinatie met een internetverbinding, een gps-verbinding en andere technologieën een belangrijke schakel vormen in het leerproces naar meer autonomie. Bovendien zou het in onverwachte situaties een hulpmiddel zijn voor de begeleider, de ouder(s) en de cliënt. Voor de begeleider en de ouder(s) is het een geruststellend hulpmiddel, omdat de applicatie een signaal doorgeeft wanneer de cliënt van het vooropgestelde traject afstapt. Voor de cliënt is het een hulpmiddel in zijn zoektocht naar meer zelfstandigheid. (K-point, 2013)

Het project Viamigo heeft als doel om de mobiliteit van personen met een verstandelijke beperking te vergroten. Men ontwikkelde een platform dat ondersteuning biedt bij het bereiken van deze doelstelling. Het platform kan namelijk de locatie van de cliënt bepalen en tevens ook in tijd en ruimte vergelijken met een vooraf bepaald traject. Hierdoor kan de begeleider bij de aankomst van de cliënt of bij onrustwekkende afwijkingen ingelicht worden. Daarnaast is het platform in staat om de cliënt in contact te brengen met zijn begeleider, dit is belangrijk indien de cliënt afdwaalt van het vooropgestelde traject. Verder biedt het platform verschillende mogelijkheden om op maat van de cliënt te werken, bijvoorbeeld bepaalde trajecten voorbereiden, noodzakelijke en relevante gegevens ingeven, enzovoort. Tot slot voldoet het platform aan de verwachtingen van de cliënten, omdat het gebruik maakt van *User Centered Design* methoden (UCD) bij de ontwikkeling ervan. User Center Design is een methodiek die toegepast wordt wanneer men gebruikers wil betrekken bij het ontwikkelingsproces van nieuwe producten. Op deze manier worden de producten aangepast aan de noden, wensen en capaciteiten van de gebruikers. Er zijn verschillende methoden om gebruikers te betrekken, een voorbeeld hiervan is feedback geven over het ontwerp van het product. (K-point, 2013)

Bij het volgen van een infomoment over de applicatie Viamigo door een hulpverlener die met personen met een verstandelijke beperking werkt, bekwamen wij heel wat informatie omtrent de werking van deze applicatie. Zo vertelde de hulpverlener dat bij het gebruik van Viamigo de ouders of de begeleider een bericht op hun gsm krijgen

wanneer er zich een bepaalde situatie plaatsvindt. Bijvoorbeeld wanneer een cliënt wil vertrekken verschijnt er een gele smiley indien hij opgevolgd kan worden door een begeleider en een rode driehoek wanneer de gebruiker niet mag vertrekken omdat er niemand meekijkt. Ook ontvangt de begeleider een sms wanneer de cliënt zich in een gevaarlijk gebied bevindt, afwijkt van zijn route, langer dan tien minuten stilstaat, sneller of trager begint te gaan dan de ingestelde snelheid, enzovoort. Het langer dan tien minuten stilstaan kan het gevolg zijn van een mogelijke val door de cliënt, het gedesoriënteerd raken, in een file staan, enzovoort. De gebruiker kan dan opgebeld worden of men kan op de computer controleren op welk adres de gebruiker zich bevindt. De gebruiker kan men ook via de computer live opvolgen.

Bij het instellen van de route kan men enkele elementen aanduiden. Een eerste element dat aangeduid kan worden is hoelang de route normaal duurt, bijvoorbeeld 20 minuten, een uur, enzovoort. Een tweede element is welke zones groen, ofwel veilig, en rood, ofwel gevaarlijk, zijn. Hierbij kunnen de groene en rode zones elkaar overlappen, maar men kan zelf instellen welke zone prioritair is. Een derde element houdt in hoeveel meter de gebruiker van zijn route mag afwijken in een bepaald gebied, bijvoorbeeld 0,5 kilometer in de omgeving van een markt. Een vierde element duidt aan welk deel van de route de gebruiker met welk vervoermiddel doet. Een vijfde en laatste element bepaalt de gemiddelde snelheid tijdens de route, bijvoorbeeld wanneer de gebruiker ineens sneller zou gaan, dan weet men dat die een auto of bus ingestapt is en kan men er gepast op reageren.

Een positief punt aan Viamigo is dat er een samenwerking is met de Lijn waardoor de busverbindingen in de applicatie zullen zitten, namelijk de haltes, waar men moet afstappen, welke bus men moet nemen, enzovoort. Daarnaast kan men een route maken aan de hand van 'points of interest', bijvoorbeeld thuis, werk, winkel, enzovoort. Aan de hand van ingegeven punten maakt het computerprogramma zelf een route, maar de begeleider kan zelf nog wijzigingen in de route aanbrengen. Er zijn verschillende mogelijke routes, maar de begeleider kan de veiligste aanduiden. Tot slot is het voor alle instellingen handig te gebruiken.

Een negatief punt aan Viamigo is dat bij een file de gebruiker langer dan tien minuten kan stilstaan en dan krijgen de ouders of de begeleider om de tien minuten een bericht dat de gebruiker stilstaat. Bij het instellen van de snelheid is dit ook het geval, omdat de gebruiker bij een file herhaaldelijk onder de gemiddelde snelheid zal moeten rijden, waardoor de applicatie calculeert dat de gebruiker mogelijk is uitgestapt en te voet is verdergegaan. Vervolgens is de batterij van de smartphone na een halve dag in gebruik zo goed als leeg, dit omdat een constante GPS-verbinding veel energie verbruikt. Verder bestaat het risico dat sommige gebruikers die handig zijn met een smartphone het toestel kunnen uitschakelen en/of het krediet leeg bellen. Een mogelijke oplossing hiervoor is een code instellen, zodat men de smartphone niet kan afzetten en nummers blokkeren zodat men enkel de belangrijkste nummers kan bellen. Het wordt de gebruikers wel duidelijk gemaakt dat dit een vereiste is voor hun veiligheid. Daarnaast is er in sommige gebieden een slechte internetverbinding, waardoor de GPS de gebruiker niet kan volgen en dus geen signalen kan doorgeven aan de begeleider. Ook is het onmogelijk om twee gebruikers tegelijk te volgen. Bovendien is het systeem niet op de centimeter juist, waardoor men de gebruiker niet exact kan volgen. Het kan zelfs tot vijf meter verschillen. Ook is het moeilijk de gebruiker te laten bellen, daarom zou men het willen vergemakkelijken door gewoon op een foto te duwen op het scherm waarnaar de gebruiker wil bellen. Een mogelijke ontwikkeling om een route aan te duiden kan ook zijn door op een foto te klikken van de bestemming. Ten slotte zijn er begeleiders die zich zorgen maken of dat ze wel met een smartphone en/of de applicatie kunnen werken, want deze technologie is voor velen nog onbekend. De begeleiders krijgen een handleiding om met Viamigo te leren werken. (Hensbergen, 2013).

3.1 Viamigo als onderdeel van Cloudina ...

3.1.1 Om autonomie en inclusie te realiseren

Cloudina kent zijn ontstaan dankzij een project van vzw Ithaka, dit is een coachingscentrum voor personen met een verstandelijke beperking. Deze vzw is ervan overtuigd dat er een samenleving gerealiseerd kan worden die de waarden gelijkwaardigheid en diversiteit voorop stelt. Gelijkwaardigheid wil zeggen dat elke persoon van waarde is, diversiteit betekent dat men respecteert dat personen verschillend zijn. Vzw Ithaka wil ervoor zorgen dat personen met een verstandelijke beperking zichtbaar worden in het straatbeeld. Daarom werd Cloudina in het leven geroepen. In Cloudina werden de verschillende hulpmiddelen, namelijk picto-agenda's, foto-albums, wekkers, ... samengevoegd in een smartphone. Op deze manier werd het voor begeleider en cliënt gemakkelijker om het dagelijks leven te structureren. Cloudina is ontwikkeld door Assist Tech Europe bvba, dit is een Belgische groothandel in hoogtechnologische hulpmiddelen voor personen met een beperking. De bvba ging een partnerschap aan met vzw Ithaka, omdat ze beide streven naar maximale autonomie en sociale inclusie. (Cloudina, 2013; Ithaka vzw, 2010)

Cloudina is een website waarop er zich een aantal applicaties bevinden. De applicaties worden aangestuurd via een beheerswebsite. Cloudina richt zich op personen met een verminderde zelfstandigheid die doorheen hun dagelijks leven ondersteuning nodig hebben. Hiermee bedoelt men personen met een verstandelijke beperking, personen met een autisme spectrum stoornis, personen met een niet-aangeboren verstandelijke beperking en personen met een beginnend dementieel syndroom. De personen met een verstandelijke beperking vormen eveneens de doelgroep van Viamigo.

Het doel is om de kwaliteit van het leven van deze mensen te verbeteren door meer autonomie en sociale inclusie na te streven via hun applicaties. Cloudina vertrekt vanuit een aantal uitgangspunten om dit doel te bereiken. Een eerste uitgangspunt dat aan de basis ligt is zorg op maat, dit gebeurt in samenwerking met een mantelzorgverlener of een professionele begeleider. De gebruiker kan een eigen keuze maken uit de applicaties, waardoor hij zijn eigen Cloudina kan samenstellen. Applicaties kunnen steeds toegevoegd of verwijderd worden. Het gebruik kan bovendien nog meer naar eigen wens aangepast worden, bijvoorbeeld door het kiezen van afbeeldingen, lettergrootte, tijdsaanduiding, enzovoort. Een tweede uitgangspunt van Cloudina is dat het cloud-based werkt, dit wil zeggen dat alle informatie draadloos wordt doorgegeven via de beheerswebsite naar de applicaties. Dit hangt samen met het derde uitgangspunt, namelijk het eenvoudig gebruik van Cloudina. De gebruiker kan de informatie die ingevoerd werd niet aanpassen of wissen op de smartphone. Het heeft dus geen gevolgen voor de gebruiker wanneer hij of zij een verkeerde knop aanraakt. Daarnaast is Cloudina ook eenvoudig te gebruiken en te beheersen voor de mantelzorgverlener of professionele begeleider, omdat de website enkel een minimale computerervaring vereist. (Cloudina, 2013)

Cloudina bestaat momenteel uit vier applicaties, namelijk een kalender, een telefoon, een fotoalbum en BlueAssist. Deze applicaties zijn voortgekomen uit vragen vanuit het werkveld. In deze literatuurstudie wordt dieper ingegaan op de applicatie BlueAssist. (Cloudina, 2013; vzw Ithaka, 2010)

BlueAssist is een idee dat ontstaan is bij vzw Ithaka. Het is een maatschappelijk project dat gerealiseerd werd door vzw BlueAssist in samenwerking met een aantal andere actoren. BlueAssist is een icoon met een voorgeprogrammeerde, begeleidende boodschap. Een voorbeeld daarvan: 'Ik ga naar de cinema. Aan welke bushalte moet ik afstappen?'. Het dient voor diegenen die het moeilijk hebben om communicatie te begrijpen of om zichzelf verstaanbaar te maken, zoals personen met een verstandelijke beperking. Door het icoon en de bijhorende boodschap wordt communicatie met andere

mensen mogelijk gemaakt, daardoor zal men sneller de kans grijpen om dingen alleen te doen. De zelfstandigheid wordt er dus door verhoogd, want dankzij deze boodschappen kunnen de gebruikers van BlueAssist een hulpvraag stellen aan een onbekende. Het icoon zou meer bekendheid mogen hebben bij de burgers, want zodra een gebruiker het icoon toont zou iedere burger moeten weten dat die persoon hulp vraagt.

De gebruiker stelt vooraf de boodschap op, dit gebeurt samen met een mantelzorgers of een professionele begeleider. Sommige gebruikers kunnen niet lezen en voor hen wordt een foto of pictogram gezocht zodat de gebruiker weet dat die de juiste vraag toont. BlueAssist wordt gebruikt via kaarten waarop de vraag geschreven kan worden of via een applicatie voor een smartphone die werkt via de besturing Cloudina. Als het icoon en de bijhorende boodschap te laat getoond worden en de bus bijvoorbeeld al aan de halte gepasseerd is, dan kan men via een sneltoets de begeleider bellen. Op die manier kan men samen naar een oplossing zoeken. Een noodnummer staat altijd vermeld op het kaartje voor diegenen die er gebruik van maken.

BlueAssist kan als hulpmiddel dienen voor wanneer men gebruik maakt van Viamigo. Wanneer de gebruiker de weg kwijt is, onzeker wordt of in onbekende situaties terechtkomt, dan kan die een onbekende persoon om hulp vragen. Hierdoor wordt voorkomen dat de persoon een coach zal contacteren, waardoor de zelfstandigheid vergroot wordt. (vzw BlueAssist, 2013; MeerMobiel, 2013; Cloudina, 2013)

3.1.2 Om veilig op pad te gaan door middel van coaching

De begeleider is een mantelzorgers, een professionele begeleider of de ouder(s) van de persoon met een verstandelijke beperking. Hij of zij speelt een merkwaardige rol bij het aanleren van Cloudina bij de cliënt. Het succes van Cloudina hangt immers samen met de kwaliteit van de coaching. Het is de taak van de begeleider om de cliënt ondersteuning te bieden in zijn zoektocht naar meer zelfstandigheid en inclusie. De begeleider is namelijk een persoon die de cliënt kent, waardoor hij of zij kennis heeft over welke doelen de cliënt wil realiseren. De cliënt kan bijvoorbeeld voor ogen hebben om zelfstandig iemand te kunnen opbellen, om op eigen initiatief het openbaar vervoer te nemen, om alleen naar de supermarkt te gaan, enzovoort. De begeleider dient in het oog te houden dat het individuele traject van de cliënt ondersteund wordt. De coaching is voornamelijk bij de aanvang van Cloudina intensief, daarna kan de mate van intensiteit minderen gedurende het traject. (Cloudina, 2013)

3.2 Communicatiepas als hulpmiddel bij Viamigo

De communicatiepas is een document waarmee iedere persoon met een verstandelijke beperking zich in het alledaagse leven kan redden. Als de communicatie met anderen bijvoorbeeld misloopt, dan zal dit hen verder helpen. De pas verzamelt namelijk een aantal belangrijke gegevens van de eigenaar, waardoor de mensen die in contact treden met de eigenaar onmiddellijk weten hoe ze moeten handelen wanneer die het zelf even niet meer weet. Het bevordert de communicatie.

De pas is beschikbaar in een digitale en in een papieren versie. Op de digitale versie staan onder andere: de persoonsgegevens, de gegevens van de begeleider of ouders, de in te nemen medicijnen, de communicatiemoeilijkheden, de motoriek van de persoon, de cognitieve vaardigheden, de zelfredzaamheid, de sociale relaties, de buitenshuisactiviteiten en vrijetijdsactiviteiten en een deel om vrij in te vullen. Alle gegevens kunnen online ingevuld en aangepast worden. Om deze gegevens te kunnen bekijken moet men in het bezit zijn van een speciale code en die code kan de eigenaar delen met de personen die hij of zij wil. De eigenaar zal die delen in situaties waar hij verduidelijking moet geven, bijvoorbeeld als hij bij de dokter moet aangeven hoe hij zich voelt of welke medicatie hij aan het innemen is. Door de code wordt de privacy van

de eigenaar gerespecteerd en gewaarborgd. Op de papieren versie, ofwel de noodpas, staan onder andere: de gegevens over de communicatiemogelijkheden (niveau, wat de persoon begrijpt, hoe sterk de persoon verbaal staat, hoe anderen met de persoon moeten communiceren), een foto, het rijksregisternummer, de telefoonnummers van de verblijven en de ouders, de medische gegevens (bloedgroep, medicatie, inentingen), het niveau van verstandelijk functioneren, de mate van begeleiding die de persoon nodig heeft. Omdat de informatie op papier staat, zijn de gegevens zichtbaar voor iedereen. Het is informatie die de eigenaar toelaat dat men ziet wanneer het nodig zou zijn, bijvoorbeeld wanneer men tegengehouden wordt door de politie of bij een ongeval. Wanneer men dan op de hoogte is van belangrijke zaken, dan kan men daar rekening mee houden en zo de hulpverlening optimaliseren. Deze gegevens van de noodpas kan men ook online bekijken via een raadpleeglink, maar daar heeft men het rijksregisternummer of het e-mailadres met wachtwoord voor nodig. Al de gegevens kan men online in drie verschillende talen raadplegen, namelijk Nederlands, Frans en Engels.

De noodpas wordt altijd samen met de identiteitskaart bewaard. Er kan een sticker op de identiteitskaart gekleefd worden en dat betekent dat de persoon een noodpas heeft. Op de sticker staat namelijk: 'Ik heb een noodpas'. Grotere stickers kunnen op een rolstoel gekleefd worden. De sticker is nog geen gekend gegeven binnen de maatschappij en binnen de zorgsector, maar is wel aan het groeien. De communicatiepas kan een redder in nood zijn, onder andere in de volgende situaties: bij een moeilijke communicatie met de huisarts, ziekenhuisartsen of verplegend personeel, bij vermissing, ongeval of spoedopname, bij binnenlandse of buitenlandse reizen.

Een communicatiepas kan als hulpmiddel dienen wanneer men gebruik maakt van Viamigo. Als de persoon met een beperking in onbekende situaties terechtkomt of personen onderweg tegenkomt die met een conversatie starten, dan kan de persoon zijn pas laten zien. Zo worden de anderen zich sneller bewust en zal de communicatie beter verlopen. Een opmerking hierbij is dat de desbetreffende persoon de betekenis van de pas dient te kennen. Op die manier kan het optimaal gebruikt worden. Als de persoon iets overkomt, dan zal er gepaster gereageerd kunnen worden en worden de belanghebbenden ingelicht. Het dient eerder voor personen die al zelfstandig op weg kunnen gaan, dat wil zeggen dat het als hulpmiddel kan dienen bij Viamigo. Wanneer de personen met een beperking minder goed kunnen communiceren, dan zullen ze sneller geneigd zijn om zelfstandig naar de huisarts te gaan, omdat ze alle uitleg op de pas hebben staan. (Inclusie Vlaanderen vzw, 2013; VAPH, 2013)

4 GELIJKAARDIGE TECHNOLOGIEËN

4.1 Op nationaal niveau

4.1.1 Care4Safety

In het huis van de cliënt worden sensoren geplaatst. Deze kunnen op diverse plaatsen in het huis worden aangebracht. Zo is er bijvoorbeeld een bedsensor die kan aangeven wanneer er een cliënt uit bed zou vallen. Een ander voorbeeld is een valsensor die een alarm kan geven naar de alarmcentrale wanneer een cliënt is gevallen. Dit proefproject wil het reeds bestaande persoonlijk alarm uitbreiden met sensoren die automatisch alarm slagen als er iets verkeerd loopt. De Christelijke Mutualiteit is hier een voortrekker van het onderzoek. Care4Safety is een onderdeel van Flanders' Care dat innovatie in de zorg wil stimuleren. Ondertussen wordt dit al door meer dan 37 000 mensen gebruikt. Met een druk op de knop, die gebruikers rond hun hals of pols dragen verwittigen ze een zorgcentrale. Die roept op haar beurt een buur, familielid of hulpverlener op om hulp te bieden. De zorgcentrale is 24/24u bemand. Het systeem is voornamelijk handig voor mensen die het risico lopen om te vallen of onwel te worden. Het toestel kan echter ook, door er slimme detectoren aan te koppelen, rechtstreeks de zorgcentrale verwittigen. Zo is het bijvoorbeeld dat er sensoren worden geplaatst in de bedmat. Als de persoon 's nachts dan zijn bed verlaat, wordt dit doorgegeven aan de zorgcentrale en als de persoon niet binnen een bepaalde tijd terug is vertrekt er vanuit die bedmat een verwittiging naar de zorgcentrale. Het proefproject van Care4Safety loopt tot eind 2014. Daarna volgt er een evaluatie. (Herregodts, 2013).

We onthouden voor Viamigo ...

Binnen dit proefproject wordt er gebruik gemaakt van een hulp- of noodstelsel dat voor Viamigo ook wel leerrijk kan zijn. Zo hebben de gebruikers een knop rond hun hals hangen waarmee ze met een druk op de knop de zorgcentrale op de hoogte kunnen brengen. Wanneer een cliënt Viamigo gebruikt en hij valt bijvoorbeeld met de fiets, dan is het mogelijk dat hij rechtstreeks op zijn GSM valt. GSM toestellen met aanrakingsfunctie zijn niet gewapend tegen dergelijke impact. Met deze noodknop is er dan bijvoorbeeld een heel eenvoudige noodknop voor de cliënt of een tweede noodstelsel in het geval dat een GSM het moest begeven.

4.2 Op internationaal niveau

4.2.1 I-cane Mobilo

Een Nederlands bedrijf brengt een wandelstok uit voor blinden genaamd *I-cane Mobilo*. In deze blindenstok zit een ingebouwd navigatiesysteem en sensoren om obstakels te detecteren. Dankzij de verbinding met een smartphone kunnen routes worden opgeslagen. Daarnaast kan de infoknop de exacte locatie aan de gebruiker vertellen en is er een noodknop waarmee de blinde een vriend of familielid kan verwittigen. (LS, 2013)

We onthouden voor Viamigo ...

Het noodstelsel bij Viamigo bestaat er in dat er op het scherm bij de cliënt een afbeelding staat van de begeleider die de cliënt aan het volgen is. Hiermee wordt er dan telefonisch contact gelegd wanneer de cliënt zich in moeilijkheden bevindt. De begeleider wordt op de hoogte gebracht wanneer de cliënt de afbeelding op zijn GSM aanraakt. In de blindenstok van het Nederlands bedrijf zit wel een noodknop. Hiermee kan de blinde een familielid of vriend bij nood contacteren. Het lijkt ons zeer nuttig dat

Viamigo ook dergelijk iets zou hebben. Stel dat de cliënt valt en het scherm van zijn gsm is kapot dan zou hij met deze noodknop een signaal kunnen verzenden naar de begeleider.

4.2.2 Buzz Buddy

Buzz Buddy is een initiatief uit Nederland dat werkt zoals een *'Track and trace'* systeem bij postpakketjes. Bij dit systeem is het de bedoeling dat de cliënt een apparaatje meeneemt als hij met de bus gaat. Via het apparaatje zien de ouders/ begeleiders dan waar het kind of de cliënt zich bevindt. Zo willen ze bereiken dat mensen met een verstandelijke beperking ook met het openbaar vervoer kunnen reizen. Buzz Buddy kan als apparaatje gebruikt worden, maar het kan ook als software op een smartphone geïnstalleerd worden. (Oud-Beijerland, 2014)

We onthouden voor Viamigo ...

Omdat Buzz Buddy ook op een smartphone geïnstalleerd kan worden als een applicatie, vinden we hier ook meteen de link terug met Viamigo. Bij Viamigo is het ook zo dat de cliënt niet meteen alleen op pad wordt gestuurd met zijn smartphone. Er is een oefenperiode, waarbij de cliënt samen met de begeleider het traject gaat afleggen dat hij ook dagelijks doet. Met dit principe werkt Buzz Buddy ook. Omdat veel cliënten niet goed overweg kunnen met een smartphone en dit bovendien ook diefstalgevoeliger is, opteert Buzz Buddy om te werken met het apparaat. Dit werkt gemakkelijker voor de cliënten, waardoor het ook meer toegankelijker is.

Buzz Buddy zou via het VAPH terugbetaald worden, omdat het een apparaat is dat de mobiliteit van de persoon vergroot. Een smartphone echter, wordt niet terug vergoed door het VAPH. Omdat Viamigo op een smartphone geïnstalleerd moet worden, zou dit dus zeker een meerwaarde betekenen voor de cliënten als ze hiervoor een terugbetaling zouden kunnen krijgen.

4.2.3 Buddytraining

Buddytraining werd ontwikkeld, omdat de overheid in Nederland vanaf 1 januari 2013 wil bezuinigen op de vervoerstarieven in het gehandicaptenvervoer. Om ervoor te zorgen dat mensen met een verstandelijke beperking kunnen blijven gaan naar hun dagbesteding, heeft Pluryn de buddytraining opgezet. Pluryn is een Nederlandse organisatie die zich inzet om mensen met een handicap te ondersteunen bij wonen, werken, leren, dagbesteding en vrije tijd. Deze training heeft als bedoeling dat de cliënt zelfstandig zijn reisweg kan afleggen met het openbaar vervoer, te voet, met de rolstoel of met de fiets. De buddy begeleidt hem dan op zijn reisweg. (Pluryn, 2011)

We onthouden voor Viamigo ...

Een voordeel van Buddytraining is dat de cliënten vooraf goed geïnformeerd worden over de manier van reizen, het in- en uitstappen op de bus, enzovoort. Ze worden dus goed begeleid bij het zelfstandig afleggen van hun dagelijks traject. Voor Viamigo zou het concept van een vrijwilliger die de cliënt begeleidt bij het zelfstandig nemen van het openbaar vervoer in de leerperiode een goed idee zijn. In een organisatie kost het geld en tijd om begeleiders in te zetten om zich te buigen over de begeleiding van een cliënt. Ook het leerproces van de begeleider zelf om de werking van Viamigo te leren kennen, kost veel tijd. Deze taak zou door vrijwilligers kunnen opgenomen worden, waardoor de begeleiders zich kunnen richten op andere taken in de hulpverlening.

4.2.4 My GPS Tracker

De GPS-tracker werkt volgens het principe van GPS tracking; elke twee minuten zendt het apparaat een GPS signaal met de exacte locatie vanuit de hele Europese Unie naar de computer of smartphone. Op het moment dat men de tracker inschakelt, begint deze met het uitzenden van signalen doordat de GPS-tracker volledig geprogrammeerd naar de persoon toe wordt verzonden. De locatiegeschiedenis van de GPS-tracker wordt opgeslagen, zodat alle locaties op een later tijdstip gemakkelijk terug gevonden kunnen worden.

Het GPS-volgsysteem stuurt elke twee minuten de exacte gegevens naar het online portaal waar deze gegevens bewaard blijven om op elk moment terug te kijken. Naast deze handige functie is er ook een mogelijkheid om zogenaamde *Geofences* in te stellen. Dit zijn bepaalde gebieden die de coach kan instellen als "veilig". Zodra de persoon met het GPS-volgsysteem dit gebied verlaat, krijgt men direct een sms op de smartphone of computer waardoor men meteen op de hoogte is. De coach kan dan actie ondernemen om te kijken wat er precies aan de hand is. (My GPS Tracker, s.a.)

Het voordeel van deze software is dat het gemakkelijk in gebruik is en dat kopers nooit aan lopende contracten gebonden zijn. Verder is het ook een veilig volgsysteem en zijn er keuzemogelijkheden in de apparatuur. Daarnaast kan er altijd en overal een locatie van de persoon gegeven worden. Er zijn oneindig veel toepassingsmogelijkheden om van het volgsysteem gebruik te maken (Security Webshop, 2012).

We onthouden voor Viamigo ...

Dit systeem werkt net zoals Viamigo ook met Geofences. Door de veilige en gevaarlijke zones in te stellen, krijgt de coach niet elke keer een melding als de persoon bijvoorbeeld in een bos fietst waarbij het onmogelijk is om alle bospaden aan te duiden via Google Maps. Bij een normaal gebruik gaat de GPS Tracker 10 dagen mee, wat bij een normale smartphone veel minder is. Door het gebruik van de GPS-functie op een smartphone, neemt de batterijduur immers sneller af. Het zou gemakkelijk zijn moest de batterijduur van de smartphone verlengd kunnen worden. Als de cliënt de GPS-functie van de smartphone vergeet uit te zetten, is de batterij op het einde van de dag leeg. Hierdoor kan de cliënt niet meer gevolgd worden door een begeleider gedurende zijn traject van bijvoorbeeld zijn werk naar huis, wat voor problemen kan zorgen.

4.2.5 ClickTrace XS

ClickTrace XS is een heel flexibel en compact systeem voor personenbeveiliging. Vanaf het moment dat de persoon in beweging komt, zal ClickTrace XS automatisch de positie van de persoon doorsturen naar de webapplicatie of smartphone. Dit gebeurt enkel als de persoon in beweging is. Er wordt zo om de twee minuten de positie doorgegeven van de persoon.

Onder ideale omstandigheden zou de ClickTrace XS één jaar stand-by zonder voeding van buitenaf moeten functioneren. Ook is de ClickTrace XS gekoppeld aan een persoonlijke webpagina die voor de persoon aangemaakt wordt. Hierdoor kan de gebruiker onbeperkt zijn geschiedenis bekijken. Deze wordt dan ook automatisch op de webpagina geplaatst of men kan de positie van de persoon ook via sms ontvangen op de smartphone. Tevens kan men ook de batterijgegevens hierbij inzien, de snelheid van het voertuig waarmee de persoon reist, de sterkte van het GSM-signaal en dit allemaal zonder abonnementskosten. De persoon ontvangt ook een melding als er iets misloopt terwijl de persoon zijn traject doorloopt. Dit kan ook gekoppeld worden aan een tijdschema (bijvoorbeeld: enkel tijdens de nacht meldingen krijgen), waardoor men enkel een melding krijgt wanneer de persoon het wenst. De ClickTrace XS is waterdicht en voorzien van een magneet waardoor deze gemakkelijk te bevestigen is in

bijvoorbeeld een binnenzak of rugzak. Ook is Geofence een mogelijkheid op dit apparaat. Met dit systeem kan men denkbeeldige cirkels toevoegen rond een bepaalde positie, plaats, enzovoort. Als de persoon dan uit de cirkel gaat, krijgt de andere persoon een melding op zijn smartphone.

Een nadeel van dit systeem is de kostprijs van 695 euro. Hierdoor is het niet voor iedereen toegankelijk om het apparaat aan te kopen. Echter is het wel een voordeel dat dit systeem werkt met Geofence. Hierdoor kan men via 'veilige' en 'gevaarlijke' zones zorgen dat er zo weinig mogelijk kan mislopen terwijl de persoon zijn traject volgt. Als de persoon dan bijvoorbeeld buiten de veilige zone komt of in een gevaarlijke zone terecht komt, kan de coach een actie ondernemen om te zorgen dat de persoon toch veilig zijn weg terug kan afleggen. (TrackTrace.Net, 2010)

We onthouden voor Viamigo ...

Viamigo werkt ook met het concept van 'veilige' en 'gevaarlijke' zones. Hierdoor kan men ervoor zorgen dat de persoon die het traject volgt, niet komt waar hij ook niet mag zijn (bijvoorbeeld in een café, langs een kanaal, enzovoort). Omdat Viamigo werkt via de GPS op een smartphone is de batterijduur niet zo lang. Dit is bij de ClickTrace XS wel zo. De gebruiker krijgt ook een melding vooraf als de batterij bijna leeg is. Bij een smartphone is er nog de kans dat de batterij uitgeput geraakt, waardoor de begeleider hem niet meer kan volgen. Als er dan iets gebeurt, weet de begeleider dit niet meteen.

4.2.6 SpotX

De SpotX is een volgsysteem waarmee door middel van een GPS iemand gelokaliseerd kan worden. Dit volgsysteem bestaat uit een klein zendertje op zakformaat. Bij aankoop is een sms-kaart met vijf euro beltegoed voorzien, zodat er meteen mee gewerkt kan worden. Een computer of smartphone zijn wel noodzakelijk bij gebruik. Dit systeem is gemakkelijk te activeren en in te stellen.

Als voordeel heeft dit systeem dat het gebruiksvriendelijk is. Indien de locatie van de persoon met het systeem op zak geweten moet zijn, dient er een sms gestuurd te worden. Deze sms moet deze tekst bevatten '111waarbenje'. Deze sms moet vervolgens verstuurd worden naar een speciaal telefoonnummer. Als reactie stuurt de SpotX een bericht terug met de gevraagde locatie en de bijhorende link met deze informatie. Bij het openen van de link wordt er een kaartje met de locatie getoond. Indien de link op de computer geopend wordt, zal de locatie via *Google Maps* getoond worden. De SpotX biedt ook een mogelijkheid aan in geval van nood. Deze bestaat eruit een alarm-smsje te versturen naar (maximaal tien) personen. Deze personen kunnen vooraf gekozen worden bij het instellen. Het systeem wil graag veiligheid garanderen. De bedoeling is dat als de cliënt op deze foto duwt, er rechtstreeks gebeld wordt naar de begeleider. Concreet kan er adequaat gevolgd worden door de SOS-knop te activeren.

Een gebiedsafbakening is een optie die gebruikt kan worden als een persoon bewaakt moet worden. Concreet wilt dit zeggen dat een persoon binnen een ingesteld gebied vrij kan bewegen, maar zodra deze buiten het gebied komt, wordt een sms ter alarm verzonden (naar een ingesteld telefoonnummer). In deze sms wordt de locatie weergegeven.

SpotX beschikt over een aantal voordelen die belangrijk zijn om te weten alvorens het aangekocht wordt. Een van de meest in het oogspringende kenmerken zijn dat het snel en betrouwbaar is, dat het gebruiksvriendelijk werkt en dat het werkt overal waar bereik is. Verder moeten kopers geen installatiekosten betalen en is het niet nodig om een contract aan te gaan bij een provider, omwille van het feit dat het op een prepaid sms-kaart werkt. Handig is dat dit volgsysteem op een oplaadbare interne batterij

werkt. Omdat het apparaatje zeer licht is, kan men het gemakkelijk met iemand meegeven, zoals in de jaszak van een kind, de halsband van de hond, enzovoort. (SpotX, s.a.)

We onthouden voor Viamigo ...

Dit volgsysteem beschikt over toepassingen die ook terug te vinden zijn bij Viamigo. Het concept van beide initiatieven loopt ongeveer gelijk. Wel staat het doel van dit volgsysteem haak op dat van Viamigo. SpotX wil mensen of voorwerpen gericht volgen en terugvinden door middel van een exacte locatie te geven. Viamigo werkt ook op deze manier, maar vertrekt vanuit een heel andere insteek, namelijk inclusie bevorderen voor cliënten. Uiteraard kan SpotX ook gebruikt worden om inclusie te bevorderen, maar daarvoor werd dit systeem niet op de markt gebracht.

Net zoals bij Viamigo is er een computer of een smartphone nodig omdat de locaties via deze middelen weergegeven worden. Het verschil is wel dat het volgsysteem op zich geen smartphone is, maar een zendertje met GPS. Net zoals bij Viamigo kan de positie van de cliënt opgevraagd worden door een sms te versturen. Verder werkt SpotX met gebiedsafbakeningen, wat ook mogelijk is bij Viamigo. Positiebepaling moet betrouwbaar zijn. Met kwaliteit bedoelen we dat de positiebepaling betrouwbaar moet zijn. Bij Viamigo kan de begeleider de exacte locatie verkrijgen door een sms te versturen naar de smartphone. Een vaak voorkomend probleem of frustratie bij smartphone gebruikers is dat er weinig ontvangst is voor GPS. Dit kan deels opgevangen worden als het volgsysteem beschikt over zowel een externe antenne als over een intern geheugen. Dat is handig omwille van het feit dat de externe antenne de positie correct kan vastleggen en het intern geheugen ervoor zorgt dat deze positie onthouden wordt totdat er opnieuw ontvangst is. (GeoDynamics, 2013)

Een groot verschil tussen deze twee volgsystemen is dat SpotX over een alarmknop beschikt. Cliënten zouden met deze noodknop de hulp van anderen inroepen als zij zich onveilig voelen. Wel is het zo dat met Viamigo iets gelijkaardigs geprobeerd wordt. De foto van de begeleider die zich over de cliënt ontfermt, komt op het scherm van de smartphone. De bedoeling is dat als de cliënt op deze foto duwt, het rechtstreeks belt naar de begeleider. Verder kunnen er zich vragen gesteld worden over de *prepaid* sms-kaart. Als het beltegoed zijn limiet bereikt heeft, kunnen de alarm-smsen niet verzonden worden.

5 ONDERSTEUNENDE MIDDELEN VOOR PERSONEN MET EEN VERSTANDELIJKE BEPERKING OP VLAK VAN MOBILITEIT

5.1 Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

5.1.1 Vervoer van en naar het werk

Het VAPH komt tussen bij verplaatsingen van en naar het werk als men zich verplaatst met een eigen vervoermiddel. Hiervoor kan men dus een tussenkomst krijgen in de onkosten door het VAPH. Voor Viamigo zou het geen slecht idee zijn mocht er een tussenkomst voorzien worden in de onkosten die gemaakt worden bij het gebruik van eigen vervoer. Echter vindt Viamigo zijn toepassing momenteel vooral nog in het openbaar vervoer. Dit behoort niet onder de categorie 'eigen vervoermiddel', waardoor het VAPH ook niet voorziet in een tussenkomst. (VAPH, 2007)

Als Viamigo in de toekomst ook meer wordt toegepast bij cliënten die trajecten doen met eigen vervoersmiddelen, is het zeker positief dat er een tussenkomst voorzien kan worden bij de gemaakte onkosten.

5.1.2 Hulpmiddelen

Het VAPH biedt ook tegemoetkomingen aan voor de kosten van het aanschaffen van een hulpmiddel, zodat mensen met een handicap zich kunnen verplaatsen. Deze tegemoetkoming geldt voor een auto, speciale fietsen, een rolstoel, een witte stok en blindgeleide honden. (VAPH, 2007)

Ook Viamigo kan als applicatie op de smartphone gezien worden als een hulpmiddel voor personen met een beperking om zich te verplaatsen. De aankoop van een smartphone is toch een redelijke kost. Als er bij het VAPH een tegemoetkoming zou kunnen voorzien worden voor zulke kosten, dan geeft dit een positieve wending aan Viamigo. Er moet natuurlijk een budget zijn bij de cliënt om een smartphone aan te kopen én ook binnen de organisatie om de begeleider van een smartphone te voorzien. Als dit er niet is, wil dit ook meteen zeggen dat de cliënt geen gebruik kan maken van Viamigo.

5.1.3 Persoonlijk assistentiebudget

Het persoonlijk assistentiebudget (PAB) is een budget dat door het VAPH aan personen met een handicap wordt gegeven om assistentie te organiseren en te financieren op het werk, school en thuis. Met dit budget kan men een assistent(en) aanwerven die voor de persoon met een verstandelijke beperking een aantal taken uitvoert en helpt bij de organisatie van het dagelijkse leven. Via dit budget kan de persoon met een handicap de stap zetten naar een zelfstandiger leven en meer sociale integratie. Het budget schommelt tussen de 9.546,93 euro en 44.552,34 euro op jaarbasis. Ook dit bedrag wordt aan de index aangepast. De hoogte van het bedrag wordt bepaald door een commissie van deskundigen. Het bedrag is afhankelijk van de aard en de ernst van de handicap, alsook van de leefsituatie.

Het geld dat men krijgt kan niet zomaar uitgegeven worden aan wat men wil. Het is bedoeld om de hulp van één of meerdere persoonlijke assistenten te betalen. Zo kunnen mensen dit inzetten om samen met iemand naar de winkel te gaan of andere verplaatsingen te doen. Behalve voor mobiliteit, kunnen mensen dit budget ook inzetten voor huishoudelijke taken, lichamelijke taken, dagactiviteiten, agogische of orthopedagogische begeleiding of ondersteuning voor zowel de persoon met de

handicap als de ouders. De hulp kan zowel praktisch, inhoudelijk als organisatorisch zijn. (VAPH, 2007)

Een PAB kan gebruikt worden om de onkosten van vrijwillige assistenten te betalen. Hieronder kunnen dus ook de kosten van vrijwilligers vallen die samen met de cliënt op pad gaan om het traject met Viamigo aan te leren. Maar ook de begeleiders van de tehuizen voor werkenden, tehuizen voor niet-werkenden en dagcentra waar de cliënt naartoe gaat, kunnen hiermee vergoed worden. Dit kan een motiverende factor zijn voor de organisatie om Viamigo en de smartphones aan te schaffen. Hierdoor worden hun kosten verlicht én kunnen de cliënten hun zelfstandigheid uitbouwen via Viamigo.

5.2 Openbaar vervoer

5.2.1 De Lijn

Personen met een beperking hebben recht op gratis vervoer van De Lijn. Er zijn wel enkele voorwaarden waar deze personen aan moeten voldoen. Ten eerste geldt de voorwaarde dat deze persoon moet ingeschreven zijn bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. Als dit niet zo is, moet de persoon wel een tegemoetkoming krijgen van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid en gedomicilieerd zijn in Vlaanderen. De personen met een beperking moeten niets speciaals doen om het gratis abonnement te verkrijgen. De persoon zal, afhankelijk van de leeftijd, een Buzzypas of een Omnipas krijgen.

Het gratis abonnement dat de persoon met een beperking krijgt, moet strikt persoonlijk gebruikt worden. Wat men wel kan doen, is een kaart voor de begeleider aanvragen en dat op naam van de persoon met een beperking. Deze kaart dient voor personen met een beperking die niet alleen kunnen reizen. Een persoon met een verstandelijke beperking heeft er recht op als die omwille van één van de volgende redenen niet alleen kan reizen:

- het hebben van een vermindering van de zelfredzaamheid met minimaal 12 punten;
- het hebben van een blijvende invaliditeit van minimaal 80%;
- het hebben van een integratietegemoetkoming categorie III of hoger.

Deze kaart kan dan gebruikt worden door diegene die de persoon met een beperking begeleidt. Door deze kaart kan de begeleider dus ook gratis reizen. (De Lijn, 2014; NMBS, s.a.)

De belbus is een bus die men vooraf kan vastleggen. Deze hebben een aantal mogelijke haltes, maar ze rijden niet volgens een vaste route of dienstregeling. De Belbus kan ook gebruikt worden door personen met een verstandelijke beperking. Het is zelfs zo dat ze nog een stapje verder gaan. Zo kunnen mensen met een manuele of elektrische rolstoel de belbus reserveren en ervoor zorgen dat deze hen ophaalt aan hun huis. (VAPH, 2007)

Voor Viamigo zou het een pluspunt zijn mocht de begeleider gratis kunnen meereizen op de bus samen met de cliënt. Het neemt immers tijd in beslag voor de cliënt het traject onder de knie heeft, weet waar hij moet op- en afstappen, ... en dit ook allemaal zonder fouten te maken. De begeleider zal dus enkele malen mee op de bus moeten zitten voordat de cliënt zelfstandig de bus kan nemen. En als er meerdere cliënten zijn die de bus nemen, zal de begeleider mee op pad moeten om de verschillende trajecten bij de cliënten aan te leren. Daarom is het positief dat de begeleider ook een kaart kan aanvragen om als begeleider gratis de bus te kunnen nemen.

5.2.2 NMBS

De NMBS voorziet enkele kortingen en faciliteiten voor personen met een handicap. We geven de belangrijkste in verband met mobiliteit van personen met een verstandelijke beperking: de kortingskaart voor WIGW; de kosteloze kaart voor de begeleider; de voorrangkaart voor een zitplaats. Ten eerste bestaat er een kortingskaart voor verhoogde tegemoetkoming, dit is de vroegere WIGW-zegel. Dit is de afkorting voor Weduwen, Invaliden, Gepensioneerden en Wezen. Dit statuut geeft recht op een verhoogde financiële tussenkomst van het ziekenfonds. Een voordeel waarvan deze personen kunnen genieten met deze kaart bij de NMBS is 50% korting wanneer ze reizen met de trein in tweede klasse. Ten tweede is er een kaart 'kosteloze begeleider'. Net zoals bij De Lijn, nemen personen met een verstandelijke beperking vaak iemand mee om hen te begeleiden bij het nemen van de bus of de trein. Ook bij de NMBS kunnen begeleiders gratis meereizen in tweede klasse. Als laatste beschikt de NMBS over een voorrangkaart voor een zitplaats. Er zijn zowel bij eerste als tweede klasse een aantal plaatsen aangeduid met een logo. Als men in het bezit is van een voorrangkaart mag men gaan zitten op die plaatsen die zijn aangeduid met dit logo. (NMBS, 2014; VAPH, 2007; SeniorenNet, 2014)

Het nemen van de trein kan ook een onderdeel zijn van het traject dat een cliënt met Viamigo moet doorlopen om te komen tot zijn bestemming. De cliënt krijgt hierbij dus een korting van 50%, indien die recht heeft op een kortingskaart voor verhoogde tegemoetkoming. Voor de begeleider kan het ook belangrijk zijn dat de cliënt een kaart 'kosteloze begeleider' heeft. Zo'n kaart geeft de cliënt het recht om gratis een begeleider mee te laten reizen. Dit is toch een grote kost die op deze manier wordt uitgespaard.

5.3 Taxicheques

We hebben gekozen om enkel de taxicheques van de stad Antwerpen te bespreken, omdat in de verschillende provincies in Vlaanderen de grootte van de tussenkomst van de taxicheques kan verschillen. Op deze manier wordt een duidelijk beeld geschetst van taxicheques.

De stad Antwerpen wil dat iedereen zich goed en comfortabel kan verplaatsen. Daarom heeft zij ervoor gekozen om taxicheques te verlenen aan mensen die beperkt zijn in hun mobiliteit. De taxicheques zijn dus vooral bedoeld voor personen met een beperking en ouderen. In het kader van onze bachelorproef is het voor ons vooral belangrijk om de werking van de taxicheques voor personen met een beperking te bespreken. (Vlaams Expertisecentrum Toegankelijkheid, 2014). Met deze cheques kan de persoon gebruik maken van een taxi in en rond Antwerpen. Een taxicheque heeft de waarde van 5 euro, maar personen met een beperking betalen slechts 2,5 euro.

Als de persoon nog nooit taxicheques heeft aangekocht, moet hij of zij zich registreren via het e-formulier dat men op de website van de stad Antwerpen vindt. Heeft men wel al gebruik gemaakt van de taxicheques, dan kan men ze via het e-loket op de website van de stad Antwerpen bestellen of een afspraak maken via de website.

Er zijn slechts twee voorwaarden verbonden vooraleer iemand in aanmerking komt voor de taxicheques. Ten eerste moet men ingeschreven zijn in het bevolkingsregister van Antwerpen. Daarnaast moet men een attest hebben van de Federale Overheidsdienst Sociale Zaken met de vermelding van ofwel ten eerste een invaliditeitspercentage van minstens 80 % (of minstens twaalf punten met betrekking tot verminderde zelfredzaamheid) of ten tweede een invaliditeitspercentage van minstens 50 % hebben van de onderste ledenmaten. (Antwerpen, 2014)

De taxicheques zijn een goed idee voor personen met een beperking die zelfstandig op pad kunnen gaan. Voor de gebruikers van Viamigo echter, zullen deze cheques geen invloed hebben op het vlak van inclusie. Het is natuurlijk goedkoper als ze van deze cheques gebruik kunnen maken dan wanneer de ouders zelf met de wagen moeten rijden, maar de gebruikers moeten hun route niet zelfstandig kunnen uitvoeren van en naar hun bestemming. De taxi brengt de gebruiker naar zijn bestemming, terwijl Viamigo vooral wil dat de persoon zich zelfstandig leert verplaatsen, met de ondersteuning van de applicatie voor het geval er toch iets zou mislopen. Daarom vinden we de taxicheques zeker een goede toepassing, maar specifiek voor Viamigo biedt dit geen directe meerwaarde voor de cliënt.

5.4 Minder Mobielen Centrale

Minder Mobielen Centrale is een dienstverlening die door de gemeente, het OCMW of een andere organisatie wordt aangeboden. Het doel hiervan is om verplaatsingsmogelijkheden aan te bieden aan mensen met een beperkte mobiliteit, maar ook aan mensen met een laag inkomen. Dit heeft als doel om mensen uit hun sociaal isolement te halen. De voorwaarden om vrijwilligerswerk te doen binnen de Minder Mobielen Centrales is dat de vrijwilliger zich zeker enkele uren of dagen per week kan vrij maken om met zijn eigen wagen het vervoer te doen voor de Minder Mobielen Centrale. Uiteraard moet men als vrijwilliger in orde zijn met de verzekeringen van zijn of haar auto. (Taxistop, 2014; VAPH, 2007)

De organisaties die we in een vooronderzoek naar de mobiliteit van personen met een verstandelijke beperking hebben bevestigd, namelijk: tehuizen voor werkenden, tehuizen voor niet-werkenden en dagcentra (zie deel 2) werken vaak samen met externe maatschappijen om hun cliënten te vervoeren van hun huis naar de organisatie en terug. Zo is ook de Minder Mobielen Centrale een maatschappij waar organisaties gebruik van maken om hun cliënten te vervoeren. Specifiek voor Viamigo kunnen we dit niet toepassen binnen de Minder Mobielen Centrale. De cliënten worden immers gebracht naar de organisatie, terwijl er bij Viamigo vooral gestreefd wordt naar het zelfstandig verplaatsen. De Minder Mobielen Centrale blijft echter wel relevant voor personen met een verstandelijke beperking, omdat ze via dit initiatief op een veilige manier van en naar hun bestemming gebracht kunnen worden.

5.5 Actieplan in het Vlaamse Gelijke Kansenbeleid

De actieplannen gaan over de periode van 2012-2014. De actie dat de Vlaamse overheid wil realiseren op vlak van mobiliteit is aangepast vervoer van deur tot deur. Er moet nog wel gewacht worden op de besluiten van de Vlaamse regering. Een belangrijk actieplan is het verhogen van de informatieverschaffing van De Lijn en de toegankelijkheid van de halte-infrastructuur in samenwerking met wegbeheerders. Er zijn ook bushaltes die beheerd worden door gemeentebesturen. Deze worden gesubsidieerd door het Vlaams gewest. Een gemeente kan 75% subsidie ontvangen als ze gebruik maken van de door De Lijn aangeboden voorzieningen en ze een overeenkomst afsluiten met De Lijn.

Het engagement dat is opgesteld voor 2015 is:

- 5% meer toegankelijke trams per jaar;
- 3,5% meer toegankelijke bussen per jaar;
- Per jaar 2,5% meer trams met auditieve en visuele halte-aankondiging;
- Per jaar 7% meer bussen uitgerust met auditieve en visuele halte-aankondiging.

(Janssens, 2013)

DEEL 2: ONDERZOEKSPROJECT

1 **SITUERING VAN ONDERZOEKSVRAGEN EN OPDRACHTGEVER**

Zoals u begrepen hebt uit deel 1, is Viamigo een applicatie (app) dat op de smartphone van mensen met een verstandelijke beperking geplaatst kan worden zodat deze mensen 'veilig op pad' kunnen zonder begeleider. Deze mensen kunnen (na enige oefening) met deze app zelfstandig het openbaar vervoer gebruiken en zo zijn ze minder afhankelijk van ouders of begeleiders en wordt inclusie in de samenleving voor hen meer mogelijk.

Viamigo is een initiatief van K-point, een onderzoekscel binnen de Hogeschool Thomas More. De startdatum van het project is 1 september 2013 en de einddatum is 31 augustus 2015 (looptijd van twee jaar). Wij zijn als studenten ingeschakeld in het grotere project in de vorm van onze bachelorproef.

De doelgroep voor dit onderzoek zijn mensen met een verstandelijke beperking die, mits wat extra ondersteuning, in staat zijn zich zelfstandig te verplaatsen, inclusief het openbaar vervoer te gebruiken. Meestal wordt er voor personen met een beperking en voor ouderen door de voorzieningen zelf voorzien in vervoer van en naar de voorziening of instelling.

De doelstellingen van ons onderzoek zijn:

- Zicht krijgen op het actuele verplaatsingsgedrag van mensen met een verstandelijke beperking in de instellingen;
- Zicht krijgen op de implicaties van het gebruik van Viamigo op een voorziening, instelling, werkorganisatie: verkennen van drempels, opportuniteiten; voorstellen inzake implementatiestrategie.

Voor we onze onderzoeksdelen kort voorstellen, willen we nog meedelen dat ons onderzoek mee gestuurd werd vanuit een daartoe ontworpen 'stuurgroep'. Deze stuurgroep kwam een drietal keer samen in de loop van het academiejaar. Hierin zetelden de betrokkenen vanuit K-point en enkele studenten Ergotherapie die eveneens deelnamen aan het project. Van hen verkregen we een ruime input, waardoor we ons onderzoek nog verder konden optimaliseren.

We beginnen met een vooronderzoek, namelijk een online enquête via de software Qualtrics. Eerst en vooral zijn we ons gaan verdiepen in hoe mobiliteit georganiseerd wordt binnen voorzieningen voor personen met een verstandelijke beperking. We zijn nagegaan hoe het vervoer momenteel geregeld wordt in de tehuizen voor werkenden, de tehuizen voor niet-werkenden en de dagcentra. Zeer beperkt peilden we naar het bezit van smartphones bij volwassen personen met een verstandelijke beperking in de diverse voorzieningen. We stelden een korte digitale enquête op die we mailden naar de voorzieningen met een erkenning als tehuis voor werkenden en/of als tehuis voor niet-werkenden en/of als dagcentrum. In totaal is onze enquête naar 198 voorzieningen verzonden, waarvan we van 143 voorzieningen een ingevulde enquête teruggestuurd kregen.

Vervolgens komen we tot ons hoofdonderzoek: in welke mate kan Viamigo geïmplementeerd worden in de voorzieningen die met mensen met een verstandelijke beperking werken? We kozen hier voor een kwalitatief onderzoek, omdat we niet geïnteresseerd zijn in aantallen, maar in een inhoudelijke uitdieping van het thema. Via focusgroepgesprekken, dit betreft interviews in groep, met hulpverleners trachten we een zicht te krijgen op een SWOT-analyse van de implementatie van Viamigo in voorzieningen die werken met mensen met een verstandelijke beperking.

2 VOORONDERZOEK: MOBILITEIT BIJ VOLWASSEN PERSONEN MET EEN VERSTANDELIJKE BEPERKING

2.1 Onderzoeksvraag

We willen als onderzoekers een zicht krijgen op hoe het vervoer georganiseerd wordt voor volwassen personen met een verstandelijke beperking (verder 'cliënten' genoemd) in tehuizen voor werkenden, tehuizen voor niet-werkenden en dagcentra.

Deelvragen zijn:

- Welk aanbod is er vanuit de voorziening met betrekking tot vervoer?
- Hoeveel cliënten maken gebruik van het aanbod dat de voorziening op vlak van vervoer biedt?
- Hoeveel cliënten komen op eigen houtje en hoeveel van hen maakt daarbij gebruik van het openbaar vervoer en van de andere vervoersmogelijkheden?
- Als de voorziening een 'eigen busje' inlegt, hoeveel cliënten maken daar dan gebruik van; wat is de kostprijs daarvan; wie rijdt met het busje?
- Hoeveel procent van de cliënten heeft momenteel een GSM, smartphone of tablet in zijn bezit?

2.2 Dataverzameling, populatie, steekproef en respons

Voor de dataverzameling kozen we voor een korte enquête die we via e-mail aan de betrokken voorzieningen bezorgden. De vragenlijst werd bewust zeer kort gehouden en is dan ook niet meer dan drie bladzijden lang. We hoopten zo een hoge respons te krijgen, wat ons ook gelukt is. We maakten de vragenlijst aan met Qualtrics. Dit is een webgebaseerde survey-software waarmee vragenlijsten online ontworpen en afgenomen kunnen worden. Door het aanklikken van een eenvoudige link in de e-mail opent de vragenlijst meteen. Nadat de vragenlijst ingevuld werd door de respondent, dient deze op 'verzenden' te klikken en Qualtrics zorgt ervoor dat alle ingevulde vragenlijsten bij de onderzoeker terecht komen.

We trokken geen steekproef, maar schreven via e-mail alle voorzieningen met een erkenning als tehuis voor werkenden, tehuis voor niet-werkenden en/of dagcentrum aan. Op de online site van de Vlaamse Overheid vinden we een lijst met alle voorzieningen die een erkenning hebben voor één of meer van de volgende categorieën: tehuizen voor werkenden, tehuizen voor niet-werkenden en dagcentra.

Om de respons zo hoog mogelijk te krijgen, verstuurdten we persoonsgerichte e-mails (bijvoorbeeld: Beste Mark Verheyen) naar de betrokken voorzieningen. Sommige voorzieningen kregen ook meerdere e-mails aan van ons, namelijk indien ze meer dan één e-mailadres vermelden op de site van de Vlaamse Overheid. Zo werden meer dan 198 e-mails verzonden naar de 198 voorzieningen met een erkenning voor tehuis voor werkenden, tehuis voor niet-werkenden en/of dagcentrum. U vindt een voorbeeld van deze e-mail in bijlage 2. Door deze werkwijze konden we de respons erg hoog krijgen: maar liefst 143 van de 198 voorzieningen (tehuizen voor werkenden, tehuizen voor niet-werkenden of dagcentra) vulden de vragenlijst in. Dit betekent een respons van 72,2%, wat ronduit schitterend genoemd mag worden. We gaan ervan uit dat de non-respons zuiver toevallig is en geen relatie heeft met de onderzoeksvraag. We hebben enerzijds geen enkele aanwijzing dat een bepaald type voorziening dat een bijzondere relatie heeft met de onderzoeksvraag (mobiliteit in de voorziening) niet wou deelnemen. Anderzijds vinden we het zeer aannemelijk dat er per type erkenning een paar mensen niet wilden deelnemen wegens tijdsgebrek of desinteresse. We maakten daarom geen expliciete analyse van de non-respons, omdat het slechts gaat over een

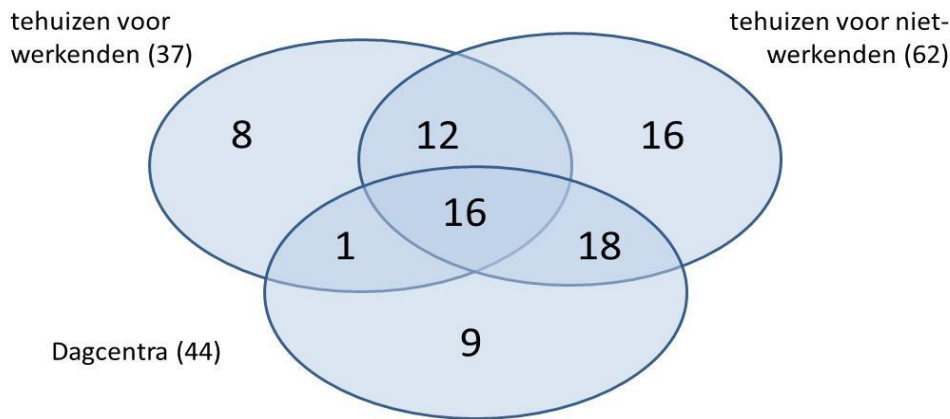
kleine non-respons van 27,8% van de voorzieningen en deze non-respons vrij gelijk verdeeld is over de drie typen voorzieningen.

We moeten voor een goed begrip van de populatie wel wijzen op een complicerende factor. Dit is ook nodig om de onderzoeksresultaten goed te interpreteren. De tehuizen voor werkenden, tehuizen voor niet-werkenden en dagcentra zijn erkenningen van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap die ressorteren onder de Vlaamse Gemeenschap. De meeste voorzieningen in Vlaanderen bezitten meerdere erkenningen. Sommige voorzieningen hebben bijvoorbeeld twee of drie erkenningen, maar grote voorzieningen kunnen 10 en meer erkenningen genieten. Ook zijn er een aantal kleine voorzieningen die slechts één erkenning hebben. Erkenningen worden dus aangevraagd door de voorzieningen en het Vlaams Agentschap kent, mits aan de nodige voorwaarden voldaan is, deze aangevraagde erkenningen goed. De volgende erkenningen door voorzieningen zijn allemaal mogelijk binnen deze sector:

- thuisbegeleidingsdienst,
- zelfstandig wonen,
- begeleid wonen,
- beschermd wonen,
- geïntegreerd wonen,
- semi-internaat,
- internaat,
- observatie- en behandelingscentrum,
- pleegzorg,
- kortverblijf,
- gaan logeren,
- dagcentrum,
- begeleid werken,
- tehuis voor werkenden,
- tehuis voor niet-werkenden,
- wonen onder begeleiding van een particulier,
- dienst inclusieve ondersteuning.

Om de respons zo hoog mogelijk te krijgen, hebben we er bewust voor geopteerd om de respondenten te laten kiezen of ze de vragenlijsten invullen op het niveau van één erkenning of op het niveau van de gehele voorziening met meerdere erkenningen. Ook de stuurgroep die het onderzoeksproces ondersteunt en dat onder meer bestaat uit leden die als hulpverleners in de voorzieningen werken, raadde dit ten zeerste aan. In de praktijk loopt de huisvesting en hulpverlening aan de cliënten van de diverse erkenningen vaak in elkaar over. Soms is dat gescheiden, ook dat is mogelijk.

Het onderliggende Venndiagram visualiseert de voorzieningen/erkenningen die participeerden aan het onderzoek. Er namen 143 erkenningen deel en dit via het invullen van 81 vragenlijsten. Eén vragenlijst was niet bruikbaar, omdat deze niet vermeld of het om een tehuis voor werkenden, tehuis voor niet-werkenden en/of dagcentrum gaat. Dit betekent dat 47 vragenlijsten werden ingevuld voor meer dan één erkenning: u ziet de doorsnedes gevisualiseerd in het midden van het Venndiagram. We komen bij de analyse nog terug op deze complicerende factor.

Figuur 3: Venndiagram met de erkenningen van de voorzieningen die een vragenlijst invulden

2.3 Analyse met Excel

De analyse met Excel bestaat uit de volgende stappen:

1. Opkuisen en leesbaar maken van het Excel-bestand. Een drietal hercoderingen werden toegevoegd.
2. Optellen en gemiddelden per code (per kolom in Excel) werden gemaakt.
3. Via 'filters' te plaatsen in het Excel-bestand kunnen we de tehuizen voor werkenden, de tehuizen voor niet-werkenden en dagcentra afzonderlijk analyseren en met elkaar vergelijken.
4. We opteerden ervoor de analyse door te voeren per erkenning (tehuizen werkenden, tehuizen niet-werkenden en dagcentra) en geen rekening te houden met de hoeveelheid erkenningen. Dit om twee redenen:
 - a. De voorzieningen kunnen ook erkenningen hebben voor andere typen erkenningen die we hier buiten beschouwing laten (bijvoorbeeld: kortverblijf; dienst inclusieve ondersteuning, enzovoort.). Het aanduiden van één erkenning zegt immers niets over de grootte van de voorziening of heeft geen specifiek eigen kenmerk. We namen wel eens de proef op de som en vergeleken enkel de voorzieningen die maar één erkenning hebben en we kwamen telkens tot een analoog beeld als bij het in rekening brengen van de erkenningen met een overlap in erkenningen.
 - b. De aantallen worden erg klein om te vergelijken, indien we abstractie maken van de diensten die meerdere erkenningen opgeven (bijv. slechts 8 tehuizen voor werkenden en 9 dagcentra).
5. We trachten de onderzoeksvragen (zie hoger) zo goed mogelijk te beantwoorden en de onderzoeksresultaten te visualiseren in tabellen en grafieken.
6. 24 mensen gaven hun e-mailadres en telefoonnummer op. Het gaat over mensen die willen meewerken aan de focusgroepgesprekken. Zij werden allemaal opgebeld. Deze lijst wordt in een apart document weergegeven.

2.4 Sterktes en zwaktes van dit vooronderzoek

Sterktes

- Er werd geen steekproef getrokken, maar de gehele populatie werd bevroegd. Alle 198 erkenningen op Vlaams niveau voor tehuizen voor werkenden, tehuizen voor niet-werkenden en dagcentra kregen een vragenlijst in hun mailbox.
- De respons (72,2%) is bijzonder hoog, hoogstwaarschijnlijk doordat de onderzoekers alle vragenlijsten per e-mail verzonden en dit telkens op naam van de directeur, de coördinator en/of hulpverlener. Tevens omdat de vragenlijst bijzonder kort gehouden werd (invullen duurt ongeveer 7 minuten).
- Het bevroegen van de gehele populatie, gecombineerd met de zeer hoge respons, geeft ons een vrij correct beeld van de mobiliteitsmodaliteiten in de tehuizen voor werkenden, tehuizen voor niet-werkenden en dagcentra.

Zwaktes

- Om de enquête eenvoudig en snel invulbaar te houden (dit om de respons hoog te krijgen), werd er soms afbreuk gedaan aan een waterdichte precieze vraagstelling, waardoor sommige antwoorden moeilijk eenduidig te interpreteren zijn. Als er aanleiding is om te twijfelen aan de juiste interpretatie van de antwoorden, vermelden we dit telkens bij de weergave van de onderzoeksresultaten.
- Eveneens om de respons zo hoog mogelijk te krijgen, kozen we ervoor om de voorziening de keuze te geven om de vragenlijst in te vullen op niveau van de voorziening (meer erkenningen tegelijk) of per erkenning. Dit maakt de analyse minder precies (zie Venndiagram). Immers, zij die de vragenlijst invulden in naam van twee of drie erkenningen tegelijk, geven minder precieze informatie per erkenning.

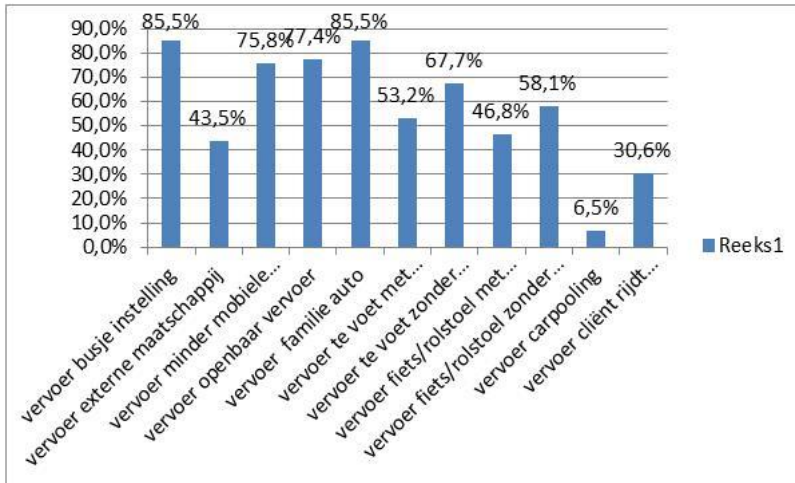
2.5 Onderzoeksresultaten

2.5.1 Algemeen beeld van het vervoer van en naar de voorziening

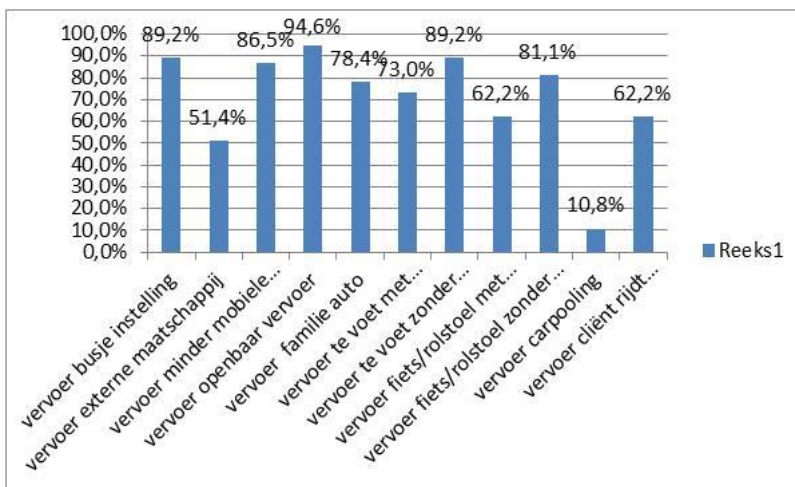
Op de volgende bladzijde vindt u een overzicht van het type vervoer dat de voorzieningen regelen per erkenning. 37 tehuizen voor werkenden; 62 tehuizen voor niet-werkenden en 44 dagcentra beantwoorden deze vraag. U leest het staafdiagram als volgt (we beginnen links bovenaan): 85,5% van de tehuizen voor werkenden leggen een eigen busje in; 43,5% van de tehuizen voor werkenden doen beroep op vervoer met een externe maatschappij; enzovoort. Uiteraard zal één voorziening meerdere vervoersmogelijkheden voorzien voor alle cliënten en/of zullen cliënten op allerlei manieren naar de voorziening komen.

Je kan hier onder meer uit aflezen:

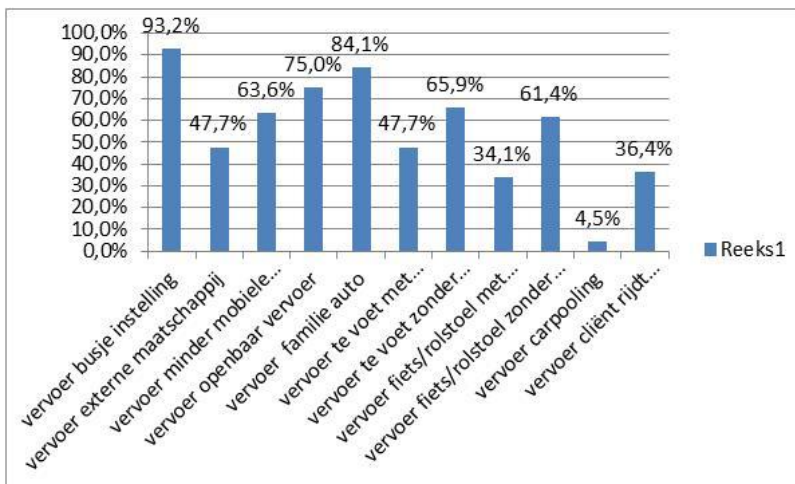
- De meeste voorzieningen ($\pm 90\%$) leggen een busje in. De dagcentra doen dat bijna allemaal (93,2%), de tehuizen voor werkenden het minst (maar toch nog 85,5%).
- In de meeste voorzieningen (77,4% voor de tehuizen voor werkenden, 94,6% voor de tehuizen niet-werkenden, 75% voor de dagcentra) komen er cliënten met het openbaar vervoer. Opgelet: de hoeveelheid cliënten die hier beroep op doen, kan je hier niet uit afleiden.
- Carpooling wordt in de diverse voorzieningen zeer weinig gedaan: 6,5% bij tehuizen werkenden; 10,8% bij tehuizen niet-werkenden en 4,5% bij dagcentra.

Figuur 4: Het type vervoer bij de tehuizen voor werkenden

Figuur 5: Het type vervoer bij de tehuizen voor niet-werkenden

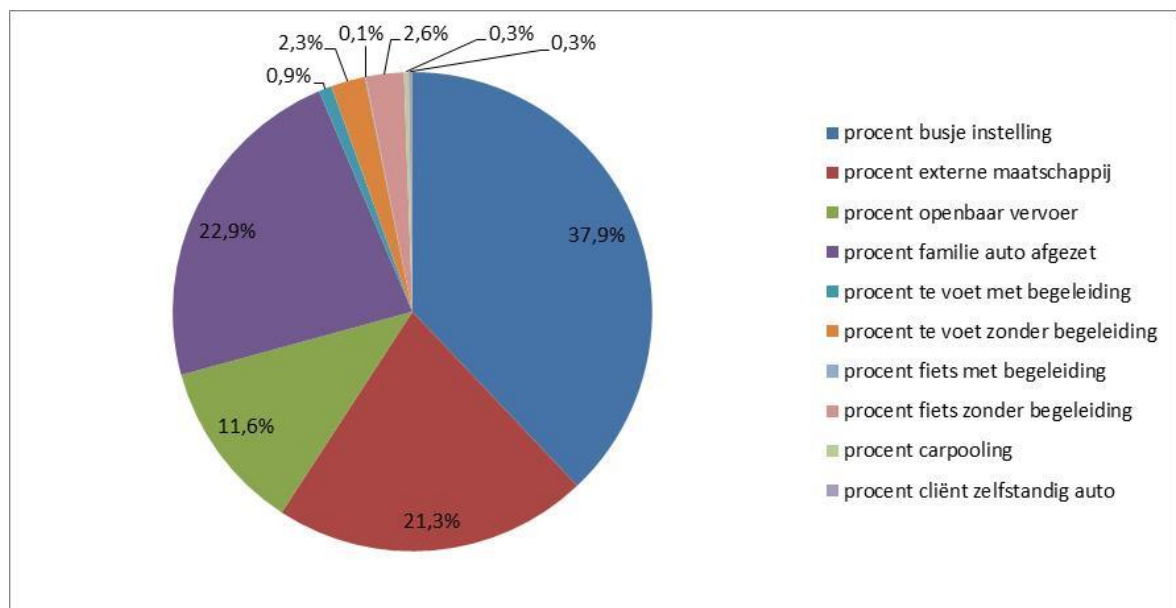
Figuur 6: Het type vervoer bij de dagcentra

2.5.2 Meest populaire vervoermiddel: het busje van de voorziening

We krijgen hieronder een weergave van het procentueel aandeel cliënten dat gebruik maakt van de diverse vervoerstypes.

We merken dat de vraag niet goed geformuleerd of te moeilijk verwoord is ten aanzien van de respondenten. De vraag luidt: "Voor zover u hier zicht op hebt, vragen we hier om voor de volledige populatie volwassen personen met een verstandelijke beperking van uw dienst/voorziening/instelling (=100%) aan te geven hoeveel % zich ongeveer met eigen busje, externe maatschappij, ... zich verplaatst. Dit mag een schatting zijn."

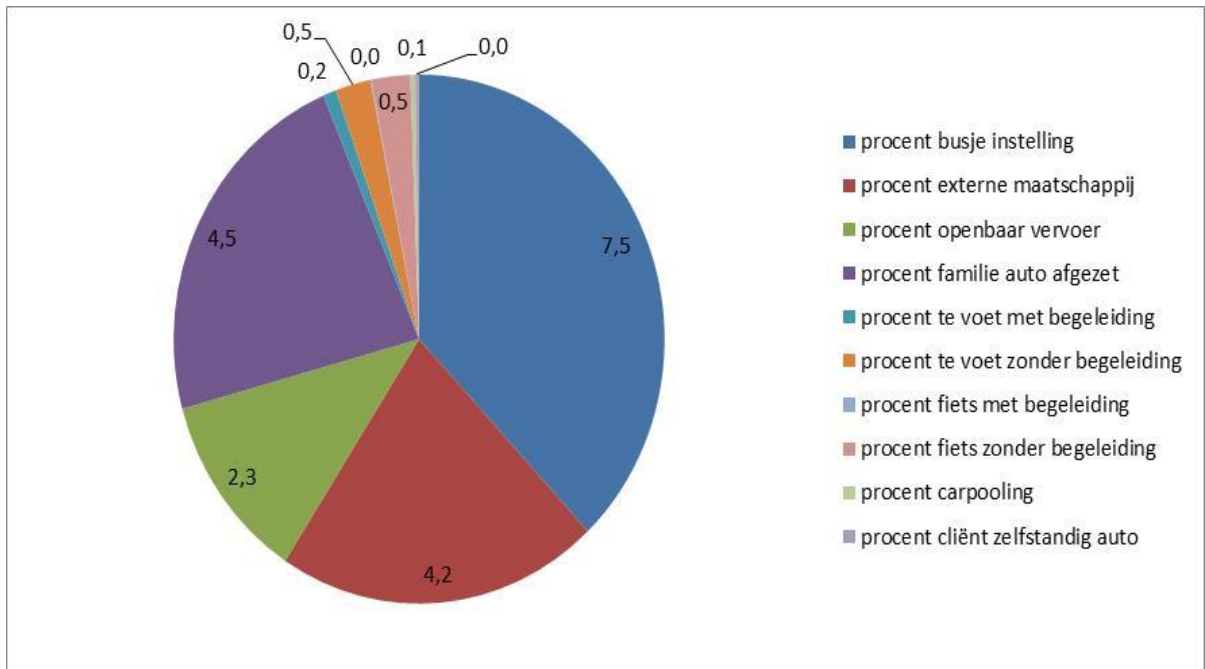
Slechts 16 respondenten van 81 laten hun antwoorden sommeren tot 100%, zoals bedoeld door de onderzoekers.

Figuur 7: Schatting van %ueel aandeel cliënten dat gebruik maakt van de diverse vervoersmogelijkheden

Omdat alle respondenten wel antwoorden op de vraag, vinden we het als onderzoekers spijtig dat we het merendeel van de antwoorden niet zouden kunnen gebruiken omdat ze de vraag niet goed begrijpen. We gaan ervan uit dat de respondenten wel een coherente logica hanteren bij het invullen van deze vraag, met andere woorden denken we dat respondenten het sommeren tot 100% niet goed begrijpen (of erover gelezen hebben) en daarom maakten we ook een taartdiagram van de relatieve populariteit van de vervoersmiddelen. In dit diagram (figuur 6) gaan we er dus vanuit dat elke respondent wel een hoger percentage of getal zal invullen als er meer cliënten gebruik maken van een bepaald vervoermiddel en een lager getal zal invullen als er minder cliënten gebruik maken van een vervoermiddel. Uit dit diagram valt alleszins af te leiden dat, als we kijken naar de relatieve scores die respondenten invullen, dit een heel gelijkaardig beeld geeft zoals in figuur 5. We geven in figuur 5 enkel de respondenten weer die de vraag begrijpen zoals de onderzoekers bedoelen en bijgevolg sommeren deze respondenten hun antwoorden wel op 100%.

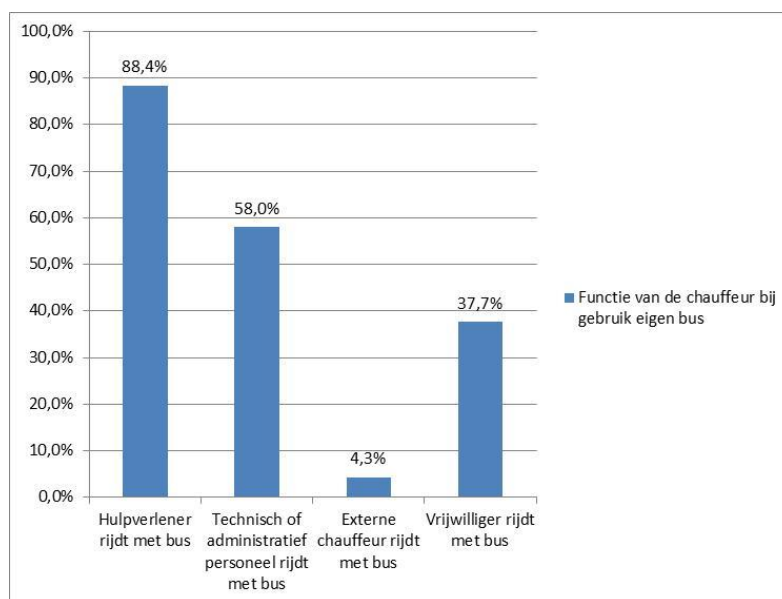
In het volgende taartdiagram geven we dus voor alle 81 respondenten, die wellicht de vraag met wisselende interpretatie invulden, de gemiddelde scores. Deze antwoorden kunnen we dus niet sommeren tot 100% (want dit hebben de respondenten niet gedaan), maar we interpreteren de antwoorden als scores van relatieve populariteit. Zoals gezegd is de gelijkenis met het vorige diagram treffend, wat ons sterkt in ons uitgangspunt dat respondenten wel een coherente logica hanteren bij het invullen van deze vraag, en dus het diagram wel getoond kan worden in dit onderzoeksrapport.

Figuur 8: Schatting van de relatieve populariteit van cliënten dat gebruik maakt van de diverse vervoersmogelijkheden

2.5.3 Wie rijdt er met dat busje?

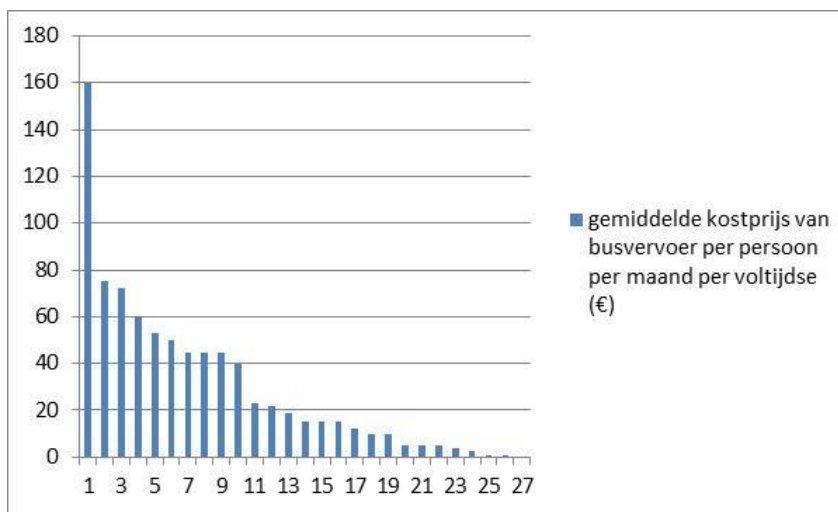
Voor de voorzieningen die aangeduid hebben een eigen busje in te leggen, zien we dat dit busje meestal bestuurd wordt door een hulpverlener (een begeleider, een orthopedagoog, enzovoort). 88,4% van de voorzieningen zeggen dat ze hun busje laten besturen door een hulpverlener. Opgelet, de categorieën sluiten elkaar niet uit, dus het kan zijn dat eenzelfde voorziening enerzijds hulpverleners inzet en op andere dagen het busje door een vrijwilliger of door technisch personeel laat besturen. Zo zegt 58,0% van de voorzieningen dat er technisch of administratief personeel wordt ingezet als chauffeur en 37,7% van de voorzieningen doet hierbij (ook) beroep op vrijwilligers. Het percentage voorzieningen dat beroep doet op externe chauffeurs om het busje te besturen, is verwaarloosbaar.

Figuur 9: Het statuut van de chauffeur van het busje van de voorziening

2.5.4 Kostprijs voor gebruik van het busje

Als we de gemiddelde kostprijs berekenen dat de cliënt moet betalen per maand en dit voor een cliënt die voltijds (vijf dagen per week) gebruik maakt van het ingelegde busje van de voorziening, komen we op een bedrag van 30,92 euro. We willen als onderzoekers wel met de nodige omzichtigheid omspringen met dit gemiddelde en dit om verschillende redenen. Ten eerste wordt dit gemiddelde berekend op diegenen die deze vraag beantwoordden en dat zijn maar 27 respondenten. Ten tweede vermoeden we dat er misinterpretatie mogelijk is bij de respondenten. Wellicht hebben we als onderzoekers de complexiteit van de vraag wat onderschat. De vraag luidde: "Wat is de gemiddelde kostprijs per persoon voor het gebruik van dit eigen busje? (invullen per maand voor voltijdse cliënten)". Als we kijken naar antwoorden als '0 euro'; '0,25 euro' en '0,265 euro' en '160 euro' doet dat onze wenkbrouwen fronsen. Het kan natuurlijk zijn dat een voorziening '0 euro' aanreken, maar dan ligt de dagvergoeding per cliënt misschien hoger? Een getal als 0,265 euro is dan weer erg onwaarschijnlijk en een bedrag van 160 euro is even onwaarschijnlijk. Maar we geven de verdeling van de antwoorden hieronder weer in een staafdiagram.

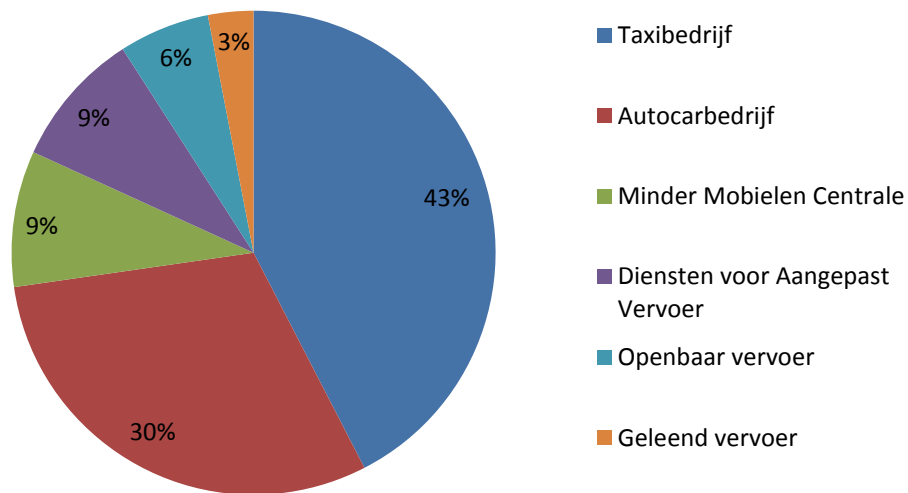

Figuur 10: Gemiddelde kostprijs dat de voltijdse cliënt moet betalen per maand voor het gebruik van het busje ingelegd door de voorziening

2.5.5 Gebruik vervoer door externe maatschappij

27 van de 81 respondenten geven aan welk extern vervoer ze gebruiken voor het vervoer van hun cliënten. 43%, ofwel 14 van de 27 respondenten, geven aan dat ze een taxibedrijf inschakelen voor het vervoer van hun cliënten. 30%, ofwel 10 van de 27 respondenten, geven aan dat ze een autocarbedrijf inschakelen voor het vervoer van hun cliënten. 9%, ofwel 3 van de 27 respondenten, geven aan dat ze een Minder Mobielen Centrale inschakelen voor het vervoer van hun cliënten. 9%, ofwel 3 van de 27 respondenten, geven aan dat ze Diensten voor Aangepast Vervoer inschakelen voor het vervoer van hun cliënten. 6%, ofwel 2 van de 27 respondenten, geven aan dat ze het openbaar vervoer gebruiken voor het vervoer van hun cliënten. 3%, ofwel 1 van de 27 respondenten, geeft aan dat ze een vervoermiddel lenen van een andere dienst voor het vervoer van hun cliënten.

Het is duidelijk dat er vooral taxibedrijven worden ingezet.

Figuur 11: Schatting van %ueel aandeel cliënten dat gebruik maakt van de diverse vervoersmogelijkheden

De taxibedrijven die ingeschakeld worden, zijn:

- Taxi Michel,
- Star Taxi,
- Monocomfort,
- Taxi Hendriks,
- V.H.E. service,
- Taxi Peeters.

De autocarbedrijven zijn:

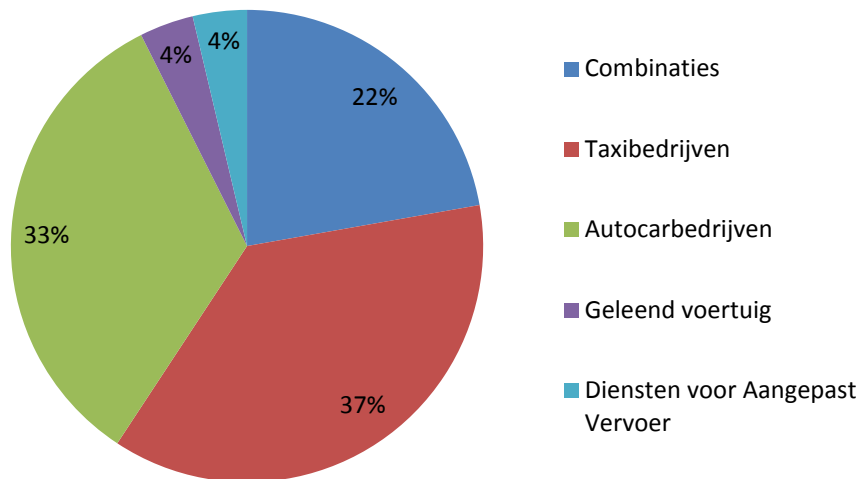
- De Reisvogel,
- Bauters Reizen,
- Damiaan Tours,
- Heyvaert & Spinnoy,
- Zwijndrecht Cars,
- De Swaef,
- Fast Service ,
- Antenne 2000,
- Trimi.

Onder de diensten voor aangepast vervoer horen de volgende:

- Handicar,
- Rolkar Rivierenland,
- Antwerpse Rolkar,
- Over en tweer.

Met het openbaar vervoer wordt hier de belbus bedoeld. Een bus hoort onder geleend vervoer.

De respondenten maken ook duidelijk dat ze combinaties van externe vervoersmogelijkheden gebruiken, namelijk 22%, ofwel 6 van de 27 respondenten, maken gebruik van combinaties van externe vervoersmogelijkheden. 37%, ofwel 10 van de 27 respondenten, maken enkel gebruik van taxibedrijven en 33% enkel van autocarbedrijven.

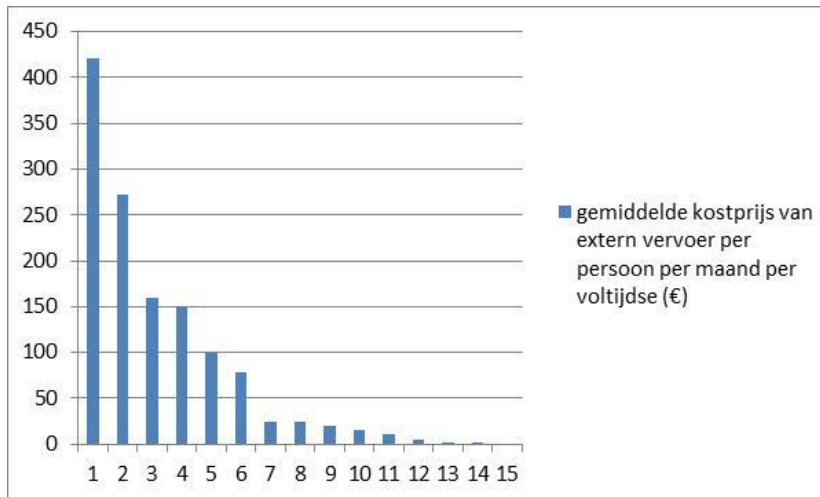

Figuur 12: Schatting van %ueel aandeel cliënten dat gebruik maakt van de diverse vervoersmogelijkheden met 'combinaties van vervoer' als aparte categorie

2.5.6 Kostprijs voor gebruik van het vervoer door externe maatschappijen

Als we de gemiddelde kostprijs dat de cliënt moet betalen per maand berekenen en dit voor een cliënt die voltijds (vijf dagen per week) gebruik maakt van het vervoer door een externe maatschappij, komen we op een bedrag van 85,47 euro. De gemiddelde kostprijs ligt met 85,74 euro beduidend hoger dan de kostprijs voor gebruik van het eigen busje.

Hier moeten we dezelfde opmerkingen maken als hierboven waar we de kostprijs voor het gebruik van het eigen busje weergeven. Ten eerste werd dit gemiddelde berekend op diegenen die deze vraag beantwoordden en dat zijn 15 respondenten. Ten tweede vermoeden we dat er zich misinterpretaties hebben voorgedaan bij de respondenten. Als we kijken naar antwoorden als '1,9292 euro' en '420 euro' moeten we concluderen dat de respondenten anders antwoorden dan bedoeld door de onderzoekers. Ook hier geven we de verdeling van de antwoorden hieronder weer in een staafdiagram.

Figuur 13: Gemiddelde kostprijs dat de voltijdse cliënt moet betalen per maand voor het gebruik van het extern vervoer georganiseerd door de voorziening

2.5.7 Hoeveelheid cliënten met GSM/smartphone

In het kader van het vervolgonderzoek naar de bruikbaarheid van de mobiele applicatie Viamigo, vroegen we aan de voorzieningen een schatting te geven van de hoeveelheid cliënten (in %) die een GSM, smartphone of tablet in hun bezit hebben.

In de tabel hieronder kan u de gemiddelden aflezen. De vraag werd door de meeste respondenten beantwoord, dus het lijkt ons een vrij betrouwbare schatting. In de tehuizen voor werkenden heeft bijna de helft van de cliënten (44,3%) een GSM, smartphone of tablet. In de tehuizen voor niet-werkenden heeft bijna één derde (30,6%) van de cliënten een GSM, smartphone of tablet in zijn bezit. De cliënten in dagcentra hebben nog iets minder vaak een GSM, smartphone of tablet, namelijk 28,0%.

	Gemiddeld aantal cliënten met GSM/smartphone/tablet in % (schatting)
Tehuis voor werkenden (31 van 37 ingevuld)	44,3%
Tehuis voor niet-werkenden (51 van 62 ingevuld)	30,6%
Dagcentrum (36 van 44 ingevuld)	28,0%

Figuur 14: Schatting van de hoeveelheid cliënten (in %) die een GSM, smartphone of tablet in hun bezit hebben

3 ONDERZOEK NAAR DE IMPLEMENTATIE VAN VIAMIGO

3.1 Doelstelling van het onderzoek

Het opstarten van Viamigo binnen een voorziening voor mensen met een verstandelijke beperking heeft impact op de werkorganisatie, het personeel, de visie op mobiliteit, enzovoort. De opdracht bestaat er in om dit te onderzoeken aan de hand van een aantal vragen:

- Kan Viamigo een oplossing bieden? Welke zijn de hinderpalen/kansen?
- Wat is de impact op de organisatie, werkorganisatie?
- Kan Viamigo bijdragen tot een betere mobiliteit, meer zelfstandigheid?
- Voor welk type eindgebruiker is Viamigo vooral inzetbaar?

3.2 Methodologie

3.2.1 Steekproeftrekking

In het vooronderzoek vroegen we op het einde van de vragenlijst of de voorzieningen bereid waren mee te werken aan een vervolgonderzoek. 26 voorzieningen gaven aan geïnteresseerd te zijn om deel te nemen aan het vervolgonderzoek. Uiteindelijk hebben 14 voorzieningen effectief deelgenomen aan één van de drie focusgroepgesprekken (zie 3.3).

Het contacteren van de medewerkers en hulpverleners van de verschillende voorzieningen kostte heel wat tijd, maar is al bij al vlot verlopen. We hebben er bewust voor gekozen om de hulpverleners persoonlijk op te bellen, omdat we Viamigo op deze manier beter konden toelichten. Bovendien vonden we het belangrijk om hen persoonlijk op te bellen, zodat we onze overtuigingskracht konden gebruiken. Hierdoor konden we hen motiveren om deel te nemen aan de focusgroepgesprekken. Deze taak is opgenomen door twee personen en zij hebben nadien ook samen met onze coach, Aleidis Devillé, de hulpverleners uitgenodigd voor de focusgroepgesprekken.

3.2.2 Dataverzameling: focusgroep interviews

We hebben bewust een beperkt aantal hulpverleners bevraagd die we op diepgaande wijze hun verhaal lieten doen. Ze werden niet individueel bevraagd, maar brachten hulpverleners samen om ze met elkaar te laten discussiëren. Deze dataverzamelingsmethode noemen we '*Focus Group interviews*' en betreft dus het verzamelen van kwalitatieve data door middel van gefocuste interviewtechnieken met behulp van groepsdiscussies. Het gaat niet om een 'brainstormgroep'. Integendeel, de gesprekken zijn vooraf goed voorbereid in functie van de onderzoeksvraag, zodat veel relevante informatie op korte tijd verzameld kan worden. De onderzoeker neemt de rol van moderator op zich en nadat hij een onderwerp heeft aangebracht, dienen de groepsleden hierover een discussie te voeren.

Aangezien de groepsdynamiek een wezenlijk onderdeel is van de methode, is het dus niet de bedoeling van een focusgroep om een optelsom van individuele interviews op korte tijd te vergaren. Eén van de grootste voordelen van de focusgroep methodologie is dat de spontaniteit van de groepsdynamica het mogelijk maakt om dieper in specifieke gebieden te graven die uit de groepsbespreking naar voor komen. Dit wil zeggen dat de groepsinteractie hier expliciet gebruikt wordt om data en inzichten te verzamelen, die men niet zou verkrijgen zonder het gebruik van een groep.

Om hulpverleners over heel Vlaanderen te recruteren, hebben we er voor gekozen om de focusgroepgesprekken op drie verschillende plaatsen in Vlaanderen te laten doorgaan. Zo vond er één focusgroepgesprek in Leuven plaats, één in Geel en één in Waarschoot. We hebben de groep van zes studenten in drie groepen verdeeld, zodat er in elke focusgroep twee studenten aanwezig waren. Eén student had als opdracht om de hulpverleners van de voorzieningen te ontvangen, terwijl de andere student verslag maakte van het gesprek. Onze coach, Aleidis Devillé, was telkens moderator van het groepsinterview. Op het einde van het gesprek werd er ook een kleine attentie gegeven aan de deelnemer om hen te bedanken.

Enkele hulpverleners hebben reeds een vorming gevolgd over Cloudina (die nu samenwerken met Viamigo) en in het bijzonder BlueAssist. Enkele personen hebben ervaring met Viamigo en één hulpverlener is het systeem in zijn voorziening aan het testen met een aantal cliënten. Anderen gaven aan het in beperkte mate of geheel niet te kennen.

3.2.3 Coderen en analyseren

3.2.3.1 Eerste stap: uittypen van de interviews

Tijdens het voeren van de focusgroepgesprekken heeft één student de conversatie tussen de verschillende begeleiders uitgetypt in een Word-document, terwijl Aleidis het gesprek modereerde. Deze uitgetypte gesprekken werden achteraf nog bijgewerkt op het gebied van spelling en zinsbouw. Hierna werden ze geüpload in NVIVO. Deze software biedt de mogelijkheid om de passages van de interviews te voorzien van codes. Via de aangebrachte codes werden allerlei zoekinstructies uitgevoerd over de focusgroepen heen.

3.2.3.2 Tweede stap: opstellen van een codeboek

Het codeboek laat toe dat de antwoorden die de respondenten gegeven hebben in NVIVO ingevoerd kunnen worden. In het codeboek heeft elk bruikbaar citaat vanuit de focusgroepgesprekken een code gekregen. Deze codes worden ondergebracht in categorieën. Alle bruikbare citaten kregen een plaats in dit codeboek. Bijvoorbeeld een categorie in ons codeboek is 'vervoer'. Een code binnen deze categorie is 'taxi'. Bij elke code staat in de rechterkolom de betekenis. In het geval van taxi is dit: 'De cliënten maken gebruik van een taxi om zich te verplaatsen'.

Het opstellen van het codeboek is in groep gebeurd. Vooraleer we tot één codeboek zijn gekomen, hebben we individueel en sommigen in groepjes van twee codes opgesteld op basis van de focusgroepgesprekken. Dit hebben we doelbewust gedaan om zoveel mogelijk verschillende visies te bekomen. Daarna zijn we opnieuw samengekomen om onze individuele coderingen samen te brengen. Hierdoor konden we elkaars ideeën vergelijken en beargumenteren waarom we juist voor die code zouden kiezen. We hebben de verschillende codeboeken overlopen en hebben besloten om één codeboek uit te kiezen om als basiscodeboek te dienen. Daarna hebben we per thema alle codes overlopen en heeft iedereen zijn mening gegeven en beargumenteerd. Hierdoor kon iedereen zijn ideeën en codes aanbrenge en werden de beste eruit gekozen. Dit proces verliep zeer vlot, omdat alle studenten op dezelfde golflengte zaten. Uiteindelijk zijn we tot de volgende hoofdonderwerpen gekomen: voorzieningen, vervoer, Viamigo, kennis en kostprijs. Bij deze onderwerpen hebben we nog een verdere onderverdeling uitgewerkt. Hierbij hebben we rekening gehouden met de meest relevante onderwerpen voor het onderzoek.

3.2.3.3 Derde stap: berekenen van de intercoderingsbetrouwbaarheid

Om de betrouwbaarheid van het codeboek te controleren, hebben we een bepaald gedeelte uit de focusgroepgesprekken in groepjes van twee studenten parallel gecodeerd. Daarna hebben we de codes van de drie groepen vergeleken met elkaar om te bekijken of we op dezelfde manier gecodeerd hadden. Hierdoor konden we de betrouwbaarheid nagaan, waaruit we concludeerden dat het codeboek nog niet optimaal was. We hebben toen besloten om het codeboek te herwerken. Door het veralgemenen van de codes konden we de intercoderingsbetrouwbaarheid vergroten en werd het codeboek hierdoor beter hanteerbaar. Het codeboek vind je in bijlage 3.

3.2.3.4 Vierde stap: coderen van alle interviews

Aan de hand van het codeboek, dat we uiteindelijk bekomen hebben na de nodige aanpassingen op basis van het nagaan van de intercoderingsbetrouwbaarheid, zijn we alle focusgroepgesprekken gaan coderen. Hiervoor hebben we gekozen voor het programma NVivo. Dit gaat veel vlotter dan handmatig coderen en achteraf krijg je tevens een duidelijk overzicht van de verschillende codes. Dit vergemakkelijkt het uitschrijven van de analyse.

Codering heeft de bedoeling om te komen tot een zinvolle reductie van het onderzoeksmateriaal. We vertrokken voor het aanbrengen van de codes van een codeboek dat we in eerste instantie opmaakten op basis van de topiclijsten die we hebben gebruikt om de focusgroepen vlot te laten verlopen.

3.2.3.5 Vijfde stap: analyse

Na het coderen in NVivo waren we in het bezit van een document waarin we alle citaten per code konden terugvinden. Dit document vormde een brede basis voor de analyse. De combinatie van dit document, samen met de voorgaande kennis die we hebben opgedaan in de literatuurstudie, zorgde ervoor dat we in staat waren om kritisch te kijken naar de onderzoeksresultaten. Om onze bevindingen duidelijk weer te geven, hebben we ook gebruik gemaakt van voorbeelden en citaten die werden aangehaald tijdens de focusgroepgesprekken.

Met dit document in handen, ging hiermee ook het laatste gedeelte van de uitwerking van de bachelorproef van start. De resultaten die voortkwamen uit het codeboek hebben we grondig geanalyseerd, waardoor we uiteindelijk tot verschillende vaststellingen zijn gekomen. Deze bespreken we hieronder bij de onderzoeksresultaten.

Een grondige analyse van deze resultaten was immers belangrijk. De begeleiders hebben hier de sterktes en zwaktes van Viamigo weergegeven, wat toch in eerste instantie de opzet was van onze bachelorproef. Om dit zo objectief mogelijk te doen, hebben we ervoor gekozen om in een groep van twee studenten te werken. Elke groep heeft hierbij enkele thema's op zich genomen en deze uitgewerkt. Zo zijn we gekomen tot een analyse van de verschillende visies en ideeën die de hulpverleners uit de focusgroepgesprekken gegeven hebben.

3.3 Onderzoeksresultaten

In dit onderdeel worden de onderzoeksresultaten besproken die we verkregen hebben dankzij het coderen. De resultaten zijn opgesplitst per thema, zodat het geheel overzichtelijk blijft. Volgende thema's komen aan bod: doelgroep; kennis technologie door doelgroep, ouders en begeleiders; verwachtingen; implementatie; voordelen; nadelen; kostprijs; vervoersmiddelen: hulpmiddelen; ervaringen en aanbevelingen voor Viamigo.

3.3.1 Doelgroep Viamigo

Uit de analyse van de focusgroepen is gebleken dat er in de verschillende voorzieningen cliënten zijn die gebruik zouden kunnen maken van Viamigo, maar dat er ook personen zijn die niet in aanmerking komen.

De hulpverleners geven aan dat er in hun voorzieningen zeker cliënten zijn die gebruik zouden kunnen maken van Viamigo. Het systeem zou een interessant middel zijn bij personen met een lichte tot matige verstandelijke beperking. Daarnaast is het ook geschikt voor personen met autisme. Er wordt hierbij door de begeleiding aangehaald dat het leerproces traag kan verlopen, maar dat het wel een bruikbaar hulpmiddel is voor deze doelgroep. Ook voor personen met een fysieke beperking zou Viamigo bruikbaar zijn.

Viamigo kan interessant zijn voor zowel jongere cliënten als oudere cliënten. Volgens de hulpverleners zou Viamigo voornamelijk interessant zijn voor jongere cliënten, omdat zij meer belangstelling hebben voor smartphones en er beter mee kunnen werken. Ze zouden sneller handelingen oppikken. Ook voor cliënten met ouderdomskwaaltjes zou dit bruikbaar zijn. Bijvoorbeeld bij een cliënt die omwille van het ouder worden de weg wel eens kwijtgeraakt.

De hulpverleners geven aan dat een groot aantal cliënten met een busje wordt opgehaald, terwijl ze eigenlijk gebruik zouden kunnen maken van het openbaar vervoer in combinatie met Viamigo. Een aantal cliënten maakt al gebruik van het openbaar vervoer, waardoor zij zeker in aanmerking zouden komen om met Viamigo te werken.

Volgens een aantal hulpverleners zou Viamigo interessant zijn bij sommige cliënten, indien deze personen eerst leren om met het systeem om te gaan. Eens deze cliënten een goed zicht hebben op het af te leggen traject zouden ze zeker in aanmerking kunnen komen voor het gebruik van Viamigo. Bij cliënten die wel eens durven afwijken van hun traject, zou het systeem een helpende hand kunnen bieden. Door middel van Viamigo kan de begeleider de cliënt traceren, waardoor de begeleider weet waar de cliënt zich bevindt.

Er wordt door de hulpverleners opgemerkt dat het gebruik van Viamigo wel met vallen en opstaan zal gebeuren. Het gaat om personen met een verstandelijke beperking, waardoor het leren omgaan en werken met een bepaalde technologie moeizaam kan verlopen. Men moet aandacht blijven hebben voor wat de cliënt kan en niet kan. Bovendien is de kennis over smartphones van de begeleiding bepalend in het gebruik van Viamigo. Indien een begeleider geen kennis heeft van smartphones, kan een mogelijke gebruiker niet zelfstandig op pad vertrekken.

Viamigo zou niet bruikbaar zijn voor personen met een ernstige verstandelijke beperking. Volgens de hulpverleners zou het niet mogelijk zijn om deze personen een bepaald traject aan te leren, omdat hun IQ hiervoor te laag is. Er wordt door enkele hulpverleners van de voorzieningen aangehaald dat Viamigo langs de ene kant voor bepaalde cliënten interessant zou zijn, maar dat het langs de andere kant voor moeilijkheden kan zorgen. Een hulpverlener haalt een voorbeeld aan van een cliënt die een volledig traject kent, maar panikeert wanneer zijn traject door onvoorziene omstandigheden gewijzigd wordt.

De hulpverleners vinden het belangrijk om rekening te houden met de vraag van de cliënt zelf wat betreft het gebruik van Viamigo. De vraag zou van de cliënt zelf dienen te komen in plaats van dat deze vanuit het netwerk of de begeleiding gesteld wordt. Het is belangrijk dat de cliënt er zelf achter staat. Een hulpverlener geeft aan dat een cliënt paden gebruikte die niet ingesteld waren, wat ervoor zorgde dat er steeds

alarmberichten verzonden werden. Hij stak zijn smartphone gewoon in zijn zak. Viamigo werd enkel gebruikt om hem terug te vinden.

Een ander voorbeeld van een cliënt die niet in aanmerking zou komen voor Viamigo situeert zich bij de veiligheid van het af te leggen traject. Bepaalde cliënten dienen zich te verplaatsen in drukke steden. De hulpverleners benoemen dit als gevaarlijke situaties, waarbij ze liever de cliënten met een eigen busje zouden vervoeren.

Een andere doelgroep die niet in aanmerking komt voor het gebruik van Viamigo zijn de cliënten die afhankelijk zijn van de begeleiding. Ook voor cliënten die reeds zelfstandig zijn, zou Viamigo geen meerwaarde bieden. Een hulpverlener haalt hier een voorbeeld aan van een cliënt die met zijn GSM de begeleiding opbelt wanneer hij verloren gelopen is.

3.3.2 Kennis technologie door doelgroep, ouders en begeleiders

Er zijn mensen die kennis hebben van technologie en mensen die dit minder goed begrijpen of er zelfs niet mee kunnen werken. Ditzelfde geldt voor de mogelijke cliënten, ouders en begeleiders die gebruik zouden kunnen maken van Viamigo.

Krachtens de begeleiding zijn er heel wat verschillen wat betreft de kennis van technologie bij cliënten. Langs de ene kant zijn er cliënten die niets van smartphones kennen en er ook niets van willen kennen, maar langs de andere kant zijn er cliënten die enorm handig zijn met smartphones. Het is belangrijk dat de cliënt interesse heeft in smartphones, maar ook de mogelijkheden heeft om er mee te werken. De begeleiding vindt het een meerwaarde als een cliënt met een smartphone kan werken, maar er is ook wat bezorgdheid indien de cliënt over teveel kennis van een smartphone beschikt. Zo wordt er bijvoorbeeld aangehaald dat er cliënten zijn die weten hoe ze het apparaat kunnen uitschakelen, hoe ze de GPS-functie kunnen uitschakelen, enzovoort. Er wordt ook aangehaald dat er cliënten zijn die geen interesse hebben in een smartphone. De begeleiding denkt dat het hierbij vooral de oudere generatie cliënten betreft. Bijgaand zegt de begeleiding dat ze deze personen ook niet willen verplichten om met Viamigo en de bijhorende smartphone te werken.

Volgens een aantal hulpverleners zouden een groot aantal ouders van de cliënten niet over een smartphone of GSM beschikken. Daarnaast zouden ze ook geen inzicht hebben in wat een smartphone al dan niet kan. De hulpverleners vinden het belangrijk dat ook ouders leren omgaan met een smartphone, omdat ook zij in aanraking zullen komen met Viamigo. Bijvoorbeeld als een cliënt vanuit thuis op weg gaat met Viamigo naar de voorziening, dan zullen de ouders het traject moeten ingeven via de smartphone.

Enkele hulpverleners geven aan dat vooral de begeleiders het niet zien zitten om met een smartphone te werken. Enkelen geven ook aan dat hij of zij weinig van technologie kent en dat hetzelfde geldt voor zijn of haar collega's van de voorziening. Een hulpverlener geeft hierbij aan dat het tijd vraagt om hiermee te leren werken. Een aantal hulpverleners geven aan bezorgd te zijn om met een smartphone te leren werken, terwijl anderen er wel voor open staan om er mee te leren omgaan. Een informatiesessie over smartphones zou interessant zijn, om zo bijvoorbeeld te leren hoe ze de GPS-functie en het internet kunnen opzetten. De hulpverleners geven aan dat het belangrijk is dat zij overweg kunnen met een smartphone, omdat er anders geen begeleiding via Viamigo mogelijk is. Het vraagt om een inspanning vanuit de begeleiding.

3.3.3 Verwachtingen over Viamigo

3.3.3.1 Nabijheid

Viamigo heeft vele functies waarvan nabijheid er één is. Voor sommige cliënten is het belangrijk dat ze weten dat ze gevolgd worden, zij nemen de smartphone gewoon met zich mee. Andere cliënten gebruiken de smartphone zelfstandig. Het is voor de hulpverleners vooral belangrijk dat ze nabijheid kunnen bieden via Viamigo, omdat dit via Cloudina niet altijd gaat omwille van het feit dat men hiervoor een computer nodig heeft.

3.3.3.2 Begeleiding op afstand

Begeleiding op afstand is ook een belangrijke functie die Viamigo voortbrengt. Als de cliënt iets aan de hand heeft of hij wijkt af van het traject, dan weet hij dat er vanuit de voorziening of van thuis uit iemand is die toch nog op hem let. De hulpverleners geven aan dat het belangrijk is dat ze via de smartphone toch contact kunnen opnemen als er zich iets zou voordoen.

3.3.3.3 Inclusie

Met Viamigo wil men meer inclusie van personen met een verstandelijke beperking bekomen. Momenteel geven de hulpverleners aan dat veel cliënten wel zelfstandig op pad zouden kunnen gaan, maar dat het beleid of de ouders weerstand bieden. Hierdoor mogen ze maar heel beperkt zelfstandig keuzes maken of durven de ouders hen niet los te laten, wat dan weer een nefast effect heeft op inclusie. De hulpverleners geven aan dat het zeker kwalitatief zal zijn, omdat er gewerkt wordt vanuit inclusie. Ze geven aan dat ze denken dat Viamigo een effect kan hebben op inclusie, maar een bedenking hierbij is wel het feit dat het zeker nog wennen zal zijn om met Viamigo te werken omwille van de nieuwe technologieën.

3.3.3.4 Zelfstandigheid

Viamigo kan voor meer zelfstandigheid zorgen. Vooral het feit dat de cliënten zelfstandig naar hun bestemming kunnen geraken en dat deze zelfstandigheid ook systematisch groeit, is heel belangrijk voor de hulpverleners. Er wordt door de voorzieningen zelf ook getraind om de zelfstandigheid van de cliënten te vergroten. Zo geven ze de cliënten de kans om zelf te oefenen en sturen ze hen enkele weken voordat ze zelfstandig een route mogen volgen al met een smartphone op pad. Dit doen de hulpverleners zodat de cliënten weten hoe het toestel werkt, welke bus ze moeten nemen, waar ze moeten afstappen, enzovoort. Ze kijken hierbij vooral naar de voordelen op langere termijn, zodat cliënten steeds zelfstandiger worden. Ze geven de cliënten de mogelijkheid om zelfstandiger te zijn, omdat ze merken dat mensen met een verstandelijke beperking doorheen de jaren in een onafhankelijke positie zijn geduwd. Dit vooral door hun ouders en de voorzieningen, waardoor het belangrijk is dat ze meer losgelaten worden om hun eigen mogelijkheden te ontdekken.

3.3.3.5 Veiligheid

Viamigo kan de veiligheid van de cliënten vergroten. Wat hier vooral naar boven kwam bij de hulpverleners is dat het systeem een zekerder en geruststellend gevoel geeft aan de cliënten, maar ook aan de ouders. Als hun kind dan van het pad afwijkt, kunnen ze hen toch nog volgen door Viamigo. Hierdoor hebben de cliënten vaak ook minder angst om hun traject zelfstandig af te leggen, omdat ze weten dat een begeleider hen volgt.

3.3.3.6 Vertrouwen

Met Viamigo wil men voor meer vertrouwen zorgen bij zowel de begeleiders, de ouders en de cliënten. *"Vooral bij cliënten die erg gemotiveerd zijn om met Viamigo te werken en ook redelijk zelfstandig zijn, is het voor de ouders een geruststelling om te weten dat ze traceerbaar zijn"*, vertelde één van de hulpverleners. Hierbij is het vooral belangrijk dat de begeleiders het vertrouwen van de ouders winnen door hen te betrekken en aan de idee te laten wennen dat hun kind zelfstandig op pad kan gaan met ondersteuning van Viamigo. Als de ouders dan merken dat het vlot verloopt, zal dit voor geruststelling zorgen. Voor de begeleiders is het tevens een geruststelling dat ze de cliënten zelfstandig op pad kunnen sturen, maar dat er toch nog een manier is om hen te helpen als er iets mis zou lopen. Zo kunnen ze, zoals sommige hulpverleners aangeven, begeleiding op afstand bieden. Voor sommige gebruikers kan het tevens een geruststelling zijn dat ze weten dat iemand hen volgt. Indien er dan iets misloopt, staan ze er niet alleen voor.

3.3.3.7 Controle

Tenslotte kan Viamigo zorgen voor meer controle op een ondersteunende manier naar de cliënten toe. In hun rol als hulpverlener willen de begeleiders controle hebben op de cliënten, maar het is bij Viamigo juist belangrijk dat men de cliënten de route laat uitproberen en men niet meteen ingrijpt. Als er dan toch iets zou mislopen, kan de begeleider via Viamigo uiteindelijk toch weten waar de cliënt is. Dit is vooral interessant bij cliënten die veel met het openbaar vervoer reizen om aan hun bestemming te geraken. Als de cliënt dan bijvoorbeeld een bus mist, weet de begeleider waar hij of zij is. Tevens voor cliënten waarvan men vooraf weet dat ze misbruik kunnen maken van Viamigo, kan het een meerwaarde bieden. Als de cliënt bijvoorbeeld een frietje gaat eten in de plaats van meteen naar het dagcentrum terug te komen, kan de begeleider zien dat hij gestopt is aan de frituur en weet men dat er niets aan de hand. Aan de andere kant werd er door de hulpverleners ook aangegeven dat Viamigo ook kan leiden tot méér controle. Sommige hulpverleners denken: *"Dan gaan we eindelijk eens weten waar hij overal zit."* Dit is echter niet de juiste manier van denken en hiervoor is Viamigo ook niet bedoeld. Vanuit de cliënten kan er tevens weerstand ontstaan, omdat de begeleiders dan altijd weten waar ze zitten. Hun privacy is hier zeker belangrijk, omdat Viamigo geen *Big Brother* mag worden waardoor de cliënt continu gezien en gevolgd kan worden door een begeleider. Enkel als de cliënt van zijn traject afwijkt, is het de begeleider die kan ingrijpen door via Viamigo te kijken waar hij of zij zich bevindt.

3.3.4 Implementatie

De hulpverleners zijn het erover eens dat het voorstellen van Viamigo bij hun voorziening voor heel wat beweging zal zorgen. Eerst en vooral is het belangrijk dat er vertrouwen is vanuit de voorziening om van start te gaan met dit initiatief. Enkele hulpverleners zien vooral het probleem bij de directie zelf. Concreet zouden zij er niet helemaal achterstaan. Een hulpverlener haalt aan dat de voorziening in eerste instantie behoudsgezind is en zich graag vasthoudt aan het gekende. Een andere hulpverlener vult dit aan door prijs te geven dat de directie in doosjes denkt en alles wat gebeurd voor en na het dagcentrum niet prioritair is. In de eerste fase zal loslaten niet gemakkelijk zijn. Eén hulpverlener kan dit bevestigen door haar ervaring met de belbus te delen. Er wordt aangegeven dat begeleiders hun gebruiker opvolgen om na te gaan of zij effectief op de bus stappen en weten dat dit gelukt is. Hieruit komt het wantrouwen van de begeleiders aan bod. Tijdens onze focusgroeps gesprekken bleek niet enkel dat de directie twijfelt over het gebruik van Viamigo, maar ook de hulpverleners zelf. Tijdens het contact met hen laten zij merken dat ze zich er toch enkele vragen bij stellen. Anderen geven aan dat het overdag haalbaar zou zijn, maar dat het 's avonds moeilijker ligt. Bij het gebruik maken van Viamigo kan het belangrijk

zijn dat er permanent begeleiding aanwezig is. Dit is niet voor elke voorziening het geval. Men heeft bepaalde uren, bijvoorbeeld een werkdag van 8 uur tot 16 uur, maar daarnaast kan de aanwezigheid steeds wijzigen. Aanwezigheid kan ook variëren per afdeling. Tijdens het onderzoek gaven meerdere hulpverleners aan dat er altijd iemand aanwezig is, soms is er zelfs 24 uur permanentie. Een hulpverlener die Viamigo gebruikt, gaf aan dat er bij hen steeds één iemand per dag verantwoordelijk is om het gebruik te volgen. Het nut van Viamigo aantonen zou begeleiders over de drempel kunnen trekken.

De hulpverleners schatten de terughoudendheid en weerstand bij de oudere populatie hoog in. Oudere begeleiders zijn niet opgegroeid met technologie en staan er dus minder voor open. Eén hulpverlener haalt ook het systeem van de uurroosters als probleem aan dat weerstand kan oproepen. De uurroosters moeten erop afgestemd worden en daarnaast is er de angst dat het misgaat als de voorzieningen gesloten zijn. In een dagcentrum stopt de begeleiding van zodra de bewoners naar huis gaan.

Ouders zijn vaak de meest betekenisvolle personen in het leven van personen met een beperking. Daarom hebben we de hulpverleners tijdens de focusgroepgesprekken een inschatting laten maken in hoeverre ouders ervoor open zouden staan om Viamigo te gebruiken. De hulpverleners voorspellen dat de meningen verdeeld zullen zijn. Sommigen zullen terugschrikken en anderen zullen enthousiast zijn.

Belangrijk is dat het voorgesteld wordt aan ouders, zodat zij op de hoogte zijn van het concept. Ouders moeten eerst vertrouwen krijgen in Viamigo voordat ze hun kind alleen op pad laten gaan. Ouders meenemen gedurende het hele proces kan positieve reacties uitlokken. Een andere hulpverlener weet dat het niet de bedoeling is om personen met een beperking 'klein' te houden en dat het voor de ouders een beetje loslaten is. Anderzijds is dit moeilijk te verlangen van ouders. Net zoals bij de oudere generatie van begeleiders wordt er in dezelfde richting over de ouders gedacht. Dit omwille van het feit dat oudere ouders angstig staan tegenover technologie zoals smartphones of een computer. Jongere ouders zouden er meer voor open staan. Vele hulpverleners zijn ervan overtuigd dat ouders toestemmen en een poging willen wagen. Dit moet dan stap voor stap verlopen, zodat ze de kans krijgen om vragen te stellen en hun zorgen te uiten. Andere ouders kunnen niet over de streep getrokken worden en blijven halsstarrig bij hun besluit. Het systeemdenken is ook in voorzieningen van toepassing. Als de voorziening namelijk enthousiast is over Viamigo, dan zullen de ouders volgen. De organisatiecultuur kan er dus voor zorgen dat ouders het toch aandurven om hun zoon of dochter alleen op pad te laten gaan. Een traject aanleren is een langzaam proces. Enkele hulpverleners zijn overtuigd dat ouders uiteindelijk toegeven, omdat ze beseffen dat het goed komt. Een andere hulpverlener geeft aan dat ouders ervoor zullen openstaan als zij beseffen wat ze erbij te winnen hebben. Ouders rijden een hele week rond om hun zoon of dochter naar zijn of haar hobby te brengen. Door hen de winst op lange termijn aan te tonen, zullen de meeste ouders open staan om het te proberen. Naast de organisatiecultuur, kunnen ouders onderling ook invloed uitoefenen op de beslissing die zij nemen. Ouders onder elkaar spreken hierover en kunnen elkaar overtuigen.

Volgens de ondervraagde hulpverleners zal er altijd een groep van ouders zijn die weerstand zullen tonen tegen Viamigo. De onderliggende reden waarom zij dit afblokken, is de angst dat hun kind iets zal overkomen. De bezorgdheid om de veiligheid van hun kind te blijven waarborgen, komt in het gedrang als zij hen zelfstandig op pad laten gaan. Het gaat hen eerder om de onveilige situaties die kunnen voorkomen, minder over het verloren lopen. Als dit één keer voorvalt, zijn ouders vaak geneigd om verder geen gebruik te maken van Viamigo.

3.3.5 Voordelen Viamigo

Bij het onderzoek van Viamigo zijn er verschillende voordelen zichtbaar geworden. Hieronder worden de voordelen besproken.

3.3.5.1 Werken met een smartphone

Ondanks dat het belangrijk is dat de medewerkers van een voorziening goed kunnen werken met een smartphone, is dit geen vereiste voor de doelgroep. Het is uiteraard mooi meegenomen dat cliënten met een smartphone kunnen werken, maar het is niet noodzakelijk. Wanneer bijvoorbeeld een cliënt vertrekt in een voorziening dan kunnen medewerkers de smartphone van de cliënt instellen. Als de cliënt thuis aankomt, kunnen de ouders de smartphone terug uitschakelen. Als de personen rond de cliënt voldoende met een smartphone kunnen werken, is het dus geen vereiste dat de cliënt dit ook kan.

3.3.5.2 Barrièrezone

Wanneer een cliënt van zijn traject afwijkt, krijgt de begeleider onmiddellijk een alarm. Dit heeft als gevolg dat de begeleider geregeld een vals alarm krijgt of reeds bij de kleinste afwijkingen van het traject van de cliënt gewaarschuwd wordt. Viamigo heeft dit bijgesteld door het mogelijk te maken om barrièrezones in te stellen. Dit wil zeggen dat de begeleider op de kaart groene zones kan aanduiden. Als de cliënt in deze groene zone blijft, zal het alarm niet afgaan. Dit maakt het bijvoorbeeld mogelijk dat een cliënt in het bos kan fietsen als de begeleider deze zone dan als groene zone instelt. Hierdoor kan de cliënt verschillende wegen in het bos kiezen. De begeleider krijgt dan wel een bericht wanneer de cliënt het bos verlaat. Het is uiteraard belangrijk om deze veilige zones uitgebreid genoeg te tekenen.

3.3.5.3 Tijdbesparend

De tijdbesparing is zowel een voordeel voor de medewerkers van de voorzieningen als voor de ouders. Wanneer men Viamigo niet gebruikt, moet een begeleider of andere persoon telkens meereizen met de cliënt. Nu kan men de cliënt op afstand volgen via een smartphone of laptop. Hierbij kunnen ze tegelijkertijd ook nog ander werk verrichten. Dit is een groot voordeel, want zoals de slogan '*Time is money*' luidt, heeft dit niet alleen een voordeel op tijdsvlak, maar ook op financieel gebied.

3.3.5.4 Meerdere cliënten tegelijkertijd volgen

Dit voordeel sluit aan bij het vorige. Het is al een grote besparing dat een medewerker niet telkens mee hoeft te reizen met de cliënt. Maar nog een groter voordeel van Viamigo is het feit dat men meer dan één cliënt kan volgen. Hierdoor kan er zeker van een grote tijdsbesparing gesproken worden.

3.3.6 Nadelen Viamigo

Ondanks de vele voordelen van Viamigo zijn er ook nog enkele nadelen tijdens het onderzoek naar boven gekomen. Deze worden hieronder besproken.

3.3.6.1 Kwetsbaarheid doelgroep

De doelgroep die gebruik maakt van Viamigo is een kwetsbare doelgroep. Dit brengt met zich mee dat andere personen misbruik van hen zouden kunnen maken. Een persoon met een verstandelijke beperking die een dure smartphone bij zich heeft, zou een ongecompliceerd slachtoffer kunnen worden van diefstal. Bijvoorbeeld iemand vraagt aan de cliënt of men de smartphone eens mag bekijken, dan is de kans

aanzienlijk dat de persoon zijn smartphone uit handen geeft. Vaak zijn ze goedgegelovig en zien ze geen risico's in bepaalde situaties.

Uit de ervaringen van de voorzieningen die Viamigo reeds uitgetest hebben, kunnen we nog een gevoelig punt aanhalen ten gevolge van de kwetsbaarheid van de doelgroep. Het gebeurde vaak dat de cliënten hun smartphone ergens lieten liggen of dat ze de smartphone zelfs kwijt raakten. Gezien een smartphone per slot van rekening een duur toestel is, kan dit ervoor zorgen dat men niet geneigd is om gebruik te maken van smartphones.

Een andere moeilijkheid die naar boven gekomen is tijdens het uittesten van Viamigo, is het feit dat sommige personen agressief reageren. Zo had een cliënt bijvoorbeeld een aanzienlijk aantal gsm's stukgemaakt, wat het kostenplaatje dan ook behoorlijk deed oplopen.

3.3.6.2 Ontregelen van de smartphone

Het kan heel verleidelijk zijn om met een smartphone te experimenteren, dit geldt vooral voor de jongere generatie van de doelgroep. Ze kunnen bijvoorbeeld op verschillende toetsen drukken, allerlei icoontjes verslepen, enzovoort. Anderen zijn bijvoorbeeld zelf heel handig in het uitstippelen van een eigen traject. Het ontregelen van de smartphone is op dit moment geen grote kunst. Wanneer een smartphone ontgrendeld wordt, kunnen er talloze zaken fout lopen. Viamigo kan bijvoorbeeld afgesloten worden, waardoor de begeleider de cliënt niet meer kan volgen.

3.3.6.3 Afwijken van het pad en verloren lopen

Een grote verontrusting die er leeft bij de hulpverleners betreft dat ze niet weten wat er zal gebeuren als een cliënt afwijkt van zijn traject. Het kan gebeuren dat een persoon onbedoeld en/of onbewust van zijn traject afwijkt, bijvoorbeeld: elke maandag neemt een bepaalde cliënt dezelfde route, maar opeens is er een omleiding in het traject. Tijdens de focusgroepgesprekken werd duidelijk dat hier bezorgdheden rond zijn. De begeleiding zou in dergelijke situaties de persoon kunnen opbellen en hem vertellen om te blijven waar hij of zij is, maar dit is niet altijd mogelijk. Bijvoorbeeld door de afstand tussen de voorziening en de cliënt die op pad is, doordat er geen middelen ter beschikking zijn, enzovoort. De persoon met een beperking zou bijvoorbeeld ook kunnen panikeren. Men zou dan iemand kunnen opbellen die zich in de buurt bevindt van de cliënt. Uit de ervaringen van de voorzieningen is gebleken dat het slechts gaat om een geringe groep van personen die hulp bieden in dergelijke noodsituaties.

Men zou kunnen denken dat personen die dagelijks dezelfde route nemen deze route vanbuiten kennen, maar dat is bij deze doelgroep niet vanzelfsprekend. Voor personen met autisme kan het bijvoorbeeld mislopen wanneer de bus aan een tijdelijke halte stopt. Het getrainde patroon wordt dan doorbroken, waardoor ze kunnen panikeren. Het gevolg hiervan kan zijn dat de persoon dan niet meer in staat is om hulp te vragen.

3.3.7 Kostprijs

De kostprijs is voor veel mensen een belangrijke factor om Viamigo al dan niet te gebruiken. Momenteel is de applicatie Viamigo nog kosteloos, omdat het zich nog in een testfase bevindt. Na verloop van tijd zal Viamigo, net zoals Cloudina, ongeveer zo'n 10 euro kosten. Enkele hulpverleners geven aan dat zij voor eigen gebruik enkel applicaties downloaden die gratis zijn. Als ze Viamigo willen implementeren in hun voorziening heeft dit wel als gevolg dat zowel de voorziening als de cliënten die gebruik willen maken van de applicatie deze zullen moeten aankopen. Vaak is er in de voorzieningen hiervoor geen budget voorzien en zeker niet als smartphones zo duur blijven. Het zou volgens één van de hulpverleners een goed idee zijn dat het Vlaams

Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) een terugbetaling zou voorzien voor de aankoop van smartphones die enkel gebruikt worden voor Viamigo. Dit kan momenteel echter niet, omdat het VAPH geen toestellen terugbetaald waarmee men kan telefoneren. Enkel toestellen die alleen beschikken over een GPS-functie worden terugbetaald, maar de kostprijs om deze te maken is dan weer hoog.

De ontwikkelaars van Viamigo willen de kostprijs zo laag mogelijk houden. Dit hebben ze kunnen verwezenlijken door voor Android als besturingssysteem te kiezen. Als men voor Apple gekozen had, zou de cliënt verplicht worden om een Iphone aan te kopen. Dit zou de prijs enorm doen stijgen. Sinds kort is Cloudina eveneens beschikbaar via Apple. Indien een cliënt dus een voorkeur zou hebben voor het systeem van Apple dan is dit eveneens mogelijk.

Er werd ook gedacht aan het feit dat men er niet zomaar vanuit mag gaan dat alle ouders en cliënten een gsm, een smartphone of een computer hebben. Enkele hulpverleners geven tevens aan dat de meeste cliënten niet zwaar bemiddeld zijn, waardoor ze vaak maar een eenvoudige gsm hebben of zelfs geen gsm bezitten. Er werd gedacht aan het feit of de voorzieningen zelf smartphones zouden kunnen aankopen wanneer er meerdere cliënten zijn die in aanmerking komen om Viamigo te gebruiken. Hierdoor blijft de smartphone in eigendom van de voorzieningen. Zo kan de kostprijs voor de cliënt gedrukt worden en kan dit een bevorderende factor zijn voor de ouders om toch te kiezen om hun kind met Viamigo op pad te sturen. De kostprijs van het gsm-abonnement is ook een aandachtspunt dat niet vergeten mag worden. Het zou een pluspunt zijn als er bijvoorbeeld groepsabonnementen zouden aangekocht kunnen worden voor het gebruik van Viamigo tijdens het verblijf van de cliënt in de voorziening, waardoor de kostprijs tevens gedrukt kan worden.

Verder geven de deelnemers van de focusgroepen aan dat de kostprijs afhangt van hoe frequent de cliënt op pad gaat buiten de voorziening. Als de persoon bijvoorbeeld maar één keer per maand op stap gaat, zal Viamigo een duurdere aankoop zijn dan wanneer iemand elke dag op pad gaat. Er werd daarom aangeraden om te bekijken hoeveel cliënten er gebruik zouden kunnen maken van de applicatie. Zo kan er één smartphone aangekocht worden om meerdere cliënten te volgen in plaats van voor elke begeleider een smartphone te voorzien.

Tot slot werd aangehaald dat de kostprijs van het vervoer van de cliënten op zich ook een groot gedeelte van het budget van de voorzieningen opsloopt. Zo zou men belasting heffen op de busjes, er is een professionele chauffeur met een speciaal rijbewijs nodig om met het busje te rijden en er moet altijd een begeleider voor de cliënten op de bus aanwezig zijn. Volgens de hulpverleners zou het onbetaalbaar worden als ze de extra kost niet doorrekenen aan de cliënten.

3.3.8 Vervoersmiddelen

De hulpverleners geven aan dat bewoners het meest gebruik maken van een vervoermiddel, zoals een auto, bus of taxi. Slechts de kleine minderheid gaat te voet, met de fiets of met een caddy (alternatief vervoer). Eén voorziening gaf te kennen dat zij het fietsvervoer promoten. Dit om de eenvoudige reden dat bewoners te veel auto's niet aangenaam vinden. De andere voorzieningen maken amper gebruik van de fiets.

Meestal wordt er gebruik gemaakt van het vervoer dat de voorziening aanbiedt. Dat kan zowel een busje als een auto zijn dat hiervoor wordt ingelegd. Doorgaans bezit de voorziening één vervoermiddel dat gebruikt wordt door alle diensten of werkt het met reservatie. Ook ouders voorzien vaak vervoer van en naar de voorziening.

Gebruik maken van de auto van een personeelslid is voor enkele hulpverleners ook een optie die dienst doet. Enkele hulpverleners geven aan vaak gebruik te maken van het eigen vervoer om bewoners te verplaatsen. Voor een hulpverlener van een andere voorziening is eigen vervoer één van de weinige opties, omdat zij kleinschalig zijn en dus moeilijk een busje kunnen krijgen. Iemand anders is van mening dat het personeel niet gebruikt mag worden als taxi.

Dankzij vrijwillige chauffeurs kunnen voorzieningen beroep doen op de vervoersmogelijkheden die de Minder Mobielen Centrale kan bieden. Uit de focusgroepgesprekken blijkt dat een minderheid gebruik maakt van deze mogelijkheid. Dit vervoer kan handig zijn als de verplaatsing op voorhand geweten is. Een hulpverlener geeft aan dat een dertigtal bewoners gebruik maken van taxicheques. Dit kan vanaf 65 jaar en kan aan elke taxi overhandigd worden. Ook personen zonder beperking kunnen er gebruik van maken. Voor personen met een beperking die jonger zijn dan de leeftijd van 65 jaar kunnen de taxicheques ook dienen.

Een ander vervoermiddel waar regelmatig gebruik van gemaakt wordt, is het openbaar vervoer. Hier wordt De Lijn, de NMBS en de belbus onder verstaan. Er zijn een aantal voorzieningen die in het centrum van het dorp, stad of gemeente gelegen zijn. Aan de andere kant zijn er ook een aantal voorzieningen die juist buiten het centrum of ver buiten het centrum gelegen zijn. Zij geven aan dat het er veiliger is dan in de stad en bij de meesten is er toch een goede verbinding met het openbaar vervoer.

Uit de resultaten van de focusgroepgesprekken blijkt dat de meerderheid gebruik kan maken van het openbaar vervoer, omdat er een bushalte in de buurt is. Een aantal voorzieningen bevinden zich nabij het centrum van een stad waar het openbaar vervoer goed georganiseerd is. Andere voorzieningen geven aan dat zij buiten het centrum gelegen zijn en dus toch wat problemen ondervinden wat betreft de beschikbaarheid van het openbaar vervoer. Enkele hulpverleners vermelden dat de busverbindingen niet goed op elkaar afgestemd zijn.

In tegenstelling tot de vrij goede beschikbaarheid van het openbaar vervoer geeft de grote meerderheid toch problemen aan. De hulpverleners halen als voorbeeld een veel te drukke bus aan. Schoolkinderen maken vaak gebruik van het openbaar vervoer, waardoor gebruikers zich geïrriteerd en niet veilig voelen op de bus. Hoe drukker een bus bezet is, hoe meer onrust dit geeft bij de gebruiker.

Doordat de busverbindingen niet altijd op elkaar afgestemd zijn, is het voor gebruikers moeilijk om andere trajecten aangeleerd te krijgen. De hulpverleners spreken met enige twijfel over het aanleren van meerdere trajecten bij cliënten. Een omleiding is realistisch en gebruikers raken door die verandering in paniek, waardoor zij hun traject niet meer kennen.

Eén hulpverlener deelt zijn bezorgdheid over de twee soorten bussen die er bestaan. Er zijn de lijnbussen en de verpachte lijnen. Deze verpachte lijnen doen vervoer in onderaanneming van De Lijn zelf. Als gebruikers tijdens hun aangeleerd traject gebruik maken van zo'n verpachte lijn, is dit alleen toegankelijk voor degenen die zich kunnen verplaatsen zonder rolstoel. Voor rolstoelgebruikers zijn verpachte lijnen geen mogelijkheid, omdat deze bussen niet aangepast zijn.

3.3.9 Hulpmiddelen bij Viamigo

Er zijn verschillende hulpmiddelen die personen met een verstandelijke beperking kunnen ondersteunen wanneer ze zelfstandig een traject afleggen. Sommige van deze hulpmiddelen zijn geïntegreerd in Viamigo, andere kunnen in combinatie met Viamigo gebruikt worden. Deze hulpmiddelen worden hieronder besproken.

Men kan gebruik maken van herkenningspunten door middel van foto's, zodat de cliënten weten dat ze de juiste weg aan het volgen zijn. Men kan dan bijvoorbeeld foto's maken van de vertrekplaats, een tussenstop en de aankomstplaats. Dat is iets dat de begeleider kan meegeven met de gebruiker voor onderweg of om het traject aan te leren.

Bovendien kan men de begeleiding bellen bij onverwachte gebeurtenissen. Een persoon met autisme kan bijvoorbeeld naar de begeleiding bellen wanneer hij niet meer weet wat te doen. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren als er aan de bushalte staat: 'Halte is 500 meter verder'. De begeleiding kan dan hulp bieden, want anders zou de persoon er misschien de hele dag staan. Ook het sociaal netwerk van de gebruiker kan ingeschakeld worden. Zo kan de begeleider bijvoorbeeld doorgeven aan een familielid dat de gebruiker binnen een tiental minuten aan die bepaalde bushalte zal afstappen. Een telefoon kan ook voorgeprogrammeerd worden, zodat er met slechts één druk op de toets een telefoontje gedaan kan worden.

Voor personen met een verstandelijke beperking kunnen pictogrammen een hulpmiddel zijn. Het gebruik van pictogrammen maakt Viamigo eenvoudiger. Tegenwoordig staat er bij elk contact een pictogram. Smartphones kunnen dat instellen en dat is een grote meerwaarde voor Viamigo.

Smartphones hebben een GPS-systeem. Dit kan nuttig zijn als een gebruiker zijn weg kwijt is en hulp nodig heeft. Zo kan men de persoon gemakkelijk terugvinden.

Men kan met de gebruiker een noodkaart meegeven. Als de gebruiker bijvoorbeeld verloren loopt, dan kan die het kaartje aan een voorbijganger tonen zodat de gebruiker verder geholpen kan worden. Het is voor sommige personen met een verstandelijke beperking moeilijk om te communiceren en dan is zo'n noodkaart zeker nuttig. Een BlueAssist-kaartje is ook een hulpmiddel dat men kan tonen als men verloren loopt. Door het icoon op het kaartje kunnen ze aan anderen tekenen geven dat ze hulp nodig hebben. Door de geschreven tekst die erop staat kan men dan aangeven welke hulp men juist nodig heeft. Het kan bijvoorbeeld dienen om boodschappen te doen, dan kan er bijvoorbeeld als hulpvraag staan: *'Kan je mij zeggen waar de pakjes rijst staan?'*

3.3.10 Ervaringen Viamigo

Tijdens het onderzoek zijn enkele ervaringen naar boven gekomen. Deze worden hieronder besproken.

Een hulpverlener had Viamigo een jaar geleden getest en deze persoon vond het redelijk gebruiksonvriendelijk. Er kwamen altijd nieuwe updates die de persoon moest uitvoeren op de smartphone, waardoor men de paden die de cliënten volgden steeds opnieuw moest ingeven. De persoon kon nergens terugvinden hoe het probleem opgelost kon worden. De handleiding was toen nog in het Engels geschreven en dat vormde voor sommigen een moeilijkheid. Het gebeurde ook dat de cliënt niet ingestelde paden gebruikte. Omdat de cliënt steeds andere routes nam, kreeg de hulpverlener vaak een alarmbericht en dat werd als onnodig beschouwd. Als iemand zijn route kwijt is, dan zou er eigenlijk pas een bericht gestuurd mogen worden als het echt problematisch is. Een bericht bij de kleinste afwijking van de route is overbodig. Men gaf bovendien aan dat de batterij van de smartphone slechts één dag meegaat wanneer men Viamigo gebruikt.

Ondertussen werkt Viamigo met afbeeldingen en smileys, waardoor het voor iedereen te begrijpen is en daardoor ook gebruiksvriendelijker geworden is. Door Viamigo kan men efficiënter werken, want men kan meerdere personen tegelijkertijd volgen. Men moet wel alle betrokken partijen Viamigo leren gebruiken en dat is een grote investering.

3.3.11 Aanbevelingen voor Viamigo

Een eerste aanbeveling die door de begeleiding aangehaald wordt, is om de Dienst Inclusieve Ondersteuning (DIO) te betrekken bij Viamigo. Volgens een groot aantal hulpverleners zou het cliënteel van deze dienst een interessante doelgroep voor Viamigo zijn.

Publicatie vormt een tweede aanbeveling. Volgens de begeleiding is het belangrijk om meer informatie over Viamigo te publiceren, omdat het dan pas gezien en opgemerkt wordt. Bijvoorbeeld publicaties in een krant of tijdschrift, op televisie, enzovoort. Een hulpverlener geeft aan dat Viamigo anders niet aan bekendheid zal winnen, maar beperkt zal blijven tot de voorzieningen die mee wilden werken aan de focusgroeps gesprekken. Ook is het belangrijk om de voorzieningen op de hoogte te houden van verder onderzoek en ontwikkelingen rond Viamigo.

Een aantal hulpverleners geven aan dat er de mogelijkheid zou moeten bestaan om een watervalstelsel te creëren. Hiermee bedoeld men dat de ene begeleider de smartphone zou moeten kunnen doorgeven aan een andere begeleider. Bijvoorbeeld een begeleider volgt een cliënt op die een traject aflegt met Viamigo, maar zijn dienst is gedaan. Dan zou hij de begeleiding van die cliënt eveneens moeten kunnen doorgeven aan zijn collega. Niet enkel tussen collega's onderling, maar ook bijvoorbeeld doorgeven aan de ouders wordt ook aangeraden. Vooral voor organisaties waar de begeleiders werken met wisselende uren kan dit interessant zijn.

Een vierde aanbeveling voor Viamigo is een geïntegreerde handleiding. Hiermee wil men zeggen dat er in de applicatie Viamigo een handleiding moet zitten, waardoor de begeleider informatie kan opzoeken. De handleiding dient geschreven te worden in het Nederlands in plaats van in het Engels, zodat iedereen Viamigo gemakkelijker kan gebruiken.

Een andere aanbeveling die vanuit de hulpverleners meegegeven wordt, is om Viamigo te integreren in het buitengewoon secundair onderwijs (Buso). Indien men op jonge leeftijd iets aanleert, zou dit gemakkelijker mee te nemen zijn naar de toekomst. Momenteel wordt er bijvoorbeeld in het Buso aangeleerd om met een computer te werken, waardoor de begeleiding merkt dat deze personen in de voorziening meer potentieel hebben om met technologie te werken dan andere cliënten. Eén hulpverlener zegt zelfs dat het in het leerplan van het Buso geïntegreerd dient te worden, omdat het leerproces met Viamigo dan gemakkelijker zou verlopen.

Een zesde aanbeveling voor Viamigo houdt in om vrijwilligers in te zetten om cliënten aan te leren hoe ze met Viamigo moeten werken. Deze vrijwilligers zouden dan met de cliënten een bepaald traject volgen, zodat de cliënten de mogelijkheid en de tijd krijgen om dit traject aan te leren.

Volgens enkele hulpverleners zouden er smartphones aangeboden moeten worden aan de voorzieningen. Zo zegt een hulpverlener bijvoorbeeld dat het interessant zou zijn als voorzieningen enkele smartphones zouden kunnen lenen. Zo kunnen zij immers door een testfase gaan en eventueel nadien zelf één of meerdere smartphones aankopen. Volgens de desbetreffende hulpverlener zou op deze manier de drempel verlaagd worden om Viamigo effectief uit te proberen in de voorziening.

BESLUIT

Als besluit geven wij de belangrijkste onderzoeksresultaten weer. Hieruit zijn verschillende sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen naar boven gekomen. Het maken van deze analyse is een goede manier om de interne en externe factoren van Viamigo in kaart te brengen. Deze bevindingen hebben we geïntegreerd in onderstaand besluit.

Cliënten, ouders en begeleiders moeten met Viamigo WILLEN en KUNNEN werken. Het is belangrijk dat zowel de cliënten als ouders en begeleiders achter het gebruik van Viamigo staan. Ook het beleid moet enthousiast zijn over het gebruik van Viamigo. De organisatiecultuur kan er immers voor zorgen dat cliënten en vooral ouders het toch aandurven om er mee te werken. De weerstand van de verschillende betrokkenen zien we als een bedreiging, terwijl het enthousiasme een kans biedt voor Viamigo.

Personen met een lichte tot matige verstandelijke beperking kunnen in aanmerking komen om Viamigo te gebruiken. De brede doelgroep is een sterkte, maar het zou een kans kunnen zijn indien deze doelgroep nog meer uitgebreid zou kunnen worden. Volgende doelgroepen zouden ook in aanmerking kunnen komen: cliënten van de Dienst Inclusieve Ondersteuning, personen met autisme, dementerenden, enzovoort. Belangrijk hierbij is de mate waarin de persoon de mogelijkheid heeft om een route aangeleerd te krijgen. Vrijwilligers zouden hierin een belangrijke rol kunnen spelen. Daarnaast moet men kunnen werken met deze technologie, wat de cliënten betreft gaat het slechts om een beperkte kennis. Jongere cliënten bezitten hieromtrent vaak meer kennis. Het zou dus goed zijn als Viamigo op jongere leeftijd aangeleerd wordt. Men kan dit verwezenlijken door het systeem te integreren in het buitengewoon secundair onderwijs.

Naast het kunnen aangeleerd krijgen van een route en de technologische kennis die men moet bezitten, is het belangrijk dat de cliënt geïnteresseerd is in Viamigo. Viamigo kan nuttig zijn voor zowel jongere cliënten als oudere cliënten. Wel moet de cliënt er zelf mee willen werken, de vraag moet met andere woorden vanuit de cliënt komen. We zien dit als een bedreiging, omdat niet alle cliënten gemotiveerd zijn om met een smartphone te werken.

Verder is de kennis over smartphones van ouders en begeleiders bepalend in het gebruik van Viamigo. Dit zien we als een zwakte. Het leren werken met deze technologie vraagt een inspanning van de ouders en de begeleiders. Vooral voor de oudere generatie is dit niet evident, omdat zij niet opgegroeid zijn met de huidige technologie. Een geïntegreerde handleiding in Viamigo kan een oplossing bieden voor personen die minder technologische kennis bezitten.

Andere drempels die de hulpverleners ervaren, zijn de permanentie binnen de voorziening en het kostenplaatje. De uurroosters van de begeleiders zouden een probleem kunnen vormen. Een waternetstelsel zou hier een oplossing kunnen bieden. Op deze manier kan het volgen van de cliënt doorgegeven worden. Daarnaast is de kostprijs voor veel personen een belangrijke factor om Viamigo al dan niet te gebruiken. Smartphones zijn duur om aan te kopen, wat voor veel ouders en voorzieningen een drempel vormt. Langs de ene kant is het een sterkte omdat het gaat om een eenmalige kost, maar langs de andere kant is het totaalplaatje (smartphone, applicatie, internetabonnement, computer, ...) van Viamigo een grote investering en dus een zwakte. De hulpverleners geven aan dat een terugbetaling of een tussenkomst door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) deze drempel zou kunnen verlagen. Verder zou het interessant kunnen zijn als er smartphones aangeboden worden die de voorzieningen kunnen lenen. Op deze manier kan het systeem uitgetest worden alvorens een investering te doen. We zien dat het gebruik

van Viamigo op lange termijn een besparing kan betekenen wanneer we kijken naar de kostprijs van hoe het vervoer op dit moment geregeld wordt.

Viamigo kan veel betekenen voor een hulpverlener. Het volgen van meerdere cliënten is een sterkte. Hierdoor kunnen de begeleiders immers efficiënter werken. Verder kan Viamigo op termijn tijdsbesparend zijn, omdat men niet steeds mee hoeft te reizen met de cliënt.

We kunnen besluiten dat men met Viamigo meer inclusie van personen met een verstandelijke beperking wil bekomen. Dit zien we als een kans, omdat Viamigo een hulpmiddel kan zijn in het bereiken van meer inclusie voor personen met een verstandelijke beperking. Verder zien we nog een aantal belangrijke sterktes. Men wil realiseren dat deze personen net als iedereen zelfstandig op pad kunnen. Met Viamigo wil men zorgen voor minimale begeleiding, zodat de cliënt zelfstandig op pad kan gaan, maar dat men kan ingrijpen indien nodig. Viamigo maakt begeleiding op afstand mogelijk. Hiermee samenhangend is het belangrijk dat de cliënt veilig op pad kan. De mate waarin men geneigd is om gebruik te maken van Viamigo hangt af van de omgeving waarin de gebruiker zich moet verplaatsen. Het vormt een kans voor Viamigo indien de busverbindingen op elkaar afgestemd zijn en er ook effectief een bushalte in de buurt voorzien is. Het openbaar vervoer en daarmee samenhangend de ligging van de voorziening kunnen een kans bieden, maar ook een bedreiging vormen.

Vertrouwen van de ouders en begeleiders is belangrijk voor de cliënt om zelfstandig op pad te kunnen gaan. Ook de cliënt zelf moet er op kunnen vertrouwen dat hij verder geholpen wordt wanneer er zich moeilijkheden voordoen tijdens het traject. De mate waarin Viamigo zorgt voor meer nabijheid kan dus erg belangrijk zijn voor de cliënten. Cliënten weten dat ze gevolgd worden, wat hen een geruststellend gevoel geeft. Ook voor ouders en begeleiders is dit een hele geruststelling. Er is sprake van een bepaalde mate van controle. Door middel van Viamigo kan de begeleider de cliënt traceren, zodat de begeleider weet waar de cliënt zich bevindt. De controlefunctie is een sterkte, indien deze functie niet misbruikt wordt. Men mag niet uit het oog verliezen dat Viamigo enkel dient om de cliënt te kunnen ondersteunen wanneer er zich onverwachte omstandigheden voordoen. Afwijken van het pad, verloren lopen en ontregelen van de smartphone zijn eventuele bedreigingen.

Zoals er reeds bij de onderzoeksresultaten werd aangehaald, gaat het om personen uit een kwetsbare doelgroep. Hulpmiddelen zien we hierbij als een kans, omdat ze in combinatie met Viamigo gebruikt kunnen worden. We denken hierbij aan Cloudina, een noodkaart, een communicatiepas, enzovoort.

Men moet voor iedere mogelijke gebruiker steeds afwegen of het al dan niet een voordeel is dat de cliënt gebruik maakt van Viamigo. Men moet bekijken of Viamigo voor meer of minder zelfstandigheid zorgt voor een bepaalde cliënt. Voor cliënten die eerder afhankelijk zijn van begeleiding kan het gebruik van Viamigo meer zelfstandigheid betekenen. Voor cliënten die zonder ondersteuning van Viamigo al erg zelfstandig zijn, kan dit het omgekeerde effect hebben.

LITERATUURLIJST

Adams, S. (2004). *De rol van de Verenigde Naties* (p. 4-19). Leidschendam: Biblion.

Amnesty International. (s.a.). *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM)*. Gevonden op 28 februari 2014 op het internet:
<http://www.amnesty.nl/mensenrechten/encyclopedie/universele-verklaring-de-rechten-de-mens-uvrm>

Antwerpen. (s.a.). *Taxicheques*. Gevonden op het internet op 10 mei 2014 op het internet: <http://www.antwerpen.be/eCache/ABE/4/781.html>

Bellemans, A. (2003). *Gewoon*. Gevonden op 4 januari 2014 op het internet:
<http://www.mpi-oosterlo.be/sites/default/files/pagefiles/Gewoon.pdf>

Buter, A. (2004). *Meervoudige intelligentie en coöperatief leren*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet:
<http://www.fisme.science.uu.nl/publicaties/literatuur/6152.pdf>

Callebaut, M., & Schoeters, L. (2010). *De mensenrechten voor personen met een beperking: De VN-Standaardregels in eenvoudige taal*. Onze Nieuwe Toekomst vzw. Gevonden op 15 februari 2014 op het internet:
<http://www.ont.be/files/UNCRPDAccessibleDutch.pdf>

Cardol, M., Meulenkamp, T., & van der Hoek, L. (2013). *Deelname aan de samenleving van mensen met een beperking, ouderen en de algemene bevolking: Rapportage participatiemonitor 2013*. Utrecht: Nivel. Gevonden op 23 februari 2014 op het internet:
http://www.google.be/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC0QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.nivel.nl%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fbestanden%2FRapportage-participatiemonitor-2013.pdf&ei=KGcKU_DFJYrmywO07ILgAQ&usg=AFQjCNFgvLAKc2Ut0zWsWO5iykzjIeZBkg&bvm=bv.61725948,d.bGQ

Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racisme bestrijding. (s.a.). *VN-Verdrag Handicap*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet: <http://www.diversiteit.be/vn-verdrag-handicap>

Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. (s.a.). *Discriminatiegronden waarvoor het Centrum bevoegd is*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet: <http://www.diversiteit.be/de-antidiscriminatiewet-van-10-mei-2007>

Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. (s.a.). *Diversiteit en discriminatie*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet:
<http://www.diversiteit.be/diversiteit-en-discriminatie>

Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. (s.a.). *Gelijke behandeling van personen met een handicap*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet: <http://www.diversiteit.be/handicap>

Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. (s.a.). *Opdrachten*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet: <http://www.diversiteit.be/opdrachten>

Chronisch zieken en Gehandicapten Raad Nederland. (december 2008). *VN-verdrag over de rechten van mensen met een handicap: de betekenis voor de praktijk*. Gevonden op 23 februari 2014 op het internet:

<http://www.phos.be/uploads/documentenbank/4af5b65be8d619bf968091464db2cc34.pdf>

Cloudina. (2013). *Over Cloudina*. Gevonden op 24 oktober 2013 op het internet: <http://www.cloudina.eu/nl/over-cloudina>

Cloudina. (2013). *Applicaties*. Gevonden op 24 oktober 2013 op het internet: <http://www.cloudina.eu/nl/applicaties>

Cuyvers, G. (2008). *Psychologie: Van ervaring tot gedrag* (p. 243-247). Heverlee: Alta.

Cuyvers, G. (2010). *Psychopathologie* (p. 77-80). Mechelen: Plantyn.

De Bock, L. (2011, 4 februari). *Persmededeling van Vlaamse Regering*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet: http://www.vlaanderen.be/servlet/Satellite?pagename=nieuwsberichten%2FNB_Nieuwsbericht%2FNieuwsbericht&cid=1294851373647

De Jong, K. (2004). *De relatie tussen adaptief gedrag en intelligentie*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet: <http://dare.uva.nl/document/12162>

De Kleijn-de Vrankrijker, M.W., Halbertsma, J., & Lankhorst, G.J. (1990). De Internationale Classificatie van Stoornissen, Beperkingen en Handicaps van de Wereldgezondheidsorganisatie. *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde, nr 4*, p. 212-213. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet: <http://www.google.be/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCwQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.ntvg.nl%2Fpublicatie%2Fde-internationale-classificatie-van-stoornissen-beperkingen-en-handicaps-van-de-werldgez%2Fpdf&ei=t2AHU8bAO8XmywP0rIK4CQ&usg=AFQjCNFabrJsyTiH8Y7nf9NNsnAWEeE6tw>

De Lijn. (2014). *Vervoerbewijzen: Gratis abonnement, personen met een handicap*. Gevonden op 17 oktober 2013 op het internet: <http://www.delijn.be/vervoerbewijzen/types/abonnement/gratis/gratis.htm>

Didden, R., Collin, Ph., & Curfs, L. (2008). *Handboek psychopathologie deel 1: Basisbegrippen* (p. 614). Houten: Bohn Stafleu van Loghum. Gevonden op 8 februari 2014 op het internet: http://link.springer.com/chapter/10.1007/978-90-313-6632-3_21

Feuerstein, R., Rand, Y., Rynders, J.E. (1993). *Laat me niet zoals ik ben. Een baanbrekende methode om de cognitieve en sociale ontwikkeling te stimuleren*. Rotterdam: Lemniscaat.

Herregodts, D. (2013, 8 november). *Thuis blijven wonen dankzij slimme sensoren*. Visie.

GeoDynamics. (2013). *Valkuilen van een goedkope gps tracker*. Gevonden op 13 februari 2014 op het internet: <http://www.geodynamics.be/valkuilen-van-een-goedkope-gps-tracker/>

Gezondheidsconferentie. (2014). *Gezondheid vandaag*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet: <http://www.gezondheidsconferentie.be/gezondheid-vandaag/>

GRIP vzw. (2014). *Over GRIP*. Gevonden op 20 februari 2014 op het internet: <http://www.gripvzw.be/over-grip/werking.html>

- GRIP vzw. (2014). *Acties: Campagnes*. Gevonden op 20 februari 2014 op het internet: <http://www.gripvzw.be/acties/campagnes/mijn-handicap-mijn-rechten.html>
- GRIP vzw. (2014). *Wat is inclusie?* Gevonden op 20 februari 2014 op het internet: <http://www.gripvzw.be/acties/scholen/getuigenissen.html?id=64:wat-is-inclusie>
- Handicap International. (s.a.). *Rechten van mensen met een handicap*. Gevonden op 8 februari 2014 op het internet: <http://www.handicapinternational.be/nl/rechten-van-personen-met-een-handicap>
- Holburn, S., & Vietze, P. (2002). *Person-centered planning: Research, practice and future directions*. Baltimore MD: P.H. Brookes.
- Inclusie Vlaanderen vzw. (2013). *Communicatiepas*. Gevonden op 6 januari 2014 op het internet: <http://www.communicatiepas.be/#/home>
- Janssens, H. (2013). *Actieplannen inzake handicap 2012-2014 in het Vlaamse Gelijkekansenbeleid (deel 2)*. Snelberichten Kluwer, maart 2013 (220), 6-7.
- K-point. (2013). *Veilig op pad*. Gevonden op 29 januari 2014 op het internet: <http://www.k-point.be/vpad.html>
- Kraijer, D.W. *Het vaststellen van de verstandelijke handicap: Classificatie en diagnostiek*. In van Gemert, G.H., & Minderaa, R.B. (2000). *Zorg voor mensen met een verstandelijke handicap* (p. 69-72). Assen: Van Gorcum. Gevonden op 8 februari 2014 op het internet: http://books.google.be/books?hl=nl&lr=&id=S6WSjjk89W8C&oi=fnd&pg=PA69&dq=definitie+verstandelijke+handicap&ots=5Rmd5gJbfw&sig=0S_5vBpd-kQuGbd5RV2iwwTbcNw#v=onepage&q=definitie%20verstandelijke%20handicap&f=false
- Liga voor Mensenrechten. (2011). *Verdrag inzake de rechten van Personen met een Handicap*. Gevonden op 18 februari 2014 op het internet: http://www.mensenrechten.be/index.php/site/wetten_verdragen/verdrag_inzake_de_rechten_van_personen_met_een_handicap
- LS. (2013, 16 oktober). *Interactieve blindenstok heeft gps en detecteert obstakels*. Het nieuwsblad.
- Maes, B. (2013). *Kwaliteit van leven bij personen met verstandelijke beperkingen*. Leuven: Faculteit Psychologische en Pedagogische Wetenschappen.
- MeerMobiel. (2013). *Zelfstandig op stap met BlueAssist*. Gevonden op 7 februari 2014 op het internet: <http://www.meermobiel.be/nl/zelfstandig-op-stap-met-blueassist>
- My GPS Tracker. (s.a.). *GPS Volgsysteem*. Gevonden op 19 januari 2014 op het internet: <http://mygpstracker.nl/detective-gps-volgsysteem>
- NMBS. (2014). *Klantendienst: Reizigers met beperkte mobiliteit*. Gevonden op 23 februari 2014 op het internet: <http://www.belgianrail.be/nl/klantendienst/reizigers-met-beperkte-mobiliteit.aspx>
- NMBS. (s.a.). *Hoe vraag je de kaart Kosteloze Begeleider aan?*. Gevonden op 2 maart 2014 op het internet: http://www.belgianrail.be/nl/vervoersbewijzen/korting/~/link.aspx?_id=2BE86B66BAD E4BE5A257C7502806B03F&_z=z

Opsteyn, A. (s.a.). *Sociale psychologie*. Geel: Thomas More.

Pinkhof, H. (2012). *Pinkhof geneeskundig woordenboek* (p. 1520). Houten: Bohn Stafleu van Loghum. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet: http://books.google.be/books?id=XIsFT2eeyNMC&dq=zwakzinnigheid+lichte,+matige,+ernstige,+diepe&hl=nl&source=gbs_navlinks_s

Platform Handicap en Ontwikkelingssamenwerking. (s.a.). *Handicap & de Millenniumdoelstellingen*. Gevonden op 23 februari 2014 op het internet: http://www.vnverdragwaarmaken.nl/images/stories/Algemene_Informatie/VNverdragbrochurecgraad.pdf

Pluryn. (2011). *Over Pluryn*. Gevonden op 12 oktober 2013 op het internet: <http://www.pluryn.nl/Over-Pluryn/Nieuws/Nieuws-2012/bezuinigingen-vervoer.aspx>

Schalock, R.L., & Verdugo, M.A. (2002). *The international handbook on quality of life for human service practitioners*. Washington, DC: American Association on Mental Retardation.

Schuurman, M. (2002). *Mensen met een verstandelijke beperking in de samenleving: Een analyse van bestaande kennis en aanwijzingen voor praktijk en verdere kennisverwerving*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet:

http://vilans6.vilans.nl/docs/producten/Mensen_met_verstandelijke_beperkingen.pdf

Smeets, J. (2003). *Over burgerschap*. Gevonden op 11 januari 2014 op het internet:

http://www.google.be/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCwQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mpi-oosterlo.be%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fpagefiles%2Fvolwaardig_burgerschap.pdf&ei=vt0HU5KZBYW_ygOtt4KQAw&usq=AFQjCNE8k95d_RSW1PXogvoHWhOtcv_XZQ&bvm=bv.61725948,d.bGQ

Security Webshop. (2012). *Personenalarmering*. Gevonden op 8 december 2013 op het internet: <http://securitywebshop.com/gps-trackers/track-en-trace>

SeniorenNet (2014). *De voorkeurregeling of het W.I.G.W.-statuut*. Gevonden op het internet op 24 februari 2014:

http://www.seniorennet.be/Pages/Geld_werk/voorkeurregeling_wigw_statuut.php

Spotx. (s.a.). *Zo werkt Spotx*. Gevonden op 3 december 2013 op het internet:

<http://spotx.eu/hoe-werkt-het>

Steunpunt Gelijkekansenbeleid. (s.a.). *Handicap - Werkpakket 3*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet: http://www.steunpuntgelijkekansen.be/?page_id=59

Steunpunt Gelijkekansenbeleid. (s.a.). *Handicap - Werkpakket 4*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet: http://www.steunpuntgelijkekansen.be/?page_id=61

Steunpunt Gelijkekansenbeleid. (s.a.). *Home*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet: <http://www.steunpuntgelijkekansen.be/>

Steunpunt Gelijkekansenbeleid. (s.a.). *Onderzoekslijnen*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet: http://www.steunpuntgelijkekansen.be/?page_id=35

SWC. (s.a.). *Attitude*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet:

<http://www.woorden-boek.nl/woord/attitude>

Steunpunt Gelijkekansenbeleid. (s.a.). *Handicap*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet: http://www.steunpuntgelijkekansen.be/?page_id=48

Taxistop vzw. (s.a.). *Vrijwilligers*. Gevonden op 19 oktober 2013 op het internet:
<http://www.mindermobielencentrale.be/nl/node/35>

TrackTrace.net. (2010). *ClickTrace XS*. Gevonden op 5 januari 2014 op het internet:
<http://www.tracktrace.net/producten/gps-track-and-trace-xs/>

Van Dale. (2014). *Discriminatie*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet:
<http://www.vandale.be/opzoeken?pattern=discriminatie&lang=nn#.UwhqY4WuG8A>

Van Dale. (2014). *Integratie*. Gevonden op 10 februari 2014 op het internet:
<http://www.vandale.be/opzoeken?pattern=integratie+&lang=nn#.UvkW7rSHa8A>

Van Dale. (2014). *Ziekte*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet:
<http://www.vandale.be/opzoeken?pattern=ziekte&lang=nn#.UwdaLYWuG8A>

Van Den Broeck, S. (2013). *Perspectief 2020 in de praktijk*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet: <http://www.perspectief2020.be/nieuws/perspectief-2020-in-de-praktijk>

Vandeurzen, J. (2010). *Perspectief 2020: Nieuw ondersteuningsbeleid voor personen met een handicap*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet:
<http://www.jovandeurzen.be/sites/jvandeurzen/files/conceptnota%20pmh.pdf>

Van Hove, G., van Loon, J., & Vandeveld, S. *Personen met een verstandelijke beperking*. In Broekaert, E., Van Hove, G., Vandeveld, S., Soyez, V., & Vanderplasschen, W. (2010). *Handboek bijzondere orthopedagogiek* (p. 19-63). Antwerpen: Garant.

Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. (2007). *Mobiliteit*. Gevonden op 17 oktober 2013 op het internet: <http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/10524-Mobiliteit.html>

Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. (2010). *Nieuwe zorgprojecten: Perspectief 2020*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet:
<http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/5146351-Perspectief+2020.html>

Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (2007). *Publicaties: De communicatiepas*. Gevonden op 6 januari 2014 op het internet:
<http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/8292632-De+communicatiepas.html>

Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. (2007). *Persoonlijk assistentiebudget (PAB)*. Gevonden op 17 oktober 2013 op het internet:
<http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/10526-Persoonlijk+assistentiebudget+%28PAB%29.html>

Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. (2007). *Wonen en opvang*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet:
<http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/7725321>

Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. (2013). *Perspectief 2020: Realisaties en inzet uitbreidingsmiddelen 2014*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet:
http://www.google.be/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CDYQFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.vaph.be%2Fvlafo%2Fdownload%2Fnl%2F8450419%2Fbestand&ei=WYkHU72ELYjNygPeo4KYAg&usq=AFQjCNHF43Gqj_EmUncGZnoKhZPG3UWhA&bvm=bv.61725948,d.bGQ

Vlaamse overheid. (s.a.). *De minister van gelijke kansen*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet:
<http://www.gelijkekansen.be/Hetbeleid/Gelijkekansenbeleid/Deministervangelijkekansen.aspx>

Vlaamse overheid. (s.a.). *Doelgroepen*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet:
<http://www.gelijkekansen.be/Hetbeleid/Gelijkekansenbeleid/Doelgroepen.aspx>

Vlaamse overheid. (s.a.). *Het beleid*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet:
<http://www.gelijkekansen.be/Hetbeleid.aspx>

Vlaamse overheid. (s.a.). *Missie en visie*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet:
<http://www.gelijkekansen.be/Hetbeleid/Gelijkekansenbeleid/Missieenvisie.aspx>

Vlaamse regering. (2008). *Decreet houdend een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid*. Gevonden op 21 februari 2014 op het internet:
<http://www.gelijkekansen.be/Portals/GelijkeKansen/wetgeving/10juli2008%20GK-GB%20Decreet.pdf>

Vlaams Expertisecentrum Toegankelijkheid. (s.a.). *Taxicheques*. Gevonden op het internet op 10 mei 2014: <http://www.meermobiel.be/nl/waar-heb-ik-recht-op/goedkoper-met-de-taxi>

Vzw BlueAssist. (2013). *BlueAssist-instrumenten*. Gevonden op 6 februari 2014 op het internet: <http://www.blueassist.eu/nl/toepassen/nieuwe-blueassist-instrumenten/>

Vzw Ithaka. (2010). *Cloudina*. Gevonden op 24 oktober 2013 op het internet:
<http://www.vzw-ithaka.be/nl/projecten/the-bluecall-phone/>.

Wikipedia. (2013). *Resolutie van de Verenigde Naties*. Gevonden op 2 maart 2013 op het internet: http://nl.wikipedia.org/wiki/Resolutie_van_de_Verenigde_Naties

BIJLAGEN

Bijlage 1: BlueAssist

(vzw BlueAssist, 2013)

Bijlage 2: E-mail

Beste (Naam),

Vanuit Thomas More zijn wij als equipe betrokken bij een onderzoek over V-pad. Wij zouden graag een zicht krijgen over hoe het vervoer nu geregeld wordt voor mentaal gehandicapten. Wij hebben expliciet gekozen om dagcentra voor volwassenen, tehuizen voor werkenden en tehuizen voor niet-werkenden te bevragen, omdat dit de doelgroep vormt waar ons project voor wordt uitgewerkt.

V-pad is een project dat opgestart is met als doel om mensen met een mentale handicap ondersteuning te bieden om zelfstandiger te functioneren in onze maatschappij. Om deze autonomie te kunnen realiseren, wordt er gebruikt gemaakt van een smartphone waarop de applicatie van V-pad is geïnstalleerd. De bedoeling is dan dat de gebruiker aangeleerd wordt om een gekende/ dagelijkse route (bijvoorbeeld van thuis naar de bakker) zelfstandig te doen. Begeleiders kunnen de route die de persoon aflegt dan volgen vanaf een computer.

In bijlage vindt u een korte vragenlijst.

Bij voorbaat dank.

Met vriendelijke groet,

Jade Mertens
Shannen Molenmans
Shana Nauwelaerts
Sien Smeuninx
Nils Verboven
Sien Verschueren

Bijlage 3: Codeboek

1. Voorziening

Erkenning voorziening:	
Tehuis voor werkenden	De respondent werkt in een voorziening dat een erkenning heeft als tehuis voor werkenden.
Tehuis voor niet-werkenden	De respondent werkt in een voorziening dat een erkenning heeft als tehuis voor niet-werkenden.
Dagcentrum	De respondent werkt in een voorziening dat een erkenning heeft als dagcentrum.
Dienst Inclusieve Ondersteuning (DIO)	De respondent werkt in een voorziening dat een erkenning heeft als Dienst Inclusieve Ondersteuning.
Begeleid werken	De respondent werkt in een voorziening dat begeleid werken aanbiedt.
Beschermd wonen	De respondent werkt in een voorziening dat beschermd wonen aanbiedt.
Rechtstreeks toegankelijke hulp	De respondent werkt in een voorziening dat een erkenning heeft als rechtstreeks toegankelijke hulp.
Meerdere erkenningen	De respondent werkt in een voorziening dat een meerdere erkenningen heeft.

Ligging voorziening:	
In het centrum	De voorziening is gelegen in het centrum.
Buiten het centrum	De voorziening is gelegen buiten het centrum.
Veel verkeer	De voorziening is gelegen in een buurt met veel verkeer.
Weinig verkeer	De voorziening is gelegen in een buurt met weinig verkeer.
Op wandelafstand	De voorziening is bereikbaar op wandelafstand.
Op fietsafstand	De voorziening is bereikbaar op fietsafstand.

Doelgroep:	
Lichte verstandelijke beperking	De cliënten hebben een lichte verstandelijke beperking (IQ van 55 tot 70).
Matige verstandelijke beperking	De cliënten hebben een matige verstandelijke beperking (IQ van 40 tot 54).
Ernstige verstandelijke beperking	De cliënten hebben een ernstige verstandelijke beperking (IQ van 25 tot 39).
Lichte fysieke beperking	De cliënten hebben een lichte fysieke beperking.

Matige fysieke beperking	De cliënten hebben een matige fysieke beperking.
Ernstige fysieke beperking	De cliënten hebben een ernstige fysieke beperking.
Visuele beperking	De cliënt heeft een geheel of gedeeltelijk functieverlies van het zicht.
Autisme	De cliënt heeft een ontwikkelingsstoornis die tot uiting komt in een onvermogen om, op een bij de leeftijd passende wijze, adequaat op mensen te reageren.

Permanente begeleiding:	
Altijd permanente	In de voorziening is altijd (24/24, 7/7) begeleiding aanwezig.
Niet-altijd permanente	In de voorziening is niet altijd begeleiding aanwezig.

2. Vervoer

2a) Vervoersmiddelen

Vervoer van en naar voorziening en tijdens verblijf in voorziening	
Busje of auto van voorziening	De cliënten worden vervoerd met een busje van de voorziening.
Auto van personeelslid	De cliënten worden vervoerd met de auto van een personeelslid om zich te verplaatsen.
Openbaar vervoer (De Lijn en NMBS)	De cliënten gebruiken het openbaar vervoer om zich te verplaatsen.
Belbus	De cliënten gebruiken de belbus om zich te verplaatsen.
Te voet	De cliënten verplaatsen zich te voet.
Fiets	De cliënten verplaatsen zich met de fiets.
Minder mobiele centrale	De cliënten maken gebruik van de Minder mobiele centrale om zich te verplaatsen.
Taxi	De cliënten maken gebruik van een taxi om zich te verplaatsen.
Dienst voor Rolstoelgebruikers	De cliënten maken gebruik van de Dienst voor Rolstoelgebruikers.
Extern vervoer	De cliënten maken gebruik van een externe vervoersmaatschappij om zich te verplaatsen.
Vervoer door ouders/familie	De cliënten worden vervoerd door de ouders of andere familieleden.
Rijdt zelf met de auto	De cliënten rijden zelf met de auto.
Carpoolen	De cliënten carpoolen van en naar de voorziening.
Alternatief vervoer	De cliënten maken gebruik van alternatief vervoer.

2b) Openbaar vervoer

Beschikbaarheid openbaar vervoer:	
Bushalte in buurt van voorziening	Er bevindt zich een bushalte in de buurt van de voorziening.
Bushalte in buurt van woning cliënt	Er bevindt zich een bushalte in de buurt van de woning van de cliënt.
Geen bushalte in buurt van voorziening	Er bevindt zich geen bushalte in de buurt van de voorziening.
Geen bushalte in buurt van woning cliënt	Er bevindt zich geen bushalte in de buurt van de woning van de cliënt.

Ervaringen met openbaar vervoer:	
Moeilijkheden openbaar vervoer	De cliënten ondervinden moeilijkheden bij het gebruik van het openbaar vervoer.
Geen moeilijkheden openbaar vervoer	De cliënten ondervinden geen moeilijkheden bij het gebruik van het openbaar vervoer.

3. Vpad

Gekendheid Vpad:	
Vpad is gekend	De respondent kent Vpad.
Vpad is niet gekend	De respondent kent Vpad niet.
Vpad leren kennen dankzij het onderzoek	De respondent heeft Vpad leren kennen dankzij het onderzoek van Thomas More Kempen.

Gekendheid Cloudina:	
Cloudina is gekend	De respondent kent Cloudina, maar Vpad (nog) niet.
Cloudina is niet gekend	De respondent kent Cloudina niet.

Cliënten:	
Komen in aanmerking	Cliënten uit de voorziening komen in aanmerking voor het gebruik van Vpad.
Komen niet in aanmerking	Cliënten uit de voorziening komen niet in aanmerking voor het gebruik van Vpad.

Implementatie Vpad:	
Beleid staat open voor gebruik Vpad	De respondent ervaart geen weerstand voor gebruik Vpad door beleid.
Beleid twijfelt over Vpad	De respondent ervaart dat het beleid twijfelt over gebruik Vpad.
Beleid staat niet open voor gebruik Vpad	De respondent ervaart weerstand voor

	gebruik Vpad door beleid.
Begeleiders staan open voor gebruik Vpad	De respondent ervaart dat de andere begeleiders enthousiast zijn over Vpad en willen het introduceren in de voorziening.
Begeleiders twijfelen over gebruik Vpad	De respondent ervaart dat de andere begeleiders twijfelen over gebruik Vpad.
Begeleiders staan niet open voor gebruik Vpad	De respondent ervaart dat de andere begeleiders niet enthousiast zijn over Vpad en willen het niet introduceren in de voorziening.
Ouders staan open voor Vpad	De respondent ervaart geen weerstand voor gebruik Vpad door ouders.
Ouders twijfelen over Vpad	De respondent ervaart dat de ouders twijfelen over gebruik Vpad.
Ouders staan niet open voor Vpad	De respondent ervaart weerstand voor gebruik Vpad door ouders.
Cliënten staan open voor Vpad	De respondent ervaart geen weerstand bij cliënten voor gebruik Vpad.
Cliënten twijfelen over Vpad	De respondent ervaart dat de cliënten twijfelen over gebruik Vpad.
Cliënten staan niet open voor Vpad	De respondent ervaart weerstand bij cliënten voor gebruik Vpad.

Ervaringen Vpad:	
Alarmbericht	De respondent geeft aan dat de gebruiker steeds andere paden nam, waardoor de begeleider steeds alarmberichten kreeg.
Gebruiksvriendelijkheid	De respondent geeft aan dat Vpad gebruiksvriendelijk of gebruiksonvriendelijk is.
Vorming volgen	De begeleiders dienen een vorming te volgen over Vpad om ermee aan de slag te kunnen.
Meerdere personen tegelijk volgen	Vpad zorgt ervoor dat begeleiding meerdere personen tegelijk kan volgen.

Verwachtingen over Vpad:	
Inclusie	De respondent verwacht dat Vpad invloed heeft op inclusie in positieve zin of in negatieve zin.
Zelfstandigheid	De respondent verwacht dat Vpad invloed heeft op de zelfstandigheid van de cliënt in positieve zin of in negatieve zin.
Veiligheid	De respondent verwacht dat Vpad invloed heeft op de mate waarin de cliënt veilig alleen op pad kan of de mate waarin de cliënt zich veilig voelt.
Vertrouwen begeleiders en ouders	De respondent verwacht dat Vpad het vertrouwen van begeleiders/ouders bevordert.
Controle	De respondent verwacht dat Vpad zorgt voor meer of minder controle door

	begeleiders/ouders. De respondent ervaart dit positief of negatief.
Nabijheid	De respondent verwacht dat Vpad zorgt voor een gevoel van nabijheid.
Begeleiding op afstand	De respondent verwacht dat Vpad begeleiding op afstand mogelijk maakt.

Voordelen Vpad:	
Cliënt hoeft niet met smartphone te kunnen werken	De cliënt zelf hoeft niet met een smartphone te kunnen werken, hij hoeft enkel de smartphone mee te nemen.
Meerdere cliënten tegelijk volgen	Respondent geeft aan dat de begeleider meerdere gebruikers tegelijk kan volgen.
Barrièrezone	Respondent geeft aan dat je een barrièrezone kan maken waar de gebruiker in moet blijven. De begeleider ontvangt een bericht op zijn smartphone wanneer de gebruiker uit de zone komt.
Hulplijn	Respondent geeft aan dat wanneer de gebruiker het niet meer weet dat die dan kan bellen naar de begeleiding en zo hulp geboden kan worden.
Routes kiezen	Respondent geeft aan dat je zelf kan kiezen welke routes er ingesteld worden. Vpad beschikt over de mogelijkheid om meerdere routes in te stellen. Uit deze routes kan men dan de route aanduiden die de cliënt zal volgen.
Verbreding sociaal netwerk	Respondent geeft aan dat het sociaal netwerk erdoor verbreed kan worden.
Tijdsbesparend	Respondent geeft aan dat het gebruiken van de applicatie tijdsbesparend kan werken voor het personeel.

Nadelen Vpad:	
Verloren lopen/afwijken van pad	De respondent geeft aan dat de mogelijkheid bestaat dat de cliënt verloren loopt.
Smartphone kwijtraken	De respondent geeft aan dat de mogelijkheid bestaat dat de cliënt de smartphone kwijt raakt.
Smartphone ontregelen	De respondent geeft aan dat er verleiding kan ontstaan voor de gebruikers om de smartphone te ontregelen of zelfs uit te schakelen.
Kwetsbaarheid doelgroep	Respondent geeft aan dat de cliënten goedgezind zijn en gemakkelijk hun gsm tonen aan jan en alleman. Hier wordt dan soms misbruik van gemaakt.

Hulpmiddelen:	
GPS systeem	De cliënten maken gebruik van een GPS als hulpmiddel tijdens verplaatsingen.
Foto's met herkenningspunten	De cliënten maken gebruik van foto's met herkenningspunten als hulpmiddel tijdens verplaatsingen.
BlueAssist	De cliënten maken gebruik van BlueAssist als hulpmiddel tijdens verplaatsingen.
Begeleiding opbellen	De cliënten bellen naar de begeleiding als hulpmiddel tijdens verplaatsingen.
Pictogrammen	De cliënten maken gebruik van pictogrammen als hulpmiddel tijdens verplaatsingen.
Telefonische communicatie	De cliënten maken gebruik van telefonische communicatie als hulpmiddel tijdens verplaatsingen, bijvoorbeeld begeleiding opbellen.
Noodkaart	De cliënten maken gebruik van een noodkaart als hulpmiddel tijdens verplaatsingen.
Voorgeprogrammeerde GSM	De cliënten maken gebruik van een voorgeprogrammeerde GSM.

Tips voor Vpad:	
Belletje bij routewijziging	De respondent geeft aan dat de gebruiker door een mogelijke aanpassing van de applicatie op een belletje kan duwen als er een bepaalde route gewijzigd is.
Watervalstelsel	De respondent geeft aan dat de gebruiker door een mogelijke aanpassing van de applicatie op een belletje kan duwen als er een bepaalde route gewijzigd is.
Geïntegreerde handleiding	De respondent geeft aan dat een geïntegreerde handleiding in de applicatie zelf handig zou zijn. Zo kunnen de begeleiders op het moment van het gebruik de uitleg van de applicatie zien.
Zelf route zien	De respondent geeft aan dat een geïntegreerde handleiding in de applicatie zelf handig zou zijn. Zo kunnen de begeleiders op het moment van het gebruik de uitleg van de applicatie zien.
Gemeenschappelijke GSM	
Integreren in BUSO	De respondent geeft aan dat het gebruik van Vpad geïntegreerd kan worden in het buitengewoon secundair onderwijs.
Internationaliseren	
Vrijwilligers inzetten om met cliënten te oefenen	De respondent geeft aan dat er vrijwilligers ingezet kunnen worden om cliënten te laten kennismaken met Vpad en hen aan te leren hoe ze er gebruik van kunnen maken.
Smartphones aanbieden	De respondent geeft aan dat ze Vpad

	willen uitproberen indien er smartphones aangeboden worden door de ontwikkelaars.
Publicatie	De respondent geeft aan dat er ingezet moet worden op het bekend maken van Vpad.

4. Kennis

Kennis van technologie cliënten:	
Interesse cliënt smartphones	De cliënt heeft (geen) interesse in smartphones.
Kennis cliënt van smartphones	De cliënt kan (geen) gebruik maken van een smartphone.
Kennis cliënt van internet	De cliënt kan (geen) gebruik maken van het internet.

Kennis van technologie begeleiders:	
Kennis begeleider van smartphones	De begeleider kan (geen) gebruik maken van een smartphone.
Kennis begeleider van internet	De begeleider kan (geen) gebruik maken van het internet.

Kennis van technologie ouders:	
Kennis ouder van GSM	De ouder kan (geen) gebruik maken van een GSM.
Kennis ouder van smartphones	De ouder kan (geen) gebruik maken van een smartphone.
Kennis ouder van internet	De ouder kan (geen) gebruik maken van het internet.

5. Kostprijs

Kostprijs	De kostprijs omtrent Viamigo en vervoersmiddelen.